POLIROM

Georges
SIMENON

Maigret îşi face scrupule

Maigret

Georges
SIMENON

Maigret
îşi face scrupule

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM
2013

Translation of the novel © 2013 by Georges Simenon Limited, all rights reserved.

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3978-6
ISBN PDF: 978-973-46-3979-3
ISBN print: 978-973-46-3789-8

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Alf van Beem, Tren de jucărie din tinichea de la începutul secolului XX

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

I

Vizitatorul de marţi dimineaţă

Se întîmplă numai o dată sau de două ori pe an la Poliţia Judiciară – şi ţine uneori atît de puţin, încît nici nu poţi să-ţi dai seama – ca brusc, după o perioadă febrilă, în care cazurile se succed neîntrerupt, dacă nu cumva apar chiar cîte trei sau patru deodată, istovind tot personalul şi făcîndu-i pe inspectori să aibă un aer rătăcit şi ochii roşii de nesomn, să urmeze imediat un calm deplin, un gol, s-ar zice, rar tulburat de cîteva telefoane lipsite de importanţă.

Aşa se întîmplase în ajun, cînd, e adevărat, fusese şi luni, zi mai liniştită decît celelalte, iar marţi, pe la unsprezece dimineaţa, atmosfera era încă aceeaşi. Pe culoarul lung, abia dacă îşi tîrau paşii, stînjeniţi, doi-trei informatori amărîţi, veniţi să dea raportul, iar în birourile inspectorilor toată lumea era la post, lipsind numai cei suferinzi de gripă.

Aşa că, deşi în caz de urgenţă Maigret ducea în general lipsă de efective şi îi era foarte greu să găsească destui oameni cărora să le încredinţeze misiuni, azi ar fi putut dispune de brigada aproape completă.

Este adevărat că lucrurile stăteau la fel aproape peste tot în Paris. Era 10 ianuarie. După sărbători, toţi trăiau cu încetinitorul, cuprinşi de o vagă mahmureală şi cu gîndul la scadenţa apropiată a chiriei şi la declaraţii de impozit.

Oglindind parcă gîndurile şi dispoziţia oamenilor, cerul devenise de un cenuşiu tern, aproape la fel ca pavajul. Era frig, nu îndeajuns de impresionant ca să se scrie despre el în ziare, un frig neplăcut, nu mai mult de atît, pe care îl băgai în seamă numai după ce mergeai un timp pe stradă.

Caloriferele din birouri erau fierbinţi, accentuînd şi mai mult atmosfera apăsătoare, iar din ţevărie se auzeau din cînd în cînd gîlgîieli, zgomote misterioase ale instalaţiei de încălzire.

Ca şcolarii în clasă după examene, cu toţii se ocupau de treburi mărunte care se lasă de obicei pentru mai tîrziu: descopereau prin sertare rapoarte uitate, statistici neterminate, sarcini administrative anoste.

Oamenii despre care scriu ziarele erau plecaţi aproape toţi pe Coasta de Azur sau în staţiuni pentru sporturi de iarnă.

Dacă ar mai fi avut soba cu cărbuni, pe care i-o lăsaseră foarte mult timp după instalarea încălzirii centrale, dar pe care, pînă la urmă, i-o luaseră, Maigret s-ar fi întrerupt din timp în timp ca să bage cărbuni în foc, să scormonească jarul cu vătraiul, făcînd să cadă o ploaie de cenuşă roşiatică.

Nu era în toane rele, dar nici bine dispus şi se întrebase o clipă, în autobuzul care îl aducea din bulevardul Richard-Lenoir, dacă nu cumva îl păştea şi pe el gripa.

Să-l fi preocupat oare soţia? În ajun, prietenul lui, Pardon, doctorul de pe strada Picpus, îi dăduse un telefon la care nu se aşteptase.

— Alo! Maigret… Să nu-i zici soţiei tale că ţi-am spus…

— Ce să-mi spui?

— A venit adineaori la mine şi a insistat să nu-ţi spun nimic.

Nu trecea an ca Maigret să nu se ducă şi el la consult la Pardon şi să nu-l roage să nu-i spună nimic doamnei Maigret.

— Dar să nu-ţi faci griji. Am examinat-o cu atenţie. Nu e nimic grav…

Comisarul fusese la fel de confuz în ajun, cînd primise telefonul, ca în această dimineaţă, avînd în faţă acelaşi raport administrativ la care lucra.

— De ce se plînge?

— De la o vreme, oboseşte cînd urcă scara şi, mai ales dimineaţa, îşi simte picioarele grele. Dar, repet, nimic îngrijorător. Circulaţia nu e cum ar trebui să fie. I-am prescris să ia pastile la fiecare masă. Şi te mai informez, ca să nu te miri, că am pus-o să ţină regim. Aş vrea să slăbească cinci-şase kilograme, ca să fie mai uşor pentru inimă.

— Eşti sigur că…

— Jur că nu e absolut nimic periculos, dar am crezut de cuviinţă că e bine să te anunţ. Eu zic să te prefaci că nu observi nimic. Cel mai mult se teme să nu-ţi faci griji din cauza ei.

După cum îşi cunoştea soţia, era sigur că se dusese să-şi cumpere medicamentul prescris de la primul farmacist. Telefonul îl primise dimineaţa. La prînz, o pîndise pe doamna Maigret, dar aceasta n-a luat nici o pastilă în faţa lui. Nici seara. Cît despre el, căutase flaconul sau cutia în sertarele de la bufet, apoi, cu un aer indiferent, în bucătărie.

Unde îşi ascunsese medicamentul? Mîncase mai puţin şi renunţase la desert, deşi îi plăcea foarte mult.

— Cred că o să vreau să slăbesc puţin, spusese ea în glumă. Am observat că nu prea mă mai cuprind rochiile…

Maigret avea încredere în Pardon. Nu-şi pierdea cumpătul. Totuşi, problema asta îl sîcîia sau, mai exact, îi provoca un fel de melancolie.

Întîi el, anul trecut, cu un repaus complet de trei săptămîni. Acum, soţia lui. Asta însemna că ajunseseră încet-încet la vîrsta micilor neajunsuri, a micilor reparaţii necesare, oarecum asemenea automobilelor care, brusc, au nevoie să fie duse aproape în fiecare săptămînă la service.

Numai că, pentru maşini, se cumpără piese de schimb. Ba chiar se poate să le pui un motor nou.

În momentul în care aprodul bătu la uşă şi o deschise, ca de obicei, fără să aştepte răspunsul, Maigret nu era conştient de aceste cugetări. Ridică încet capul din dosar, se uită la bătrînul Joseph cu ochi umflaţi, pe care acesta i-ar fi putut crede adormiţi, şi întrebă:

— Ce este?

— Cineva insistă să vorbească personal cu dumneavoastră.

Şi Joseph, cu pasul lui uşor, se apropie şi puse o fişă pe colţul biroului.

Maigret citi un nume scris cu creionul, dar, pentru că nu-i spunea nimic, nu-i dădu atenţie. Avea să-şi amintească doar că era un nume format din două silabe, care începea probabil cu M. Reţinu numai prenumele, Xavier, pentru că la fel îl chema şi pe primul lui şef de la Poliţia Judiciară, bătrînul Xavier Guichard.

Sub cuvintele tipărite „scopul vizitei”, fusese scris ceva de genul „vrea neapărat să stea de vorbă cu comisarul Maigret”.

Joseph aştepta calm. În birou era destul de întuneric ca să fie aprinsă lumina, dar comisarul nu se gîndise la asta.

— Îl primiţi?

Răspunse „da” cu o mişcare a capului, ridicînd uşor din umeri. De ce nu? După o clipă, intră în birou un vizitator de vreo patruzeci de ani, cu o înfăţişare obişnuită; ar fi putut să fie unul dintre miile de oameni care, la şase seara, merg cu paşi grăbiţi spre cea mai apropiată staţie de metrou.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, domnule comisar.

— Luaţi loc.

Interlocutorul lui era puţin nervos, nu exagerat, mai curînd emoţionat, ca atîţia alţii care pătrunseseră în acel birou. Purta un pardesiu închis la

culoare, pe care îl descheie înainte să se aşeze; îşi ţinu la început pălăria pe genunchi, apoi, puţin mai tîrziu, o puse la picioare, pe covor.

Pe buze îi apăru atunci un zîmbet forţat, probabil semn al timidităţii. Tuşi uşor şi zise:

— Lucrul cel mai greu, nu-i aşa, este să începi. Bineînţeles, ca toată lumea, am repetat în gînd de nu ştiu cîte ori ce am să vă spun, dar acum, că a venit momentul, totul mi se încîlceşte…

Zîmbi din nou, ca şi cum ar fi cerut o aprobare sau o încurajare din partea comisarului. Însă nu-i stîrnise interesul. Omul venise într-un moment nepotrivit, cînd mintea comisarului parcă dormita.

— Primiţi probabil o mulţime de vizite de felul acesta, persoane care vin să vă vorbească despre micile lor probleme, convinse că sînt interesante.

Era brunet, deloc urîţel, chiar dacă avea nasul puţin cam strîmb şi buza de jos prea groasă.

— Pot să vă asigur că nu e cazul meu şi că am ezitat mult timp să deranjez un om aşa de ocupat ca dumneavoastră.

Se aşteptase să vadă un birou încărcat de dosare, cu două-trei telefoane sunînd în acelaşi timp, inspectori intrînd şi ieşind, martori sau suspecţi trîntiţi pe scaune. De altfel, cam asta ar fi şi găsit în altă zi, dar dezamăgirea lui nu-l făcu să zîmbească pe comisar, care părea să nu se gîndească la nimic.

În realitate, acesta se uita la costumul celui care-i vorbea, spunîndu-şi că era din stofă bună şi că trebuie să fi fost făcut de un croitor din cartier. Un costum de un gri aproape negru, pantofi negri, cravată ştearsă…

— Daţi-mi voie să vă asigur, domnule comisar, că nu sînt nebun. Nu ştiu dacă îl cunoaşteţi pe doctorul Steiner, din Piaţa Denfert-Rochereau. E neurolog, ceea ce, cred, este mai mult sau mai puţin sinonim cu psihiatru, şi a depus de mai multe ori mărturie ca expert în procese la Curtea cu Juri.

Sprîncenele groase ale lui Maigret se ridicară puţin.

— Aţi fost să vă examineze Steiner?

— Da, am fost să-i cer o consultaţie şi trebuie să vă spun că un control la el durează o oră, iar doctorul nu lasă nimic la voia întîmplării. N-a găsit nimic. Mă consideră perfect normal. În ceea ce o priveşte pe soţia mea, pe care n-a văzut-o…

Se opri, pentru că monologul lui nu era exact cel pe care îl pregătise şi pe care se străduia să şi-l amintească cuvînt cu cuvînt. Cu un gest maşinal, scoase din buzunar un pachet de ţigări, dar nu îndrăzni să ceară permisiunea să fumeze.

— Puteţi, zise Maigret.

— Mulţumesc.

Degetele se arătau cam nepricepute. Era emotiv.

— Îmi cer scuze. Ar trebui să mă controlez mult mai bine. Nu pot să-mi alung emoţia. E prima dată cînd vă văd în carne şi oase în biroul dumneavoastră, cu pipele…

— Pot să vă întreb cu ce vă ocupaţi?

— Cu asta ar fi trebuit să încep. Nu e o profesiune prea des întîlnită şi, ca atîţia alţii, poate veţi zîmbi. Lucrez la *Grands Magasins du Louvre,* de pe strada Rivoli. Oficial, sînt prim-vînzător la raionul de jucării. Vă spun asta doar ca să înţelegeţi că de sărbători am avut treabă pînă peste cap. În realitate, am o specialitate care îmi ocupă cea mai mare parte din activitate: mă ocup de trenuleţele electrice.

S-ar fi putut crede că uitase de scopul vizitei, de locul unde se afla, ca să vorbească despre subiectul lui preferat.

— Aţi trecut, în decembrie, prin faţa acestui magazin universal de la Luvru?

Maigret nu zise nici da, nici nu. Nu-şi aducea aminte. Reţinuse vag o scenă luminoasă enormă de pe faţadă, dar n-ar fi putut să spună ce reprezentau personajele mişcătoare şi multicolore.

— Dacă da, aţi văzut, în a treia vitrină de pe strada Rivoli, o reconstituire exactă a gării Saint-Lazare, cu toate liniile, cu trenurile ei locale şi rapide, cu semafoare şi cabine de macaz. Am muncit trei luni la ea şi a trebuit să mă duc în Elveţia şi în Germania ca să cumpăr o parte din piese. Poate vi se pare ceva copilăresc, dar, dacă v-aş spune cifra de afaceri pe care o realizăm numai din trenuleţe electrice… Să nu credeţi că avem o clientelă formată numai din copii. Persoane în toată firea, printre care mulţi oameni cu situaţie, sînt pasionate de trenuleţele electrice şi mă cheamă uneori la ele acasă pentru…

Se întrerupse din nou.

— Vă plictisesc?

— Nu.

— Mă ascultaţi?

Maigret îi făcu semn că da. Vizitatorul trebuie să fi avut patruzeci-patruzeci şi cinci de ani şi avea pe deget o verighetă din aur roşu, mare şi plată, aproape la fel ca aceea a comisarului. În plus, purta un ac de cravată cu formă de semafor feroviar.

— Nu mai ştiu unde rămăsesem. Bineînţeles, n-am venit la dumneavoastră ca să vă povestesc despre trenuleţe electrice şi îmi dau seama că vă fac să pierdeţi timpul. Totuşi, e necesar să vă descriu toate acestea, ca să vă daţi seama cine sînt, nu-i aşa? Să vă mai spun, deci, că locuiesc în Avenue de Châtillon, lîngă biserica Saint-Pierre-de-Montrouge, în arondismentul XIV, şi că ocup aceeaşi locuinţă de optsprezece ani. Ba nu, de nouăsprezece… În fine, în martie se fac nouăsprezece ani. Sînt căsătorit…

Era mîhnit că nu făcea o prezentare mai clară, că trebuia să dea prea multe detalii. Se vedea bine că, pe măsură ce-i veneau ideile, le cîntărea, se întreba dacă erau importante sau nu, le exprima sau le respingea.

Se uită la ceas.

— Tocmai pentru că sînt căsătorit…

Zîmbi ca să se scuze.

— Ar fi mai uşor dacă aţi pune întrebări, dar nu puteţi, pentru că nu ştiţi despre ce e vorba…

Maigret aproape că îşi reproşa lipsa de iniţiativă. Dar nu avea nici o vină. Era ceva fizic. Nu putea să se arate interesat de ce i se povestea şi regreta că-l lăsase pe Joseph să-l aducă pe vizitator.

— Vă ascult…

Îşi umplu o pipă, ca să facă totuşi ceva, şi se uită pe fereastră, prin care nu se vedea decît un cenuşiu palid. Ar fi zis că era un fundal uzat dintr-un teatru de provincie.

— Înainte de orice, trebuie să subliniez că nu acuz, domnule comisar. Îmi iubesc soţia. Sînt căsătorit cu Gisèle de cincisprezece ani şi, ca să zic aşa, nu ne-am certat niciodată. I-am zis şi doctorului Steiner, după ce m-a examinat, şi mi-a răspuns, preocupat: „Aş vrea mult să veniţi cu soţia”. Dar sub ce pretext aş putea să-i cer lui Gisèle să vină cu mine la un neurolog? Nici măcar nu pot să spun că e nebună, pentru că îşi continuă munca şi nimeni nu se plînge de ea. Ştiţi, eu nu sînt prea instruit. Am fost de mic în grija celor de la Asistenţa Socială şi a trebuit să mă educ singur. Tot ce ştiu am învăţat din cărţi, după orele de muncă. Sînt interesat de toate, nu numai de trenuleţele electrice, cum s-ar putea crede, şi, după părerea mea, cunoaşterea este bunul cel mai preţios al omului. Îmi cer scuze că fac acest ocol. Mi s-a părut util ca să vă spun că, atunci cînd Gisèle a început să aibă faţă de mine un comportament diferit, m-am dus la biblioteci, inclusiv la

Biblioteca Naţională, şi am consultat lucrări care m-ar fi costat prea mult ca să le cumpăr. În plus, soţia mea s-ar fi îngrijorat găsindu-le în casă…

Maigret îi urmărea cît de cît spusele, dovadă că îl întrebă:

— Lucrări de psihiatrie?

— Da. Nu pretind că am înţeles tot. Cele mai multe sînt scrise într-un limbaj prea savant pentru mine. Am găsit totuşi cărţi despre nevroze şi psihoze care m-au pus pe gînduri. Presupun că ştiţi care este diferenţa dintre nevroză şi psihoză. Am studiat şi schizofrenia, dar cred, de fapt sînt convins, că nu ajunge pînă acolo…

Maigret se gîndi la soţia lui, apoi la doctorul Pardon şi observă o mică excrescenţă maronie spre colţul gurii vizitatorului său.

— Dacă înţeleg bine, vă bănuiţi soţia că nu este într-o stare normală?

Sosise momentul important şi bărbatul păli puţin, înghiţi în sec de două-trei ori, după care spuse, părînd să-şi caute cuvintele şi să le cîntărească bine sensul:

— Sînt convins că de cîteva luni, cinci sau şase, cel puţin, soţia mea vrea să mă omoare. Din acest motiv am venit, domnule comisar, să vă vorbesc personal. N-am dovezi clare, altfel aş fi început cu ele. Sînt gata să vă furnizez indiciile pe care le am şi care sînt de două feluri. Întîi, indiciile morale, cel mai greu de expus, după cum probabil înţelegeţi, pentru că sînt în principal nimicuri fără gravitate în sine, dar care, prin acumulare, capătă un sens. Cît despre indiciile materiale, există unul, cel mai tulburător, pe care vi l-am adus…

Îşi desfăcu pardesiul, vestonul, luă portofelul din buzunarul de la piept şi scoase din el o hîrtie îndoită cum sînt cele în care unii farmacişti pun încă prafuri împotriva durerilor de cap.

În hîrtie era într-adevăr un praf alb ca sarea.

— Vă las eşantionul, îl puteţi trimite la analiză. Înainte să mă adresez dumneavoastră, am cerut o analiză unui vînzător de la Luvru, care este pasionat de chimie şi şi-a făcut un adevărat laborator. Concluzia lui a fost categorică. E fosfură albă. Nu fosfor, cum s-ar putea crede, ci fosfură, ceva foarte diferit, am verificat în dicţionar. Nu m-am mulţumit să caut în Larousse, am consultat şi nişte tratate de chimie. Fosfura albă este o pulbere aproape incoloră, extrem de toxică. Era folosită pe vremuri, în doze infinitezimale, ca remediu pentru unele maladii şi s-a renunţat la ea tocmai din cauza acestei toxicităţi.

Făcu o pauză, puţin dezorientat să aibă în faţă un Maigret tot indiferent şi parcă absent.

— Soţia mea nu se ocupă de chimie şi nu urmează nici un tratament. Nu are nici una dintre bolile pentru care, la nevoie, s-ar putea prescrie fosfură de zinc. Or, în casă n-am găsit cîteva grame, ci un flacon care conţine cel puţin cincizeci. De altfel, am dat de el din întîmplare. La parter am un fel de atelier, unde lucrez la machetele pentru vitrinele mele şi fac mici cercetări de mecanică. Drept, e vorba doar de jucării, dar, cum v-am spus, jucăriile reprezintă…

— Ştiu.

— Într-o zi cînd soţia mea nu era acasă, am răsturnat un borcan de lipici pe bancul de lucru. Am deschis dulapul unde ţinem măturile şi produsele de curăţenie. Căutînd un detergent, am dat din întîmplare peste un flacon fără etichetă, cu o formă ce mi s-a părut ciudată. Acum, dacă legaţi această descoperire de faptul că, în cursul ultimelor luni, am simţit, pentru prima dată în viaţă, unele tulburări pe care i le-am descris doctorului Steiner…

Telefonul de pe birou sună, Maigret ridică receptorul şi recunoscu vocea directorului Poliţiei Judiciare.

— Maigret? Ai cîteva minute? Aş vrea să-ţi prezint un criminolog american, acum e în biroul meu şi doreşte să te cunoască.

Maigret închise şi se uită în jur. Nimic confidenţial pe birou. Vizitatorul lui nu părea un om periculos.

— Mă scuzaţi! Lipsesc doar cîteva minute…

— Vă rog…

Totuşi, la uşă, avu un reflex, traversă din nou biroul şi deschise, aşa cum avea obiceiul, uşa de la biroul inspectorilor. Dar nu le dădu nici o instrucţiune specială. Nu se gîndi la asta.

După cîteva clipe, deschise uşa capitonată a şefului. Un tip înalt, roşcat, se ridică dintr-un fotoliu şi îi strînse mîna viguros, spunînd în franceză, doar cu un vag accent:

— E o mare bucurie pentru mine să vă văd în carne şi oase, domnule Maigret. Cînd aţi venit în ţara mea, eram la San Francisco şi n-aţi ajuns pînă la noi. Prietenul meu Fred Ward, care v-a primit la New York şi v-a însoţit la Washington, mi-a povestit lucruri palpitante despre dumneavoastră.

Directorul îi făcu semn lui Maigret să ia loc.

— V-am deranjat, cumva, din toiul unuia dintre acele interogatorii care nouă, americanilor, ni se par foarte ciudate?

Comisarul îl linişti. Oaspetele şefului Poliţiei Judiciare îi întinse pachetul de ţigări, apoi îşi luă seama.

— Am uitat că sînteţi amator de pipă!

Asta se întîmpla periodic şi mereu erau aceleaşi cuvinte, aceleaşi întrebări, aceeaşi admiraţie exagerată şi jenantă. Maigret, căruia nu-i plăcea deloc să fie examinat ca un fenomen, făcea haz de necaz şi, în momentele acelea, afişa un zîmbet aparte care îl amuza mult pe şeful lui.

O întrebare ducea la alta… Vorbiră despre tehnică, apoi evocară cazuri celebre, despre care Maigret se văzu nevoit să-şi spună părerea.

În cele din urmă, veni vorba despre metodele lui, ceea ce îl agasa întotdeauna, pentru că, aşa cum repeta fără să reuşească să spulbere legendele, nu avusese niciodată metode.

Ca să-l poată lăsa să plece, directorul se ridică şi zise:

— Şi acum, dacă vreţi, urcăm să vizităm muzeul nostru…

Invitaţia făcea parte din toate vizitele de acest gen şi Maigret putu, cu degetele din nou strivite de o strîngere de mînă mai viguroasă decît a lui, să revină în birou.

Acolo, se opri în prag surprins, pentru că nu mai era nimeni pe scaunul pe care îl poftise să ia loc pe vînzătorul de trenuleţe electrice. Biroul era pustiu, numai fumul de ţigară mai plutea în aer.

Se îndreptă spre biroul inspectorilor.

— A plecat?

— Cine?

Janvier şi Lucas jucau cărţi, ceea ce li se întîmpla, poate, de trei ori pe an, doar cînd erau de serviciu toată noaptea.

— Nimic. N-are importanţă…

Ieşi pe culoar, unde bătrînul Joseph citea ziarul.

— Clientul meu a plecat?

— Mai adineaori. A ieşit din birou şi mi-a spus că nu putea să mai stea, că trebuia neapărat să se întoarcă la magazin, unde era aşteptat. Ar fi trebuit…

— Nu. Nu-i nimic.

Omul era liber să plece, odată ce nimeni nu-i ceruse să vină.

Abia atunci Maigret îşi dădu seama că-i uitase numele.

— Presupun, Joseph, că nici dumneata nu ştii cum îl cheamă.

— Mărturisesc, domnule comisar, că nu m-am uitat pe fişă.

Maigret se întoarse în birou, se aşeză şi continuă să lucreze la raportul lui, care nu avea nimic palpitant. S-ar fi putut crede că încălzirea centrală o luase razna, pentru că niciodată caloriferele nu fuseseră mai fierbinţi, iar în ţevi se auzeau zgomote îngrijorătoare. Puţin lipsi să nu se scoale să acţioneze maneta, dar nu avu curaj şi întinse mîna spre telefon.

Avea de gînd să sune la *Magasins du Louvre* şi să ceară informaţii de la şeful raionului de jucării. Dar, dacă o făcea, cei de acolo nu s-ar fi întrebat oare de ce se interesa poliţia de un angajat al magazinului? Nu i-ar fi făcut un deserviciu vizitatorului?

Mai lucră puţin şi ridică receptorul aproape maşinal.

— Vrei să încerci să-mi faci legătura cu un anume doctor Steiner, care locuieşte în Piaţa Denfert-Rochereau?

În mai puţin de două minute, telefonul sună.

— Îl aveţi la telefon pe doctorul Steiner.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, domnule doctor… Aici, Maigret… Da, comisarul de la Poliţia Judiciară. Cred că aţi avut recent un pacient cu prenumele Xavier, nu-i mai reţin numele de familie…

Medicul nu părea să-şi amintească.

— Lucrează în domeniul jucăriilor… Se ocupă îndeosebi de trenuleţe electrice… Se pare că a venit să vă consulte ca să se asigure că nu e nebun şi, după aceea, v-a vorbit despre soţia lui…

— O clipă, vă rog! Trebuie să-mi verific fişele.

Maigret îl auzi spunînd cuiva:

— Domnişoară Berthe, eşti amabilă să…

Probabil că se îndepărtase de telefon, pentru că nu se mai auzea nimic şi tăcerea dură cîteva momente bune, încît Maigret crezu că legătura se întrerupsese.

După voce, Steiner era un om rece, fără îndoială orgolios, în orice caz, conştient de importanţa lui.

— Pot să vă întreb, domnule comisar, de ce m-aţi sunat?

— Pentru că acest domn se afla adineaori în biroul meu şi a plecat înainte să fi terminat discuţia. Şi, fără să vreau, în timp ce-l ascultam, am rupt în bucăţele fişa pe care îşi scrisese numele.

— Dumneavoastră l-aţi chemat?

— Nu.

— De ce este bănuit?

— De nimic. A venit din proprie iniţiativă să-şi spună povestea.

— S-a întîmplat ceva?

— Nu cred. Mi-a vorbit despre unele temeri pe care, am impresia, vi le-a împărtăşit şi dumneavoastră…

Numai un medic dintr-o sută se arăta atît de puţin cooperant şi Maigret dăduse chiar peste unul dintre aceia.

— Ştiţi, presupun, că secretul profesional nu-mi dă voie să…, continuă Steiner.

— Domnule doctor, nu vă cer să trădaţi secretul profesional. Vă cer să-mi spuneţi numele de familie al acestui Xavier. Pot să aflu pe loc, telefonînd la *Grands Magasins du Louvre*, unde lucrează, dar mi-am zis că aşa i-aş putea face rău, pentru că şefii lui s-ar putea gîndi la cine ştie ce.

— S-ar putea, într-adevăr.

— Mai ştiu că locuieşte în Avenue de Châtillon, iar oamenii mei, întrebînd portarii, îl pot afla cu uşurinţă. Dar şi aşa i-am putea aduce prejudicii de imagine pacientului dumneavoastră, stîrnind bîrfe.

— Înţeleg.

— Prin urmare?

— Îl cheamă Marton. Xavier Marton, rosti neurologul cu regret.

— Cînd a venit să-l consultaţi?

— Cred că pot să vă răspund şi la întrebarea asta. Acum vreo trei săptămîni, mai precis în ziua de 21 decembrie…

— Aşadar, în perioada cînd era cel mai ocupat cu sărbătorile de Crăciun. Presupun că era agitat?

— Ce spuneţi?

— Ascultaţi, domnule doctor. Nici de data asta nu vă cer să trădaţi vreun secret. După cum ştiţi, avem metode expeditive să ne informăm.

Tăcere la celălalt capăt al firului, o tăcere dezaprobatoare, Maigret ar fi putut să jure. Probabil că doctorul Steiner nu prea simpatiza poliţia.

— Xavier Marton, pentru că despre el e vorba, continuă Maigret, s-a comportat în biroul meu ca un om normal. Totuşi…

Medicul repetă:

— Totuşi?

— Nu sînt psihiatru şi, după ce l-am ascultat, aş vrea să ştiu dacă am de-a face cu un dezechilibrat sau dacă…

— Ce numiţi dezechilibrat?

Maigret se înroşise la faţă şi ţinea strîns receptorul, cu o mînă ameninţătoare.

— Dacă dumneavoastră aveţi responsabilităţi, domnule doctor, şi sînteţi obligat să respectaţi secretul profesional, pe care nu încerc deloc să vă fac să-l încălcaţi, să ştiţi că şi noi avem responsabilităţi. Nu e deloc plăcut să mă gîndesc că am lăsat să plece un om care, mîine, ar putea…

— Şi eu l-am lăsat să iasă din biroul meu.

— Aşadar, nu-l consideraţi nebun?

Din nou, tăcere.

— Ce părere aveţi despre tot ce v-a spus despre soţia lui? Mie, n-a avut timp să-mi spună povestea pînă la sfîrşit…

— Nu i-am examinat soţia.

— Şi, din ce v-a spus, nu v-aţi făcut o părere despre…

— Nici o părere.

— Nu mai aveţi nimic de adăugat?

— Nimic, îmi pare rău. Îmi cer scuze, am un pacient care mă aşteaptă.

Maigret închise ca şi cum ar fi vrut să sfărîme aparatul în capul medicului.

Apoi, aproape instantaneu, furia îi dispăru şi ridică din umeri, ba chiar reuşi să zîmbească.

— Janvier! strigă el destul de tare ca să fie auzit din încăperea vecină.

— Da, şefule!

— Te duci la *Grands Magasins du Louvre* şi urci la etajul unde se vînd jucării. Te prefaci că eşti client. Cauţi un bărbat care răspunde de raion, de vreo patruzeci-patruzeci şi cinci de ani, brunet, cu o aluniţă păroasă în stînga gurii.

— Ce-l întreb?

— Nimic. Dacă omul corespunde cu descrierea, înseamnă că se numeşte Xavier Marton, şi asta e tot ce vreau să ştiu. De fapt, cît eşti acolo, arată-te interesat de trenuleţe electrice, ca să-l faci să vorbească. Observă-l cu atenţie. Asta e tot.

— Despre el aţi cerut informaţii mai adineaori la telefon?

— Da. Ai auzit?

— Vreţi să ştiţi dacă e nebun?

Maigret dădu din umeri. În altă zi, poate că nu l-ar fi preocupat mai mult de cîteva minute vizita lui Marton. Cei de la Poliţia Judiciară sînt obişnuiţi să primească inşi nebuni sau pe jumătate nebuni, ciudaţi, mistificatori, bărbaţi sau femei care se cred destinaţi să salveze lumea de la

pierzanie şi alţii, care sînt convinşi că duşmani misterioşi vor să le ia viaţa sau să le fure secretele.

Brigada Specială – „Criminala”, cum i se spune în mod obişnuit – nu e spital psihiatric şi se ocupă de aceşti „clienţi” doar atunci cînd ajung să încalce legile, ceea ce, din fericire, nu se întîmplă de fiecare dată.

Nu mai era mult pînă la prînz. Vru să-i telefoneze lui Pardon, dar îşi zise că nu era nevoie, că vizita primită de dimineaţă nu era cu nimic mai neliniştitoare decît alte o sută de vizite de acest gen pe care le primise.

De ce se gîndea la pastilele pe care soţia lui trebuia să le ia la fiecare masă? Din cauza fosfurii de zinc, pe care Xavier Marton pretindea că o descoperise în dulapul cu mături. Oare unde îşi ascundea pastilele doamna Maigret, ca să nu-şi îngrijoreze soţul?

Intrigat, îşi promise să caute peste tot. Ea se gîndise probabil îndelung la o ascunzătoare şi găsise una ingenioasă, care să nu-i treacă lui prin minte.

O să vadă el. Acum, închise dosarul şi, în sfîrşit, reduse la jumătate căldura, şovăind dacă să lase fereastra deschisă cît timp era la masă.

Cînd să iasă din birou, zări pliculeţul cu praf alb şi i-l dădu lui Lucas.

— Du asta la laborator. Vreau să aflu în după-amiaza asta despre ce e vorba.

Pe chei, frigul îl luă prin surprindere şi îşi ridică gulerul pardesiului, băgă mîinile în buzunare şi se îndreptă spre staţia de autobuz.

Nu-l suferea deloc pe doctorul Steiner şi se gîndea acum mai mult la el decît la specialistul în trenuleţe electrice.

II

Agentul de asigurări

La fel ca în celelalte zile, timp de ani şi ani, n-a fost nevoie să bată la uşă, care se deschise în momentul în care puse piciorul pe ştergătoare, şi adevărul era că nu-şi amintea să fi folosit vreodată soneria.

— Te-ai întors devreme, observă soţia lui.

Şi imediat se încruntă uşor, ca atunci cînd îl vedea preocupat. Nu se înşela niciodată. Descoperea cea mai mică schimbare în dispoziţia lui şi, chiar dacă nu-i punea întrebări directe, încerca să ghicească ce îl neliniştea.

Numai că în acel moment nu era preocupat de vizita bărbatului cu trenuleţele electrice. Poate se gîndise la el în autobuz, dar expresia îngrijorată, chiar puţin tristă, fusese pricinuită de o amintire bruscă, cînd se oprise puţin pe palierul de la etajul al doilea. Iarna trecută, bătrîna care locuia deasupra lor îi spusese, cînd s-au întîlnit în faţa lojii portăresei, Maigret ducîndu-şi mîna la pălărie: „Ar trebui să consultaţi un medic, domnule Maigret”. „Vi se pare că sînt cam palid?” „Nu. Nici măcar n-am fost atentă la faţă. E vorba de pasul dumneavoastră pe scară. De la o vreme, e mai greoi şi, la fiecare patru-cinci trepte, se simte o ezitare.”

Nu din cauza ei se dusese să-l consulte Pardon, cîteva săptămîni mai tîrziu, dar asta nu însemna că nu avea dreptate. Cum să-i explice soţiei sale că din cauza acelei amintiri părea cu gîndurile în altă parte?

Doamna Maigret nu pusese încă masa. Ca de obicei, comisarul dădu tîrcoale prin sufragerie şi prin salon şi, aproape fără să-şi dea seama, începu să deschidă sertare, să ridice capacul trusei de croitorie, al unei cutii roşii lăcuite în care ţineau tot felul de mărunţişuri.

— Cauţi ceva?

— Nu.

Căuta medicamentul. Îi stîrnise curiozitatea şi se întreba dacă va reuşi să dea de ascunzătoare.

Adevărul e că nu era la fel de vioi ca de obicei. Nu avea şi el dreptul, ca toţi ceilalţi, să fie posac într-o zi de iarnă cenuşie şi friguroasă? Fusese aşa încă de dimineaţă şi nu era chiar neplăcut. Poţi foarte bine să te arăţi ursuz fără să te supere nimic.

Nu-i plăcea cum îl observa soţia, aruncîndu-i din cînd în cînd o privire furişă. Îi stîrnea astfel un sentiment de vinovăţie, deşi n-avea nici o vină. Ce-ar fi putut să-i spună ca s-o liniştească? Că Pardon îi dezvăluise că fusese la el?

În fond, abia acum începea să-şi dea seama, era supărat, chiar puţin trist. Din cauza clientului de dimineaţă. Dar astfel de mici secrete intime nu le destăinui nimănui şi nu îndrăzneşti să le recunoşti nici faţă de tine.

Bărbatul acela, aşa specialist în trenuleţe electrice cum era, nu semăna deloc cu oamenii sîcîitori pe care îi văzuse defilînd la Poliţia Judiciară. Avea o problemă. Se hotărîse să i-o spună deschis lui Maigret. Nu unui poliţist oarecare, ci lui Maigret.

Dar cînd comisarul se întorsese în birou, după ce fusese la şeful lui să întîlnească un american, Xavier Marton nu mai era acolo.

Plecase fără să-şi ducă povestea pînă la capăt. De ce? Era chiar atît de grăbit? Oare nu pentru că fusese dezamăgit?

Înainte să vină, îşi făcuse o anumită idee despre comisar. Trebuie să se fi aşteptat la înţelegere din partea lui, la o apropiere umană imediată. Găsise însă un ins destul de greoi, toropit de căldura caloriferelor supraîncălzite, care îl privise fără să-l încurajeze, cu un aer posac sau plictisit.

Bine, nu era nimic grav. Doar o umbră trecătoare. Curînd, Maigret nu se va mai gîndi la asta. Şi, la masă, intenţionat vorbi despre cu totul altceva.

— Nu crezi că a venit timpul să ne luăm o slujnică? Avem, la etajul al şaselea, o cameră de care nu ne-am folosit niciodată.

— Şi ce să facă?

— Păi, să muncească! Adică, munca grea.

Ar fi făcut mult mai bine să nu deschidă subiectul ăsta.

— Mîncarea nu e bună?

— Ba da. Numai că te oboseşti prea mult.

— O femeie vine să facă aici curat două dimineţi pe săptămînă. Ce-mi mai rămîne mie de făcut dacă aş avea o slujnică?

— Ai putea să te plimbi.

— Singură?

— Nimic nu te împiedică să ai prietene.

Aşa! Acum era rîndul soţiei sale să fie tristă. În mintea ei, propunerea soţului suna de parcă ar fi vrut să-i ia un privilegiu, cel la care ţinea mai mult.

— Ţi se pare că îmbătrînesc?

— Toţi îmbătrînim. Nu asta vreau să spun. Mă gîndeam şi eu…

Sînt zile în care facem totul anapoda, cu toate că avem cele mai bune intenţii. După masă, Maigret ridică receptorul şi formă un număr. Îi răspunse o voce familiară. Întrebă:

— Pardon?

Şi îşi dădu seama că iar comisese o cruzime inutilă. Soţia îl privea speriată, zicîndu-şi că-i descoperise secretul.

— Aici, Maigret…

— Ai păţit ceva?

— Nu, sînt foarte bine… La fel şi soţia mea, se grăbi să adauge. Auzi, la tine cum e, eşti foarte ocupat?

Răspunsul lui Pardon îl făcu să surîdă. Era amuzant, pentru că şi el ar fi putut să zică acelaşi lucru.

— Linişte şi pace! În noiembrie şi decembrie, toată lumea s-a înţeles să se îmbolnăvească în acelaşi timp şi n-am dormit trei nopţi întregi în patul meu. În unele zile, sala de aşteptare era neîncăpătoare şi telefonul suna întruna. De sărbători, doar cîteva mahmureli şi crize de ficat. Acum, după ce oamenii şi-au cheltuit banii, păstrînd numai strictul necesar pentru chirie, sînt sănătoşi cu toţii…

— Pot să trec pe la tine? Aş vrea să vorbim despre cineva care s-a prezentat în dimineaţa asta la Poliţia Judiciară.

— Te aştept.

— Acum?

— Dacă vrei.

Doamna Maigret îl întrebă:

— Te duci cumva pentru tine? Ţi-e rău?

— Jur că nu.

O sărută, apoi se întoarse din drum şi, bătîndu-i uşor obrajii, murmură:

— Nu mă băga în seamă. Cred că m-am sculat cu faţa la cearşaf.

Ajunse fără grabă pe strada Picpus, unde Pardon locuia într-un imobil vechi fără ascensor. Slujnica îl cunoştea şi nu-l conduse prin sala de aşteptare, ci pe culoar şi pe uşa din spate.

— E gata într-un minut. Intraţi imediat ce iese bolnavul.

Îl găsi pe Pardon în halat alb, în cabinetul lui cu geamuri mate.

— Sper că nu i-ai spus soţiei tale că ţi-am telefonat. Mi-ar purta pică toată viaţa.

— Mă bucur mult că s-a hotărît să aibă grijă de ea. E-adevărat că nu e nimic grav?

— Absolut nimic. Peste cîteva săptămîni, hai, peste trei luni, după ce va slăbi cîteva kilograme, se va simţi mai tînără cu zece ani.

Maigret arătă spre sala de aşteptare.

— Nu iau din timpul bolnavilor?

— Mai sînt doar doi, care n-au nimic altceva de făcut.

— Îl cunoşti pe un anume doctor Steiner?

— Neurologul?

— Da. Locuieşte în Piaţa Denfert-Rochereau.

— Ne-am cunoscut vag la facultate, sîntem aproape de aceeaşi vîrstă, pe urmă l-am pierdut din vedere. Dar i-am auzit vorbind despre el pe confraţii mei. E unul dintre cei mai străluciţi băieţi din generaţia lui. După ce şi-a luat examenele cu toate distincţiile posibile, a fost intern, apoi şef de serviciu la *Sainte-Anne*. Apoi a luat examenul de profesor şi ar fi putut să devină unul dintre cei mai tineri profesori.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic. Caracterul. Poate e prea conştient de valoarea lui. O arată celorlalţi, îi place să se poarte rece, aproape arogant. În acelaşi timp, e un om chinuit, pentru care fiecare caz pune probleme morale. În timpul războiului, a refuzat să poarte steaua galbenă, pretinzînd că n-are nici picătură de sînge israelit. Nemţii au reuşit să-i dovedească contrariul şi l-au trimis într-un lagăr de concentrare. A venit de acolo înăcrit şi-şi închipuie că din cauza originii i se pun piedici, ceea ce este o sminteală, pentru că la facultate sînt cîţiva profesori evrei. Ai de-a face cu el?

— I-am telefonat în dimineaţa asta. Voiam să obţin de la el unele informaţii, dar acum înţeleg că era inutil să insist.

Asemenea clientului său de dimineaţă, Maigret nu ştia cum să înceapă.

— Deşi nu e specialitatea ta, aş vrea să-ţi cer părerea despre ceva ce mi-a fost povestit mai devreme. Am primit în birou un tip de vreo patruzeci de ani, care părea normal şi mi-a vorbit calm, fără exagerare, cîntărindu-şi bine cuvintele. Este căsătorit de vreo doisprezece ani, dacă îmi amintesc bine, şi locuieşte de mult timp în Avenue de Châtillon.

Pardon, care îşi aprinsese o ţigară, asculta cu atenţie.

— Se ocupă de trenuri electrice.

— E inginer de căi ferate?

— Nu, mă refeream la jucării.

Pardon se încruntă.

— Ştiu, zise Maigret. Asta m-a frapat şi pe mine. Dar nu se ocupă de ele ca amator. Răspunde de raionul de jucării al unui mare magazin şi, printre alte lucruri, a montat de sărbători trenul electric din vitrină. După cît am putut să-mi dau seama, e un om sănătos.

— Ce delict a comis?

— Nici unul. Cel puţin, aşa presupun. Mi-a spus că, de la un timp, soţia lui încearcă să-l omoare.

— Cum şi-a dat seama de asta?

— A plecat înainte să-mi dea detalii. Ştiu însă că a găsit, ascuns într-un dulap cu mături şi produse de curăţenie, un flacon cu o cantitate destul de mare de fosfură de zinc.

Pardon deveni mai atent.

— A dus la analiză produsul şi pare să fi studiat tot ce se referă la fosfura de zinc. De altfel, mi-a adus o probă.

— Vrei să ştii dacă e o otravă?

— Presupun că e un produs toxic.

— Foarte toxic şi, pe la ţară, e folosit la stîrpirea şoarecilor de cîmp. S-a simţit rău?

— Uşoare indispoziţii, de mai multe ori.

— A făcut plîngere?

— Nu. A dispărut din birou înainte să-mi spună ce voia, de fapt. Tocmai asta mă nelinişteşte.

— Cred că înţeleg. El s-a dus să-l consulte pe Steiner? Împreună cu soţia?…

— Nu. Singur. A cerut să fie examinat, acum vreo lună, ca să se asigure…

— …că nu e nebun?

Maigret încuviinţă din cap, apoi îşi aprinse pipa şi continuă:

— Aş putea să-l convoc la birou şi chiar să pun să fie examinat de un doctor, pentru că Steiner se ascunde în spatele secretului profesional. Cînd spun că aş putea, exagerez puţin, pentru că, în realitate, n-am nimic împotriva lui. A venit la mine de bună voie. Mi-a spus o poveste care stă în picioare. Nici el, nici altcineva n-a făcut plîngere şi legea nu interzice să deţii o anumită cantitate dintr-un produs toxic. Înţelegi care e problema?

— Înţeleg.

— E posibil ca tot ce mi-a spus să fie adevărat. Dacă mă duc la şefii lui de la serviciu să-i întreb despre cum se poartă, aş putea să-i fac rău pentru că, în marile magazine, ca şi în administraţie, toţi se feresc de oamenii care au de-a face cu poliţia. Dacă iau la întrebări portarul şi vecinii, se vor răspîndi tot felul de zvonuri unde locuieşte…

— Îţi dai seama ce-mi ceri, Maigret? O părere despre un om pe care nu l-am văzut niciodată, pe care, de fapt, nici tu nu-l cunoşti. Iar eu sînt doar un medic de cartier, cu cunoştinţe foarte vagi de neurologie şi psihiatrie.

— Parcă am văzut în biblioteca ta cîteva lucrări despre…

— Între a te interesa de asta şi a pune un diagnostic e o adevărată prăpastie. În fond, vrei să ştii motivul pentru care a venit să-ţi spună povestea lui?

— Asta e prima întrebare. Continuă să trăiască alături de soţie şi nu părea să aibă intenţia să se despartă. Nu mi-a cerut s-o arestez, nici să fac o anchetă în privinţa ei. Şi, cînd am fost nevoit să plec din birou pentru cîteva minute, pentru că mă chemase şeful, a dispărut, ca şi cum n-ar fi vrut să meargă mai departe cu istorisirea. Asta nu-ţi spune nimic?

— Asta poate să însemne o mulţime de lucruri. În perioada în care-mi făceam studiile, întrebările de genul acesta erau mai simple decît azi. La fel ca toată medicina şi aproape toate ştiinţele. Cînd tribunalul întreba un expert dacă un om era nebun sau întreg la mine, expertul răspundea de cele mai multe ori „da” sau „nu”. Citeşti revistele de criminologie?

— Unele.

— Atunci, ştii la fel de bine ca mine că nu mai este la fel de uşor să faci o diferenţă clară între psihoză, nevroză, psihonevroză şi, uneori, chiar schizofrenie. Graniţa dintre un om sănătos la minte şi un psihopat sau un nevropat este din ce în ce mai fragilă şi, dacă ne-am lua după unii savanţi străini… Dar n-am să încep un expozeu ştiinţific sau pseudoştiinţific…

— La prima vedere…

— La prima vedere, răspunsul la întrebarea ta depinde de specialistul pe care îl vei întreba. De exemplu, povestea asta cu trenuleţele electrice, chiar dacă e profesiunea lui – *pentru că el a ales profesiunea asta* –, poate să fie interpretată ca un indiciu de inadaptare la real, ceea ce ne-ar conduce spre o psihonevroză. Faptul că a venit singur la Poliţia Judiciară şi şi-a înfăţişat de bunăvoie viaţa personală ar face mulţi psihiatri să ciulească urechea, ca şi

faptul că s-a dus din proprie iniţiativă să fie consultat de un neurolog ca să se asigure că e sănătos la cap.

Maigret nu aflase nimic în plus, pentru că se gîndise şi el la toate acestea.

— Îmi spui că era calm, că vorbea cu sînge rece, fără vreo emoţie aparentă, în orice caz, fără emoţie exagerată, iar lucrul ăsta poate şi el să se întoarcă împotrivă-i, dar şi să fie în favoarea lui; şi tot aşa iniţiativa de a trimite la analiză fosfura de zinc şi de a citi tot ce a găsit despre acest produs. N-a pretins că soţia lui era pe cale să-şi piardă minţile?

— Nu chiar. Nu-mi amintesc fiecare detaliu. La drept vorbind, la început l-am ascultat distrat. Era foarte cald în birou. Eram moleşit…

— Dacă-şi bănuieşte soţia de nebunie, asta ar fi încă un indiciu. Dar e foarte posibil şi ca soţia lui să fie cea care…

Maigret se ridică din fotoliu şi începu să se plimbe prin încăpere.

— Aş face mai bine să nu mă ocup de asta! mormăi atît pentru el, cît şi pentru prietenul lui Pardon.

Dar adăugă imediat:

— Şi totuşi, ştiu c-am să mă ocup.

— Nu este exclus ca tot ce ţi-a spus să existe numai în imaginaţia lui şi să fi cumpărat chiar el fosfura.

— Se vinde la liber? întrebă Maigret.

— Nu. Dar magazinul la care lucrează ar fi putut s-o obţină pentru exterminarea şobolanilor, de exemplu.

— Să presupunem că e aşa cum zici, că Marton intră în categoria la care te-ai gîndit… E un om periculos?

— Poate să devină în orice moment.

— Şi să presupunem că soţia lui într-adevăr încearcă să…

Maigret se uită brusc la doctor şi izbucni:

— La naiba!

Apoi zîmbi.

— Scuză-mă. N-avea legătură cu tine. Avem puţin de lucru acum la Poliţia Judiciară. Ca şi tine aici! Sezon mort, în concluzie. Şi mă pomenesc cu fanfaronul ăsta care-mi trimite o fişă, se aşază în biroul meu şi, dintr-odată, îmi pune în cîrcă responsabilităţi care…

— N-ai nici o responsabilitate.

— Oficial, profesional, nu. Cu toate astea, dacă mîine sau săptămîna viitoare unul dintre ei, bărbatul sau femeia, o să dea colţul, aş fi convins că s-a întîmplat din vina mea…

— Maigret, îmi pare rău că nu pot să te ajut mai mult. Vrei să încerc să vorbesc cu Steiner ca să-i cer părerea?

Maigret fu de acord, fără convingere. Pardon sună acasă la neurolog, apoi la clinică, unde se afla Steiner la acea oră. Degeaba se arătă Pardon modest şi respectuos, ca un medic obscur de cartier care se adresează unui specialist celebru. Maigret înţelese, după fizionomia prietenului său şi din vocea tăioasă pe care o auzea vibrînd în receptor, că acest demers nu avea mai mult succes decît intervenţia lui.

— M-a pus la punct.

— Îmi cer scuze.

— Nu! Trebuia încercat. Nu te mai gîndi prea mult la asta. Dacă toţi cei care se poartă ciudat ar deveni ucigaşi sau victime, am găsi mai multe apartamente libere decît avem azi.

Maigret merse pînă în Piaţa Republicii, de unde luă autobuzul. La Poliţia Judiciară, Janvier, care se afla în biroul inspectorilor, veni imediat să-i dea raportul, cu un aer plouat.

— N-a avut cum să mă vadă aici, nu-i aşa? întrebă el. Iar fotografia mea n-a apărut niciodată în ziare. Chiar se cunoaşte de la o poştă că sînt poliţist?

Dintre toţi inspectorii, Janvier arăta cel mai puţin a poliţist.

— Am urcat la raionul de jucării şi l-am recunoscut imediat după semnalmentele pe care mi le-aţi dat. Acolo, poartă un halat lung şi cenuşiu, cu iniţialele magazinului brodate cu fir roşu. M-am uitat la un trenuleţ electric care funcţiona. Apoi i-am făcut semn omului nostru şi am început să-i pun întrebări ca un tată de familie care vrea să cumpere un trenuleţ pentru puştiul lui. Ştiu ce şi cum, pentru că i-am cumpărat unul băiatului meu de penultimul Crăciun. Abia dacă m-a lăsat să rostesc două-trei fraze. M-a întrerupt, murmurînd: „Spuneţi-i domnului comisar Maigret că nu e frumos din partea lui să vă trimită aici şi că, din cauza asta, aş putea să-mi pierd locul de muncă”. A vorbit aproape fără să-şi mişte buzele, uitîndu-se cu nelinişte la un supraveghetor din magazin, care ne observa de departe.

Pe biroul comisarului se afla o fişă de la laborator, pe care scria cu roşu: *Fosfură de zinc*.

Puţin a lipsit pentru ca Maigret să renunţe. Aşa cum îi spusese lui Pardon sau cum Pardon îi spusese lui, nu-şi mai amintea exact, cazul nu-l privea deloc din punct de vedere strict profesional şi, dacă îl agasa pe Xavier Marton, acesta ar fi putut foarte bine să se plîngă şi să-i provoace astfel necazuri.

— Aş vrea să te trimit în Avenue de Châtillon să stai de vorbă cu portăreasa şi cu vecinii. Dar nimeni din cartier nu trebuie să intre la bănuieli că poliţia se ocupă de omul nostru. De exemplu, ai putea să baţi din uşă-n uşă, să te prefaci că vinzi aspiratoare…

Janvier nu-şi putu reţine o grimasă la gîndul că se va trambala cu un aspirator din casă în casă.

— Dacă ţi-e mai uşor, prezintă-te ca agent de asigurări.

Lui Janvier îi era în mod evident mai uşor.

— Încearcă să afli cum trăiesc cei doi, cum arată soţia lui, ce se crede despre ei în cartier. Dacă femeia e acasă, ai putea să suni şi să-i propui o asigurare de viaţă.

— O să fac tot ce pot, şefule.

Timpul era la fel de închis, de friguros, iar în birou se făcuse rece, pentru că Maigret uitase să redeschidă caloriferul. Mişcă maneta, gîndindu-se o clipă dacă să se ducă sau nu la şeful lui să-i ceară sfatul. Dar nu o făcu, de teamă să nu pară ridicol. Povestindu-i lui Pardon cele întîmplate, îşi dăduse seama de cît de puţine elemente dispunea.

Îşi umplu încet o pipă şi deschise din nou dosarul abandonat dimineaţă, deşi nu-l atrăgea deloc. Trecu o oră. Aerul deveni din ce în ce mai opac, din cauza fumului şi a amurgului. Aprinse lampa cu abajur verde şi se ridică să regleze din nou caloriferul, care iar o luase razna. Cineva bătu la uşă. Bătrînul Joseph murmură, punînd o fişă pe colţul biroului:

— O doamnă.

Trebuie că femeia îl impresionase pe bătrînul aprod, dacă folosise cuvîntul ăsta.

Joseph adăugă:

— Cred că e soţia tipului de dimineaţă.

Numele scris pe fişă îi amintise de ceva: doamna Marton. Şi, dedesubt, la rubrica „scopul vizitei” fusese trecut cuvîntul „personal”.

— Unde e?

— În sala de aşteptare. Îi spun să intre?

Vru să spună da, dar se răzgîndi.

— Nu. Mă ocup eu.

Nu se grăbi, trecu prin biroul inspectorilor, apoi prin alte două birouri şi ieşi în culoarul lung abia dincolo de sala de aşteptare cu geamlîc. Pentru că

nu se făcuse noapte de tot, becurile păreau să lumineze mai slab decît de obicei şi atmosfera era gălbuie şi tristă, ca într-o mică gară de provincie.

Din cadrul unei uşi, se uită cu atenţie la acel soi de „acvariu” în care se găseau numai trei persoane, dintre care două trebuie să se fi aflat acolo pentru Brigada Mondenă, pentru că era vorba de un mic proxenet care mirosea de la o poştă a Piaţa Pigalle şi de o prostituată grăsană care părea obişnuită să stea acolo.

Amîndoi aruncau priviri spre o altă femeie care aştepta şi contrasta prin eleganţa ei simplă, dar perfectă.

Maigret privi în voie, apoi se duse la uşa cu geam şi o deschise.

— Doamna Marton?

Remarcase geanta din piele de crocodil asortată cu pantofii, taiorul sobru sub o haină din blană de castor.

Femeia se ridică în picioare cu acea confuzie la care te aştepţi de la cineva care nu a mai avut de-a face cu poliţia şi se află deodată în faţa unuia dintre cei mai importanţi reprezentanţi ai ei.

— Domnul comisar Maigret, nu-i aşa?

Ceilalţi doi îşi aruncară ocheade complice. Maigret o conduse în biroul lui şi o pofti să ia loc pe scaunul ocupat dimineaţă de soţul ei.

— Îmi cer scuze că vă deranjez în felul ăsta…

Îşi scoase mănuşa dreaptă, din piele moale, şi se aşeză picior peste picior.

— Ghiciţi de ce mă aflu aici?

Ea ataca prima şi asta nu-i plăcea lui Maigret. Aşa că se feri să răspundă.

— O să-mi invocaţi probabil şi dumneavoastră secretul profesional…

Maigret reţinu îndeosebi acel *şi*. Asta însemna că fusese la doctorul Steiner?

Dar doamna Marton nu îl surprindea numai prin atitudine.

Sigur, soţul nu era un bărbat urît şi probabil că îşi cîştiga viaţa onorabil. Doamna Marton nu era nici ea dintr-o clasă diferită. Eleganţa ei nu avea nimic afectat, nimic vulgar. Nici dezinvoltura pe care o avea.

Maigret remarcase încă din sala de aşteptare forma perfectă a pantofilor şi geanta luxoasă. Nici mănuşile nu erau mai prejos, nici vreun alt detaliu al ţinutei. Nimic agresiv, lipsit de naturaleţe. Nimic ţipător. Tot ce purta provenea de la case de modă excelente.

Părea să aibă şi ea vreo patruzeci de ani, acei patruzeci de ani aparte ai pariziencelor care se îngrijesc şi, după voce şi atitudine, intuiai că era o persoană care se simţea în largul ei peste tot şi în toate împrejurările.

Oare era ceva care nu se potrivea? Maigret avea senzaţia unei mici note discordante, dar nu era în stare să spună precis care. Era mai mult o impresie decît ceva clar observat.

— Cred, domnule comisar, că am cîştiga timp dacă v-aş vorbi fără înconjur. De altfel, ar fi o neobrăzare să încerc să umblu cu şiretlicuri în faţa unui om ca dumneavoastră.

El o privirea indiferent, dar asta n-o tulbura deloc pe vizitatoare, dacă nu cumva se stăpînea de minune.

— Ştiu că soţul meu a fost la dumneavoastră dimineaţă.

El o întrebă, sperînd s-o deruteze:

— V-a spus el asta?

— Nu. L-am văzut intrînd în această clădire şi mi-am dat seama că pe dumneavoastră venise să vă vadă. E pasionat de toate anchetele comisarului Maigret. De ani de zile, vorbeşte cu entuziasm despre dumneavoastră de cîte ori se iveşte ocazia.

— Vreţi să spuneţi că v-aţi urmărit soţul?

— Da, recunoscu ea cu simplitate.

Urmă un scurt moment de tăcere, puţin jenant.

— Asta vă miră, după ce l-aţi văzut şi auzit?

— Ştiţi şi ce mi-a spus?

— Nu e greu de ghicit. Sîntem căsătoriţi de doisprezece ani şi-l cunosc bine pe Xavier. Este omul cel mai cinstit, cel mai curajos, cel mai afectuos din cîţi există. Ştiţi probabil că nu şi-a cunoscut părinţii şi s-a îngrijit de el Asistenţa Socială.

El dădu vag din cap.

— A fost crescut la o fermă, în Sologne, unde i se smulgeau din mînă, ca să fie arse, cărţile pe care reuşea să şi le procure. Totuşi, a ajuns unde a ajuns şi, după părerea mea, e departe de a avea situaţia pe care o merită. Eu însămi sînt mereu surprinsă de cît de multe ştie. A citit tot. Se pricepe la toate. Şi, bineînţeles, ceilalţi profită de el. Se speteşte muncind. Cu şase luni înainte de sărbători, pregăteşte deja perioada Crăciunului, care este epuizantă pentru el.

Îşi deschise geanta şi ezită să scoată o tabacheră din argint.

— Puteţi fuma, zise el.

— Mulţumesc. Am acest prost obicei. Fumez prea mult. Sper că prezenţa mea nu vă împiedică să vă aprindeţi pipa.

Comisarul zărea riduri fine în colţul pleoapelor, dar, în loc s-o îmbătrînească, îi dădeau un farmec în plus. Ochii ei gri-albăstrui aveau blîndeţea jucăuşă a ochilor de miop.

— Probabil că vă părem ridicoli amîndoi, adică eu şi soţul meu, venind aici pe rînd, ca la spovedit. De altfel, cam asta şi este. De cîteva luni, soţul meu a început să mă îngrijoreze. E surmenat, frămîntat, cu perioade cînd e abătut complet, în care nu mai vorbeşte cu mine.

Maigret şi-ar fi dorit să fie prezent şi Pardon. Ar fi putut oare medicul să tragă o concluzie?

— Încă octombrie… da, la începutul lui octombrie, i-am spus că suferea de neurastenie şi că trebuia să consulte un medic.

— Dumneavoastră i-aţi pomenit de neurastenie?

— Da. N-ar fi trebuit?

— Continuaţi.

— L-am observat cu atenţie. A început prin a se plînge de unul dintre şefii lui de la serviciu, pe care nu l-a suferit niciodată. Dar, pentru prima dată, vorbea de un fel de conspiraţie. Apoi i-a picat pe un vînzător tînăr…

— Din ce motiv?

— Pare ridicol, dar înţeleg oarecum reacţiile lui Xavier. Nu exagerez cînd spun că este cel mai bun specialist în trenuleţe electrice din Franţa. Sper să nu zîmbiţi! Nimeni nu rîde, de exemplu, de cineva care îşi petrece viaţa desenînd sutiene sau corsete care subţiază talia.

Motiv pentru care el o întrebă:

— Vă ocupaţi de sutiene şi corsete?

Ea rîse.

— Le vînd. Dar nu de mine e vorba. Noul vînzător a început să-l observe pe soţul meu, să-i fure micile trucuri, să deseneze circuite… Pe scurt, i-a dat impresia că încerca să-i ia locul… Nu m-am îngrijorat cu adevărat decît atunci cînd am văzut că suspiciunile lui Xavier mă vizau şi pe mine…

— De ce v-a bănuit?

— Presupun că v-a spus. Totul a început într-o seară cînd, privindu-mă cu atenţie, a murmurat: „Ai fi o văduvă frumoasă, nu-i aşa?”. Cuvîntul acesta a revenit deseori în discuţia noastră. De exemplu: „Toate femeile sînt făcute să fie văduve. De altfel, statisticile demonstrează…”. Observaţi refrenul. De aici şi pînă la a-mi spune că, fără el, aş avea o viaţă mai plină de strălucire, că el era singurul obstacol în calea ascensiunii mele…

Femeia nu şovăia deloc, în pofida privirii inexpresive pe care Maigret i-o arunca intenţionat.

— Restul îl ştiţi. E convins că am hotărît să scap de el. La masă, i se întîmplă să-şi schimbe paharul cu al meu, fără să se ascundă, fixîndu-mă ironic. Înainte să mănînce, aşteaptă să iau eu prima înghiţitură. Uneori, cînd vin acasă după el, îl găsesc scotocind în toate colţurile bucătăriei. Nu ştiu ce i-a spus doctorul Steiner…

— L-aţi însoţit la medic?

— Nu. Xavier m-a anunţat că se va duce să-l consulte. Era tot un fel de sfidare din partea lui. Mi-a spus: „Ştiu că încerci să mă convingi că-mi pierd minţile. O! Lucrezi cu multă iscusinţă, picătură cu picătură, într-un fel. O să vedem ce va zice un specialist”.

— V-a adus la cunoştinţă rezultatul consultaţiei?

— Nu mi-a spus nimic, dar, de atunci – adică de vreo lună –, mă priveşte cu o ironie protectoare. Nu ştiu dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Ca un om care are un secret şi se delectează cu el. Mă urmăreşte cu privirea. Am întotdeauna impresia că-şi zice: „Hai, drăguţă! Fă tot ce vrei! N-o să reuşeşti, pentru că sînt prevenit…”.

Maigret trase din pipă şi întrebă:

— Şi în dimineaţa asta l-aţi urmărit? Obişnuiţi să-l urmăriţi?

— Nu, nu în fiecare zi, pentru că şi eu lucrez. De obicei, plecăm amîndoi de acasă la opt şi jumătate şi luăm acelaşi autobuz pînă la strada Pyramides. De acolo, eu mă duc la magazin, pe strada Saint-Honoré, în timp ce el merge mai departe, pe strada Rivoli, pînă la *Grands Magasins du Louvre*. Dar, de la o vreme – cred că v-am spus –, numele dumneavoastră revine destul de des în discuţiile noastre. Acum două zile mi-a spus, sardonic şi ameninţător: „Orice ai face, oricît de şireată ai fi, cineva o să ştie”. Am înţeles că făcea aluzie la dumneavoastră. Ieri, l-am urmărit pînă la

Luvru şi am rămas acolo un timp să supraveghez intrarea personalului, ca să fiu sigură că nu mai iese. În dimineaţa asta, am făcut acelaşi lucru…

— Şi l-aţi urmărit pînă aici?

Ea recunoscu deschis şi se aplecă să stingă ţigara în scrumiera de sticlă.

— Am încercat să vă explic cum stă situaţia. Acum, sînt gata să răspund la întrebări.

Doar mîinile, împreunate pe geanta din piele de crocodil, îi trădau o oarecare nervozitate.

III

Sora mai mică din America

Dacă dimineaţă se arătase greoi şi parcă absent în faţa vînzătorului de trenuleţe electrice, de vină fusese numai o încetineală involuntară, provocată mai curînd de toropeală, de un fel de somnolenţă. În fond, nu se făcuse contactul între ei sau, mai exact, se făcuse prea tîrziu.

Acum, cu doamna Marton, se folosea de încetineala profesională, cea pe care o adoptase pe vremuri, cînd era încă timid, ca să-şi deruteze interlocutorii, şi care devenise un reflex aproape inconştient.

Femeia nu părea însă impresionată şi continua să-l privească aşa cum priveşte un copil un urs mare, de care nu se sperie, dar pe care îl pîndeşte cu coada ochiului.

Ea condusese pînă atunci discuţia şi încheiase cu nişte cuvinte pe care Maigret rareori le auzise rostite în acel birou: „Acum, sînt gata să răspund la întrebări…”.

O făcu să aştepte un timp, lăsînd intenţionat să se aştearnă tăcerea, trase din pipă şi în sfîrşit spuse, cu aerul cuiva care nu ştie foarte bine despre ce e vorba:

— Şi, de fapt, din ce motiv aţi venit să-mi povestiţi toate acestea?

Şi, într-adevăr, întrebarea o descumpăni. Începu:

— Păi…

Clipi ca miopii, fără să găsească altceva de spus, schiţînd un zîmbet ca să arate că răspunsul era evident.

Maigret continuă, ca un om care nu dă importanţă gestului, ca un funcţionar care îşi face meseria:

— Cereţi internarea soţului?

De data asta, ea roşi instantaneu, ochii îi străluciră şi buza de jos îi tremură uşor de mînie.

— Cred că n-am spus nimic care să vă permită să…

Lovitura îşi atinsese atît de bine ţinta, încît femeia vru să se ridice, ca să pună capăt discuţiei.

— Staţi jos, vă rog. Liniştiţi-vă. Nu văd de ce întrebarea asta foarte firească vă agită aşa de tare. În fond, ce-aţi venit să-mi spuneţi? Nu uitaţi că ne aflăm aici la Poliţia Judiciară, unde ne ocupăm de crime şi delicte ori de arestarea făptaşilor sau, mai rar, de prevenirea lor. Mai întîi mi-aţi spus că, de cîteva luni, soţul pare să sufere de neurastenie…

— Am zis…

— Aţi zis „neurastenie”. Iar comportamentul lui v-a îngrijorat atît de mult, încît l-aţi trimis la neurolog…

— L-am sfătuit…

— Să spunem că l-aţi sfătuit să consulte un neurolog. Speraţi ca acesta să-i recomande internarea?

Cu trăsăturile mai încordate şi vocea schimbată, femeia ripostă:

— Speram să-l trateze.

— Bun. Şi a făcut-o?

— Nu ştiu.

— I-aţi telefonat doctorului Steiner sau v-aţi dus la el, dar nu v-a spus nimic, invocînd secretul profesional.

Femeia îl privea cu atenţie susţinută, cu nervii încordaţi, vrînd parcă să ghicească care va fi următorul atac.

— De la vizita la doctor, soţul ia medicamente?

— Nu, după ştiinţa mea.

— Atitudinea lui s-a schimbat?

— Mi se pare la fel de deprimat.

— Deprimat, dar nu surescitat?

— Nu ştiu. Nu văd unde vreţi să ajungeţi.

— De ce vă e teamă?

De data asta, ea fu cea care lăsă să se aştearnă tăcerea, gîndindu-se la ce se referea întrebarea.

— Mă întrebaţi dacă mi-e teamă de soţul meu?

— Da.

— Mi-e teamă *pentru* el, nu *de* el.

— De ce?

— Pentru că, orice s-ar întîmpla, sînt în stare să mă apăr.

— Atunci, revin la ce v-am întrebat la început. De ce-aţi venit la mine în după-amiaza asta?

— Pentru că el a venit la dumneavoastră dimineaţă.

Nu aveau aceeaşi logică. Sau poate ea nu voia să aibă logica lui Maigret?

— Ştiaţi ce-mi va spune?

— Dacă aş fi ştiut…

Îşi muşcă buza. Oare nu urma să adauge: „…n-ar mai fi fost nevoie să mă deranjez”?

Maigret nu avu timp să se gîndească la asta, pentru că sună telefonul. Răspunse.

— Alo, şefu’? Sînt Janvier… Mă aflu în biroul de alături… Mi s-a spus cu cine sînteţi şi am preferat să nu mă vadă… Aş vrea să vă vorbesc o clipă…

— Am venit…

Se ridică.

— Mă scuzaţi, au nevoie de mine pentru un alt caz. Nu durează mult.

În biroul inspectorilor, îi zise lui Lucas:

— Ieşi pe culoar şi, dacă încearcă să plece ca soţul ei, reţine-o.

Închisese uşa dintre cele două birouri. Torrence comandase la braserie un pahar cu bere şi, aproape fără să-şi dea seama, Maigret îl goli cu plăcere.

— Ai noutăţi?

— M-am dus acolo. Ştiţi cum e în Avenue de Châtillon. Te-ai putea crede în provincie, cu toate că Avenue d’Orléans e aproape. La numărul 17, unde locuiesc cei doi, e un imobil nou, cu şase etaje, din cărămidă galbenă, şi cei mai mulţi dintre locatari lucrează în birouri sau sînt agenţi comerciali. Probabil că se aude tot de la un apartament la altul şi sînt copii la toate etajele. Soţii Marton nu locuiesc în imobilul propriu-zis. Pe locul acestuia, s-a aflat cîndva o reşedinţă particulară, care a fost dărîmată. Curtea a rămas, cu un copac în mijloc şi, în spate, o construcţie cu un etaj. Se ajunge sus pe o scară exterioară, iar acolo sînt doar două dormitoare şi o toaletă. Acum optsprezece ani, cînd Xavier Marton, necăsătorit încă, a închiriat această locuinţă, parterul, cu toată faţada cu geamlîc, era atelier de tîmplărie. Mai tîrziu, tîmplarul a plecat. Marton a închiriat parterul şi a făcut din el o încăpere plăcută, jumătate atelier, jumătate living-room. Reunirea e surprinzătoare, cochetă, amuzantă. Nu e o locuinţă ca oricare alta. Întîi, i-am propus o asigurare de viaţă portăresei, care mi-a ascultat gogoşile fără să mă întrerupă, ca să-mi spună la sfîrşit că n-avea nevoie, pentru că va beneficia într-o zi de asigurarea ei de bătrîneţe. M-am interesat de locatarii

care ar putea să-mi devină clienţi. Mi-a spus cîteva nume. „Toţi au asigurări sociale”, a adăugat ea. „Nu aveţi multe şanse…” „Nu locuieşte aici un domn Marton?” „Da, în fundul curţii… Poate ăştia! Cîştigă bine… Anul trecut, au cumpărat un automobil. Încercaţi…” „Găsesc pe cineva la ei?” „Cred că da.” După cum vedeţi, şefule, n-a fost deloc uşor. Am sunat la uşa atelierului. Mi-a deschis o femeie destul de tînără. „Doamna Marton?” am întrebat. „Nu. Sora mea se întoarce abia pe la şapte.”

Maigret se încruntase.

— Cum arată sora?

— O femeie după care cred că bărbaţii întorc capul pe stradă. În ceea ce mă priveşte…

— Te-a impresionat?

— E greu de descris. Îi dau cel mult treizeci şi cinci de ani. Nu e foarte drăguţă sau fermecătoare. Nu m-a frapat nici prin eleganţă, pentru că purta o rochie neagă de lînă şi nu avea părul aranjat – era ca o femeie care se ocupă de treburile casei. Numai că…

— Numai că?

— Avea ceva foarte feminin, înduioşător. Simţeai că e foarte blîndă, puţin speriată de viaţă, şi că e genul de femeie pe care un bărbat ar dori s-o protejeze. Înţelegeţi ce vreau să spun? Şi corpul ei e foarte feminin, foarte…

Roşi cînd văzu zîmbetul amuzat al lui Maigret.

— Ai stat mult timp cu ea?

— Vreo zece minute. Întîi, i-am vorbit despre asigurări. Mi-a răspuns că sora şi cumnatul ei semnaseră o asigurare pe o sumă mare în urmă cu vreun an.

— N-a spus cît?

— Nu. Ştiu doar că a fost făcută la Asigurările Mutuale. Mi-a mai spus că ea nu are nevoie de asigurare, pentru că are pensie. Lîngă un perete, am văzut o masă cu un trenuleţ electric complicat, lîngă un banc de lucru. I-am povestit că tocmai cumpărasem un trenuleţ electric pentru fiul meu. Asta mi-a permis să stau mai mult acolo. M-a întrebat dacă luasem trenuleţul de la *Grands Magasins du Louvre* şi am răspuns că da. „Atunci, v-a servit probabil cumnatul meu…”

— Asta e tot? întrebă Maigret.

— Aproape. Am schimbat cîteva cuvinte şi cu doi-trei comercianţi, dar n-am îndrăznit să le pun întrebări foarte precise. Se pare că soţii Marton sînt bine văzuţi în cartier şi cu plăţile la zi.

Maigret observă abia atunci că îi golise paharul lui Torrence.

— Scuze, bătrîne! Spune-le să-ţi aducă altul în contul meu… Şi unul pentru mine. O să vin să-l beau după ce termin cu vizitatoarea, adăugă el.

În lipsa lui, aceasta nu se mişcase din fotoliu, dar îşi aprinsese o ţigară.

Maigret se aşeză la locul lui, cu mîinile pe birou.

— Nu mai ştiu unde rămăseserăm. A, da! M-aţi invitat să vă pun întrebări. Dar nu prea văd ce-aş putea să vă întreb. Aveţi o menajeră, doamnă Marton? Căci, dacă am înţeles bine, lucraţi toată ziua.

— Da, toată ziua.

— Pentru dumneavoastră?

— Nu chiar. Totuşi, patronul meu, domnul Harris, care a înfiinţat firma de lenjerie din strada Saint-Honoré, îmi dă un procent destul de mare, pentru că îndeosebi eu mă ocup de bunul mers al afacerii.

— Ceea ce înseamnă că aveţi o situaţie foarte bună?

— Da, destul de bună.

— Cred că am auzit de firma Harris.

— Este una dintre primele trei firme din Paris în domeniul lenjeriei fine. Avem o clientelă aleasă, inclusiv capete încoronate.

Maigret înţelegea acum unele detalii care îl frapaseră la început, eleganţa discretă şi totuşi puţin aparte a vizitatoarei. Aşa cum se întîmpla în cazul caselor de mode şi al unor magazine, tînăra femeie dobîndise treptat gusturile şi atitudinile clientelor, păstrînd în acelaşi timp o anumită modestie indispensabilă.

— Părinţii se ocupau tot de lenjerie?

Era mai destinsă acum, cînd vorbeau despre lucruri mai banale şi întrebările păreau inocente.

— Nici pe departe. Tata era profesor de istorie la un liceu din Rouen, iar mama, fiică de general, n-a făcut nimic toată viaţa.

— Aveţi fraţi, surori?

— O soră, care a locuit un timp în Statele Unite, la Green Village, în New Jersey, nu departe de New York, împreună cu soţul ei, care era inginer într-o afacere cu petrol.

— Aţi spus „era”?

— A murit acum doi ani, în urma unei explozii în laborator. Sora mea s-a întors în Franţa atît de zdruncinată, de descurajată, încît am luat-o la noi.

— V-am întrebat mai adineaori dacă aveţi o menajeră.

— Nu. Sora mea nu lucrează. N-a lucrat niciodată. E mai tînără decît mine şi s-a căsătorit la douăzeci de ani, pe cînd locuia cu părinţii. A fost întotdeauna un copil răsfăţat.

— Ea se ocupă de menaj?

— Este, dacă vreţi, felul în care vrea să se revanşeze. Nu noi i-am cerut asta, ea a vrut.

— Şi dumneavoastră locuiaţi cu părinţii cînd v-aţi întîlnit soţul?

— Nu. Spre deosebire de Jenny – aşa o cheamă pe sora mea –, nu mă simţeam făcută să trăiesc la Rouen şi nu mă înţelegeam foarte bine cu mama. După bacalaureat, am venit la Paris.

— Singură?

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nu aveaţi un prieten aici?

— Înţeleg unde bateţi. De vreme ce v-am invitat să-mi puneţi întrebări, n-am nici o scuză să nu răspund. Într-adevăr, am venit la un tînăr avocat şi am trăit împreună cîteva luni. Dar n-a mers şi mi-am căutat o slujbă. Atunci, mi-am dat seama că bacalaureatul, la care tata ţinea atît de mult, încît m-a chinuit ani de zile, nu-mi folosea la nimic. Tot ce-am găsit, după săptămîni în care am bătut Parisul, a fost un post de vînzătoare la *Grands Magasins du Louvre*.

— Şi acolo l-aţi întîlnit pe Marton.

— Nu imediat. Nu lucram la acelaşi etaj. În metrou am făcut în cele din urmă cunoştinţă.

— Era deja şef de raion?

— Bineînţeles că nu.

— V-aţi căsătorit?

— El a vrut. Eu m-aş fi mulţumit să trăim împreună…

— Îl iubiţi?

— Altfel, de ce-aş mai fi aici?

— Cînd aţi plecat de la magazin?

— Acum… staţi puţin… Luna viitoare se fac cinci ani.

— Aşadar, după şapte ani de căsătorie.

— Cam aşa.

— Şi, în acel moment, soţul fusese numit şef de raion?

— Da.

— Dar dumneavoastră eraţi încă simplă vînzătoare.

— Nu înţeleg unde vreţi să ajungeţi.

Maigret răspunse gînditor:

— Nici eu nu ştiu. Prin urmare, v-aţi angajat la domnul Harris.

— Nu s-a întîmplat chiar aşa. Mai întîi, Harris e numele firmei. Numele patronului este Maurice Schwob. Lucra la *Grands Magazins du Louvre*, unde se ocupa de lenjerie.

— Vîrsta lui?

— Acum?

— Da.

— Patruzeci şi nouă de ani. Dar nu e ce credeţi. Relaţiile noastre sînt pur comerciale. Îşi dorise dintotdeauna să aibă afacerea lui. Avea nevoie în magazin de o femeie tînără care să cunoască meseria. Cînd e vorba de lenjerie şi de mănuşi, femeilor nu le place să fie servite de un bărbat. M-a remarcat de cînd lucram la *Grands Magasins du Louvre* şi asta e toată povestea.

— Sînteţi practic asociaţi?

— Într-un sens, deşi procentul meu în afacere este mult mai mic, ceea ce e normal, pentru că el a adus fondurile şi el desenează modelele.

— În fond, pînă acum vreo cinci ani, poziţia soţului era mai bună decît a dumneavoastră, la fel şi situaţia financiară. Dar, de cinci ani, lucrurile s-au inversat. Adevărat?

— Da, e adevărat, dar credeţi-mă că nu-mi stă mintea la asta.

— Nici soţului?

Ea avu o ezitare.

— La început, o astfel de situaţie nu face plăcere nici unui bărbat. Dar s-a obişnuit. Continuăm să ducem un trai modest.

— Aveţi maşină?

— Da, dar o folosim doar în weekend şi în vacanţă.

— Mergeţi în vacanţă împreună cu sora?

— De ce nu?

— Într-adevăr, de ce nu?

Urmă o tăcere destul de lungă. Maigret părea încurcat.

— Acum, cînd nu mai văd ce v-aş putea întreba, spuneţi-mi, doamnă Marton, ce doriţi să fac?

— Tot nu înţeleg, murmură ea.

— Vreţi să vă supraveghem soţul?

— De ce să-l supravegheaţi?

— Sînteţi dispusă să semnaţi o cerere oficială, care ne-ar permite să-l supunem unui examen psihiatric?

— Bineînţeles că nu.

— Atunci, asta e tot?

— Tot… Presupun…

— În acest caz, nu văd de ce v-aş mai reţine.

Se ridică. Ea făcu la fel, puţin cam ţeapănă. Cînd s-o conducă pînă la uşă, Maigret păru să-şi aducă aminte de ceva.

— Folosiţi fosfură de zinc?

Femeia nu tresări, probabil se aşteptase tot timpul la întrebarea asta şi poate că venise intenţionat să răspundă la ea.

— Da, folosesc.

— La ce?

— Strada Saint-Honoré este una dintre cele mai vechi străzi din Paris şi, în spatele magazinelor de lux, cele mai multe case sînt neîngrijite; există pe-acolo o mulţime de mici curţi interioare, străduţe, ganguri pe care nici nu le bănuieşti. Piaţa din apropiere atrage şi ea un număr incredibil de şobolani, care dau iama prin mărfuri. Am încercat fără succes mai multe produse.

Cineva i-a recomandat domnului Schwob fosfura de zinc, care a dat rezultate excelente. Şi acasă avem şobolani şi soţul meu s-a plîns de asta. Am luat nişte fosfură de la magazin…

— Fără să-i spuneţi soţului?

— Nu mai ştiu dacă i-am spus sau nu.

Apoi făcu ochii mari, ca şi cum i-ar fi venit brusc o idee.

— Presupun că nu şi-a imaginat…?

Nu-şi duse vorba pînă la capăt, dar continuă:

— Dacă v-a pomenit de asta, înseamnă că… Dumnezeule! Şi eu, care mă dădeam de ceasul morţii să ghicesc ce-l frămînta. Ne vom lămuri amîndoi chiar în seara asta. Sau nu… Dacă voi deschide discuţia, va şti că am fost aici…

— Aveaţi de gînd să nu-i spuneţi?

— Nu ştiu, nu mai ştiu, domnule Maigret. Venisem… cum să spun?… Venisem pur şi simplu, gîndindu-mă, cu naivitate, să vă mărturisesc totul. V-am spus adevărul despre Xavier şi despre îngrijorările mele. În loc să mă ajutaţi, mi-aţi pus întrebări care, îmi dau seama, arată că nu mă credeţi, că mă bănuiţi de nu ştiu ce intenţii…

Nu plîngea, dar arăta o oarecare suferinţă.

— Asta e! Sperasem… Nu-mi rămîne decît să procedez cum cred că e mai bine.

Deschise uşa cu mîna înmănuşată. Ieşi pe culoar şi zise:

— La revedere, domnule comisar… Vă mulţumesc că totuşi aţi binevoit să mă primiţi…

Maigret se uită cum se îndepărta cu paşi fermi, cocoţată pe tocuri foarte înalte, apoi intră în birou ridicînd din umeri. După un sfert de oră ieşi, se îndreptă spre biroul şefului şi-l întrebă în trecere pe Joseph:

— Directorul e aici?

— Nu. E la şedinţă cu prefectul şi m-a anunţat că s-ar putea să nu se mai întoarcă după-amiază.

Maigret intră totuşi în biroul directorului Poliţiei Judiciare, aprinse lumina şi începu să citească titlurile lucrărilor care umpleau cele două biblioteci de acaju. Se aflau acolo lucrări de statistică, pe care nimeni nu le deschisese vreodată, cărţi tehnice în mai multe limbi, trimise de autori sau editori. Tratatele de criminologie, ca şi de poliţie ştiinţifică şi de medicină legală, erau numeroase.

În sfîrşit, Maigret găsi pe un raft cîteva lucrări de psihiatrie şi răsfoi trei-patru, dintre care alese una care i se păru scrisă într-un limbaj mai simplu şi mai accesibil decît celelalte.

Seara, luă cartea cu el acasă. După cină, în papuci, în faţa buştenilor care ardeau în cămin, cu radioul lăsat în surdină, începu să citească, în timp ce doamna Maigret repara nişte manşete de cămăşi.

Nu avea de gînd să citească toată cartea aceea mare şi descoperi pagini întregi pe care nu le înţelegea, cu toate că studiase puţin medicina.

Căuta în titluri de capitole anumite cuvinte care fuseseră rostite dimineaţă în timpul discuţiei cu Pardon, cuvinte despre care toată lumea crede că ştie ce înseamnă, dar care pentru specialişti au o rezonanţă foarte diferită.

…Nevroze… Pentru Adler, punctul de pornire al nevrozei este un sentiment amenințător de inferioritate şi de insecuritate… O reacție defensivă contra sentimentului bolnavului îl împinge pe bolnav să se identifice cu o structură ideală fictivă…

Repetă cu jumătate de glas, ceea ce o făcu pe soţia lui să ridice capul:

— …structură ideală fictivă…

…Sindrom psihic… Neurastenicii sînt foarte răspîndiţi printre specialişti din toate domeniile… Fără leziuni apreciabile de organe, ei suferă şi mai ales sînt îngrijoraţi de complicaţii posibile; fac nenumărate consulturi şi examene medicale…
…Sindrom mental… Senzaţia de slăbiciune domină… Fizic, bolnavul se simte moleşit, suferind, oboseşte la cel mai mic efort…

La fel ca Maigret în acea dimineaţă. Chiar şi acum se simţea moleşit, poate nu suferind, dar…

Întoarse pagina, morocănos.

…Constituţie numită paranoică… Hipertrofierea eului…
Spre deosebire de senzitivi, aceşti bolnavi proiectează în viaţa familială şi mai ales socială o personalitate, un eu stînjenitor şi dominant…
Niciodată nu se consideră vinovaţi şi răspunzători… Orgoliul lor e caracteristic… Chiar şi puţin inteligenţi, îşi domină deseori familia prin autoritarism şi certitudine tranşantă…

Oare asta i se potrivea cel mai bine lui Xavier Marton sau soţiei sale? Dar nu s-ar fi potrivit descrierea aceasta pentru un sfert din populaţia Parisului?

Psihoză revendicativă… Persecutaţi-persecutori…
…Este vorba de o psihoză pasională tipică a cărei situaţie nosologică a provocat discuţii interminabile… Ca şi Kraepelin şi Capgras, consider că nu intră în clasa adevăratelor deliruri… Bolnavul se consideră victima unei nedreptăţi pe care vrea s-o îndrepte şi încearcă să obţină satisfacţie cu orice preţ…

Xavier Marton? Doamna Marton?

Trecea de la nevroze la psihoze, de la psihoze la psihonevroze, de la isterie la paranoia şi, aşa cum oamenii cumsecade care se cufundă în lectura

unui dicţionar medical au impresia că au, rînd pe rînd, toate bolile, Maigret găsea, la fiecare rubrică, simptome care se aplicau la fel de bine ambelor personaje.

Din cînd în cînd mormăia, repeta un cuvînt, o frază, iar doamna Maigret îi arunca priviri scurte şi pline de nelinişte.

Într-un sfîrşit, se ridică din fotoliu, ca unul care se săturase, aruncă volumul pe masă şi, deschizînd bufetul din sufragerie, luă carafa mică plină cu rachiu de porumbe şi umplu unul dintre păhăruţele cu margine aurie.

Era un fel de protest al bunului-simţ împotriva acelei harababuri savante, un mod de a reveni cu picioarele pe pămînt.

Pardon avea dreptate: tot căutînd anomalii de comportament uman, clasîndu-le şi subîmpărţindu-le, ajungi să nu mai ştii ce înseamnă un om întreg la minte.

Dar el era? După tot ce citise, nu mai era la fel de sigur.

— Ai un caz greu? rosti cu timiditate doamna Maigret, care rareori întreba de activitatea soţului ei la Poliţia Judiciară.

El se mulţumi să ridice din umeri şi să mormăie:

— O poveste smintită!

Şi adăugă puţin mai tîrziu, după ce-şi goli paharul:

— Hai la culcare!

A doua zi dimineaţă, intră la director cu cîteva minute înainte de ora raportului şi şeful văzu imediat că pe comisar îl sîcîia ceva.

— Ce te supără, Maigret?

Încercă să-i prezinte cele două vizite cît mai succint posibil. Prima reacţie a directorului a fost să-l privească cu oarecare uimire.

— Nu văd de ce te frămînţi. Din moment ce n-am primit nici o plîngere scrisă…

— Tocmai asta e. Fiecare a venit să-mi istorisească povestea lui. Şi fiecare poveste, în sine, nu are nimic îngrijorător. Dar, cînd încerci să le suprapui, îţi dai seama că ceva nu se potriveşte… Apropo, am venit să vă aduc înapoi cartea.

O puse pe birou şi directorul se uită la titlu, apoi la comisar, din ce în ce mai uimit.

— Aş vrea să mă înţelegeţi bine, şefule. Şi să nu credeţi că m-am lăsat impresionat de cartea asta. Nu pretind că unul dintre ei e complet nebun. Totuşi, ceva şchioapătă. Nu cred că două persoane, soţ şi soţie, au venit fără motiv la mine, în aceeaşi zi, dînd impresia că-mi fac confidenţe. Dacă mîine sau peste o săptămînă, sau într-o lună, am afla că unul dintre ei a murit, n-aş avea deloc conştiinţa împăcată…

— Chiar crezi asta?

— Nu ştiu. Cred şi nu cred. E ca un fel de anchetă făcută invers. De obicei, avem întîi o crimă şi numai după ce a fost săvîrşită începem să-i căutăm motivele. De data asta, avem motivele, nu încă şi crima.

— Nu crezi că există mii de cazuri în care motivele nu sînt urmate de crimă?

— Sînt sigur. Numai că nimeni n-a venit să mi le expună *înainte*.

Directorul se gîndi o clipă.

— Încep să înţeleg.

— În situaţia de faţă, nu pot să fac nimic. Mai ales după ultima campanie de presă ce viza libertăţile manifestate de poliţie faţă de suspecţi.

— Atunci?

— Am venit să vă cer permisiunea să-i vorbesc despre asta, pentru orice eventualitate, procurorului general.

— Ca să dispună o anchetă?

— Cam aşa. În orice caz, să fiu cu sufletul împăcat.

— Mă îndoiesc că vei avea succes.

— Şi eu.

— Bine, dacă asta te va linişti.

— Mulţumesc, şefule.

Nu spusese chiar tot ce avea de gînd să spună. Asta şi pentru că totul era prea complicat, confuz încă. În timp ce cu o zi înainte, la ora aceea, nici nu auzise de soţii Marton, acum specialistul în trenuleţe electrice începuse să-l obsedeze, ca şi tînăra femeie elegantă care, recunoştea, îi ţinuse piept cu mult curaj, deşi ar fi avut toate motivele să fie tulburată.

Mai lipsea să-l preocupe, ca şi cum ar fi cunoscut-o dintotdeuna, cumnata, văduvă şi înduioşătoare, dacă era să-i dea crezare lui Janvier.

— Alo! La telefon, Maigret. Îl întrebaţi, vă rog, din partea mea pe domnul procuror general dacă-mi poate acorda cîteva minute?… În dimineaţa asta, dacă se poate… Alo! Aştept la telefon…

Sunase la Palatul de Justiţie, în aceeaşi clădire, dar într-o lume diferită, unde pereţii erau acoperiţi cu lambriuri sculptate şi se vorbea pe şoptite.

— Imediat?… Da… Vin…

Deschise uşa cu geam care separa cele două universuri, întîlni cîţiva avocaţi în robă neagră, zări, aşteptînd între doi jandarmi lîngă uşi anonime, indivizi care trecuseră prin biroul lui în urmă cu cîteva săptămîni sau cîteva luni. Unii păreau bucuroşi că îl revedeau şi îl salutau aproape familiar.

— Vă rog să aşteptaţi o clipă. Domnul procuror general vă va primi imediat.

Era aproape la fel de impresionant ca în liceu, cînd intrai în biroul directorului.

— Intră, Maigret… De ce-ai vrut să-mi vorbeşti? Din cîte ştiu, nu e nimic nou…

— Aş vrea să vă supun atenţiei un caz care este aproape unul de conştiinţă.

Povesti totul cu stîngăcie, cu mai multă stîngăcie decît o făcuse în biroul directorului Poliţiei Judiciare.

— Dacă înţeleg bine, ai impresia că se va produce un incident, poate o crimă?

— Cam aşa ceva.

— Dar impresia asta nu se bazează pe nimic precis, doar pe nişte vagi mărturisiri ale unui bărbat şi pe explicaţiile pe care soţia lui a venit apoi din senin să ţi le furnizeze? Spune-mi, Maigret, cîţi oameni nebuni, pe jumătate nebuni, maniaci sau doar originali primeşti pe an în biroul dumitale?

— Sute…

— Iar eu primesc mii de scrisori de la aceiaşi indivizi.

Procurorul îl privi în tăcere, ca şi cum ar fi spus totul.

— Aş fi vrut totuşi să fac o anchetă, murmură cu timiditate comisarul.

— Ce fel de anchetă? Să ne referim exact. Să chestionezi vecinii, patronii, cumnata, furnizorii şi mai ştiu eu pe cine? Întîi, nu văd unde te-ar putea duce asta. Apoi, dacă soţii Marton sînt nişte ciudaţi, vor avea tot dreptul să facă plîngere.

— Ştiu…

— Iar să-i obligăm, şi pe unul, şi pe altul, să fie examinaţi de un psihiatru, n-avem cum, atîta timp cît unul dintre soţi nu ne-a adresat o cerere oficială. Şi chiar şi aşa!

— Dacă se va comite o crimă…

O scurtă tăcere. O uşoară ridicare din umeri.

— Ar fi regretabil, sigur că da, dar n-am avea nici o putere. Şi, în cazul de faţă, cel puţin n-ar trebui să căutăm prea mult ca să găsim asasinul.

— Îmi permiteţi totuşi să-i pun sub supraveghere?

— Cu o primă condiţie: să fie discretă, ca să nu ne atragă necazuri. Iar a doua condiţie: să nu fii obligat să foloseşti inspectori care ar fi mai de folos în altă parte.

— Sînt într-o perioadă de calm total.

— Perioadele astea nu ţin niciodată mult. Părerea mea e că-ţi faci scrupule exagerate. În locul dumitale, aş renunţa. Încă o dată, nu sîntem în situaţia de a putea interveni şi nici nu avem cum. Sînt convins că poveşti dintr-astea cu soţi şi soţii care se suspectează reciproc sînt cu miile în jurul nostru.

— Dar acei soţi şi soţii n-au apelat la mine.

— Aceştia chiar au apelat la dumneata?

Se văzu nevoit să admită că nu. În definitiv, Marton nu-i ceruse nimic. Nici doamna Marton. Sora Jenny cu atît mai puţin.

— Mă scuzi că nu mai pot să te reţin. Mă aşteaptă cinci-şase persoane şi, la unsprezece, trebuie să fiu la minister.

— Mă scuzaţi că v-am deranjat.

Maigret nu era mulţumit de el. Avea impresia că-şi pledase prost cauza. Poate n-ar fi trebuit, seara trecută, să citească din acel tratat de psihiatrie.

Se îndreptă spre uşă. Procurorul general îl chemă înapoi în ultimul moment şi tonul lui nu mai era acelaşi, vocea îi devenise brusc la fel de hotărîtă ca atunci cînd îşi rostea faimoasele rechizitorii.

— Să fim înţeleşi, n-am încuviinţat nimic şi ţi-am interzis, pînă nu intervine ceva nou, să te ocupi de acest caz.

— Bine, domnule procuror general.

Şi bombăni în şoaptă pe culoar, cu capul plecat:

— …ceva nou… ceva nou…

Şi cine va fi acel *ceva nou*, adică victima? El sau ea?

Închise uşa dintre cele două instituţii atît de înverşunat, încît puţin lipsi să nu spargă ochiurile de geam.

IV

Restaurantul de pe strada Coquillière

Nu era prima dată şi cu siguranţă nici ultima cînd Maigret pleca furios de la Parchet, iar disputele cu unii judecători, îndeosebi cu judecătorul Coméliau, care se purta ca duşmanul lui personal de mai bine de douăzeci de ani, erau legendare la Poliţia Judiciară.

Stăpînindu-se, nu lua în tragic antagonismul care exista între cele două medii. De o parte şi de alta a uşii cu geam, fiecare, sau aproape fiecare, îşi făcea meseria cu scrupulozitate. Aceiaşi inşi, răufăcători, criminali, suspecţi şi martori, treceau rînd pe rînd prin mîinile lor.

Ceea ce era cît se poate de diferit şi isca deseori conflicte mocnite era punctul de vedere adoptat de fiecare… Acest punct de vedere nu decurgea, oare, direct din recrutarea unora sau altora? Cei de la Parchet, procurori, substituţi, judecători de instrucţie, făceau parte aproape toţi din pătura de mijloc, dacă nu superioară, a burgheziei. După studiile pur teoretice, felul lor de viaţă nu-i punea deloc în contact, exceptînd propriul birou, cu cei pe care trebuiau să-i aducă în faţa tribunalului în numele societăţii.

Din această cauză, aveau o lipsă de înţelegere aproape înnăscută pentru unele probleme, o atitudine enervantă în faţa unor cazuri pe care cei de la Poliţia Judiciară, care trăiau, am putea spune, într-o intimitate permanentă şi aproape corporală cu lumea crimei, le evaluau din instinct.

Cei de la Palatul de Justiţie erau şi înclinaţi spre o anumită ipocrizie. În pofida unei independenţe aparente, despre care se vorbea destul de mult, celor de aici le era teamă mai mult decît altora de o încruntare a ministrului şi, dacă un caz care agita opinia publică lîncezea puţin, îmboldeau imediat poliţia, care niciodată nu se mişca îndeajuns de repede. Să se descurce şi să-şi folosească metodele.

Dar dacă ziarele criticau aceste metode, magistraţii de la Parchet se grăbeau să se indigneze odată cu ele.

Comisarul avusese toate motivele să se ducă la procurorul general. Aşa cum se întîmpla periodic, poliţia trecea printr-o perioadă ingrată. Avusese loc un incident – din fericire, nu din vina Poliţiei Judiciare, ci a celor de la Siguranţa Generală, de pe strada Saussaies –, incident care agitase spiritele şi provocase o interpelare în Cameră.

Într-un cabaret, fiul unui deputat îl lovise violent pe un inspector care, pretindea el, îl urmărea de cîteva zile. S-a iscat o încăierare generală. Cazul n-a putut fi muşamalizat şi Siguranţa s-a văzut obligată să recunoască faptul că făcea o anchetă care îl viza pe tînăr, bănuit nu numai că ar consuma heroină, ci şi că le aducea clienţi traficanţilor.

A urmat o etalare de resentimente dezgustătoare. Deputatul al cărui fiu era implicat a spus că unul dintre traficanţi era informatorul poliţiei, tatăl pretinzînd că se făcuse cu bună ştiinţă din tînăr un drogat, la ordinul celor de la Ministerul de Interne, ca să fie compromis el ca om politic.

Ca din întîmplare – poveştile acestea nu apar niciodată singure –, săptămîna următoare s-a aflat de cazul unui ins bătut într-un comisariat de poliţie.

Aşadar, de o vreme, poliţia intrase rău de tot în vizorul presei şi Maigret preferase, în acea dimineaţă, să-şi ia măsuri de precauţie.

Dar, întors la birou, hotărî să trişeze cu instrucţiunile primite, mai ales că niciodată nu erau date ca să fie urmate întocmai. Procurorul se acoperise şi, dacă mîine murea cineva în casa familiei Marton, el ar fi fost primul care i-ar fi reproşat comisarului lipsa de acţiune.

Pentru că trebuia să trişeze, trişă, dar fără entuziasm. Nu se mai putea folosi de Janvier: destul de ciudat, Marton îl reperase imediat la *Grands Magasins du Louvre* şi fusese deja acasă la soţii Marton.

Dintre toţi ceilalţi, numai Lucas ar fi putut să dea dovadă de mai mult fler şi abilitate, dar avea şi un defect: i se ghicea cu uşurinţă profesiunea.

Îl alese pe tînărul Lapointe, mai puţin antrenat, cu mai puţină experienţă, dar care era luat deseori drept student sau tînăr funcţionar.

— Fii atent, dragule…

Îi dădu instrucţiuni îndelung, alene, cu atît mai multe detalii cu cît, în fond, acele instrucţiuni erau vagi. Întîi, să se ducă să cumpere o jucărie oarecare, fără să se întindă la vorbă, fără să insiste, la *Grands Magasins du Louvre*, ca să-l repereze pe Marton si să-l poată recunoaşte mai tîrziu.

Apoi, la ora prînzului, să stea în apropierea uşii personalului şi să-l fileze pe specialistul în trenuleţe electrice.

Să repete figura seara, dacă era nevoie. Între timp, în cursul după-amiezii, să se ducă să arunce o privire la magazinul de lenjerie de pe strada Saint-Honoré.

— Nu există nici o dovadă că nu eşti logodit…

Lapointe roşi, pentru că era aproape logodit.

Aproape numai, întrucât logodna nu devenise încă oficială.

— Ai putea, de exemplu, să cumperi o cămaşă de noapte pentru logodnica ta. De preferinţă, nu foarte scumpă…

Lapointe îi răspunse timid:

— Credeţi că o cămaşă de noapte e un cadou potrivit pentru logodnică? Nu e cam intim?

Vor vedea după aceea cum o să afle mai multe, fără să se dea de gol, despre soţii Marton şi despre frumoasa cumnată.

După ce plecă Lapointe, Maigret lucră, semnînd documente, corespondenţă, ascultînd rapoartele inspectorilor săi despre cazuri fără mare importanţă. Dar Marton şi soţia lui stăruiau, ca un fundal, în spatele tuturor acelor preocupări de moment.

Avea o speranţă mică de tot, în care nu credea foarte mult: aceea de a fi anunţat că Xavier Marton venise să-i vorbească.

De ce nu? Dacă plecase cu o zi înainte, în timp ce Maigret se afla la şeful lui, n-o făcuse oare pentru că răgazul pe care şi-l luase trecuse şi trebuia să fie la magazin la o anumită oră? În astfel de magazine, disciplina este foarte severă. Maigret ştia foarte bine asta, pentru că, la începutul carierei sale, făcuse parte timp de doi ani din poliţia marilor magazine. Le cunoştea atmosfera, maşinăria, regulile şi intrigile.

La prînz, se duse să ia masa acasă şi observă că era a treia zi în care mîncau friptură la grătar. Dar îşi aminti la timp de vizita soţiei sale la Pardon. Doamna Maigret se aştepta probabil să-l audă mirîndu-se de noile meniuri şi pregătise fără îndoială o explicaţie mai mult sau mai puţin plauzibilă.

Evită s-o pună în situaţia asta, se purtă tandru, poate prea tandru, pentru că ea îl privi puţin îngrijorată.

Bineînţeles, nu se gîndea tot timpul la trioul din Avenue de Châtillon. Povestea asta îi revenea în minte doar din cînd în cînd, prin umbre de gînduri, aproape fără să-şi dea seama.

Semăna puţin cu un puzzle şi îl enerva la fel ca un puzzle la care te întorci fără să vrei, încercînd să pui o piesă la locul ei. Diferenţa era că, în

împrejurarea de faţă, piesele erau într-un fel bucăţi de fiinţe omeneşti.

Se purtase dur cu Gisèle Marton, care, atunci cînd plecase de la el, avea buza de jos uşor tremurătoare şi îi venea să plîngă?

Posibil. N-o făcuse intenţionat. Meseria îl obliga să încerce să afle. În fond, îi era mai curînd simpatică; la fel ca soţul, de altminteri.

Simpatiza cuplurile şi era descumpănit întotdeauna cînd discordia se instala între un bărbat şi o femeie care se iubiseră.

Iar aceştia sigur se iubiseră cînd lucrau amîndoi la *Grands Magasins du Louvre*, cînd locuiau numai în două încăperi lipsite de confort, deasupra atelierului.

Treptat, condiţiile de locuit deveniseră mai bune. După plecarea tîmplarului, se extinseseră, închiriind şi parterul care, după spusele lui Janvier, devenise o încăpere cochetă, şi îşi construiseră o scară interioară, pentru a nu mai fi nevoiţi să iasă din casă ca să urce la etaj.

Acum, aveau amîndoi ceea ce se numeşte o situaţie frumoasă şi îşi cumpăraseră un automobil.

Apăruse ceva între ei, era evident. Dar ce?

Îi trecu o idee prin minte, o idee care avea să revină de mai multe ori. Vizita lui Marton la doctorul Steiner îl intriga, pentru că nu-şi amintea să fi întîlnit în întreaga lui carieră un om care să se ducă la neurolog sau la psihiatru ca să-l întrebe: „Credeţi că sînt nebun?”.

Ideea lui era că, poate, Marton citise, din întîmplare sau nu, un tratat de psihiatrie în genul celui consultat de comisar cu o seară în urmă.

Tot gîndindu-se aşa, Maigret răspundea la telefon, primi o vînzătoare care se plîngea că fusese furată şi o trimise la comisarul din cartierul ei, intră în biroul inspectorilor, unde domnea acelaşi calm desăvîrşit.

Lapointe nu dădea nici un semn de viaţă şi, pe la cinci, Maigret ajunse din nou în biroul lui, înşirînd cuvinte în coloană pe coperta galbenă a unui

dosar.

Scrisese întîi *frustrare*.

Apoi, dedesubt, *complex de inferioritate*.

Erau termeni pe care nu-i folosea în mod obişnuit şi de care se ferea. Cu cîţiva ani în urmă, avusese în echipă un inspector venit direct de la universitate, care stătuse numai cîteva luni la Poliţia Judiciară. Acum, lucra probabil într-un birou de litigii. Îi citise pe Freud, pe Adler şi pe alţi cîţiva şi fusese atît de marcat, încît pretindea că putea să explice toate cazurile cu ajutorul psihanalizei.

În scurtul lui popas la Poliţia Judiciară, se înşelase de fiecare dată şi colegii îl numiseră inspectorul Complex.

Cazul lui Xavier Marton era totuşi ciudat, ar fi putut spune că fusese scos direct din paginile pe care Maigret le citise în ajun, în tomul care sfîrşise închis cu enervare.

Pagini întregi erau dedicate, în carte, frustrării şi consecinţelor ei asupra comportamentului individului. Erau date exemple care ar fi putut fi portretul lui Marton.

Crescut de Asistenţa Socială, îşi petrecuse copilăria la o fermă săracă din Sologne, lîngă ţărani neciopliţi, brutali, care îi smulgeau cărţile din mînă cînd îl prindeau citind.

Cu toate acestea, devorase toate paginile tipărite pe care şi le putea procura, la întîmplare, trecînd de la un roman popular la o lucrare ştiinţifică, de la mecanică la poeme, înghiţind de-a valma şi ce era bun, şi ce era rău.

Făcuse un prim pas cînd se angajase la un mare magazin unde, la început, îi fuseseră încredinţate numai sarcinile cele mai umile.

Un fapt era de remarcat. Îndată ce avusese posibilitatea, nu mai trăise în camere mobilate mai mult sau mai puţin sărăcăcios, ca majoritatea celor care fac primii paşi la Paris, ci făcuse rost de o locuinţă proprie. Erau doar

două încăperi în fundul unei curţi, mobilate sumar, de confort zero, dar era acasă.

Urca şi avea deja iluzia unei existenţe ordonate, burgheze, iar prima lui grijă fusese, cu mijloacele-i modeste, să-şi îmbunătăţească interiorul locuinţei.

Maigret trecea asta la rubrica „complex de inferioritate”. Mai exact, reacţia lui Marton la acest complex.

Omul simţea nevoia să capete încredere în sine, dar şi să le arate celorlalţi că nu era o fiinţă inferioară, aşa că muncea cu îndîrjire să devină un as necontestat în domeniul lui.

În sinea lui, nu se considera oare un fel de *Rege al Trenuleţului Electric*?

Devenea cineva. Devenise cineva. Şi, cînd se căsătorise, luase o fată de origine burgheză, fiica unui profesor, care avea bacalaureatul şi maniere diferite de cele ale tinerelor vînzătoare din jurul lui.

Maigret ezită, apoi scrise al treilea cuvînt: *umilire*.

Soţia i-o luase înainte. Acum, aproape că avea propria afacere într-un magazin de lux, unde întîlnea zilnic femei importante, din înalta societate, din lumea bună a Parisului. Şi cîştiga mai mult decît el.

Maigret avea încă în minte unele fraze citite în ziua dinainte. Nu şi le amintea exact, dar, fără să-şi dea seama, se străduia să le aplice la cazul lui.

De exemplu, una spunea în esenţă că „psihopaţii se închid într-o lume a lor, într-o lume de vis, care are mai multă importanţă pentru ei decît realitatea”. Nu suna exact aşa, dar nici prin gînd nu-i trecea să devină ridicol intrînd iarăşi în biroului şefului ca să ia cartea şi s-o consulte din nou.

De altfel, nici nu credea în ce scria acolo. Erau numai speculaţii lipsite de fundament.

Oare trenuleţele electrice, care se găseau nu numai în magazinul de pe strada Rivoli, ci şi în atelierul din casa lui Marton, nu se potriveau destul de bine cu acea „lume de vis”, cu „acea *lume închisă*”?

Alt pasaj îi amintea calmul lui Xavier Marton, discuţia avută cu el la Poliţia Judiciară, logica aparentă a expunerii cazului său.

Maigret nu-şi mai aducea aminte dacă citise despre asta la nevrozaţi, la psihopaţi sau la paranoici, pentru că graniţele dintre aceste domenii diferite nu i se păreau foarte clare.

…pornind de la premise false…

Nu, scria altfel.

…pe premise false sau imaginare, bolnavul construieşte un raționament riguros, uneori subtil şi strălucit…

Ceva asemănător scria şi legat de persecuţie, dar, aici,

persecutatul pleacă de la fapte reale şi trage concluzii care au o aparență de logică…

Fosfura de zinc era reală. Şi nu exista oare în asocierea Harris – Gisèle Marton sau, mai degrabă, Maurice Schwob – Gisèle Marton ceva echivoc, care l-ar fi putut afecta pe soţ?

Lucrul cel mai tulburător în acest caz era că, privit mai cu atenţie, comportamentul tinerei femei, studiat în lumina aceloraşi texte, ducea la un diagnostic aproape identic.

Şi ea era inteligentă. Şi ea expunea cazul lor cu o logică aparentă. Şi ea…

La naiba!

Maigret căută o gumă să şteargă cuvintele scrise pe dosarul galben, îşi umplu pipa, se ridică şi se duse la fereastră, prin care, în întuneric, nu vedea decît linia punctată a felinarelor.

Cînd tînărul Lapointe bătu la uşă, o jumătate de oră mai tîrziu, completa cuminte un formular administrativ.

Lapointe avea avantajul că venea de afară, din viaţa reală, şi aducea puţin aer curat în cutele pardesiului; cu nasul înroşit de frig, îşi freca mîinile să şi le încălzească.

— Am făcut ce mi-aţi spus, şefule…

— N-a avut nici o bănuială?

— Nu cred că m-a remarcat.

— Povesteşte.

— Am urcat întîi la raionul de jucării şi am cumpărat-o pe cea mai ieftină pe care am găsit-o, o maşinuţă simplă.

O scoase din buzunar şi o puse pe birou. Era galbenă.

— Costă zece franci. L-am recunoscut imediat pe Marton după descrierea pe care mi-aţi făcut-o, dar m-a servit o vînzătoare. Pe urmă, pînă la amiază, m-am dus să arunc o privire la magazinul de pe strada Saint-Honoré, fără să intru. Nu e departe de Piaţa Vendôme. Are o vitrină îngustă, unde nu e mare lucru: un halat de casă, un combinezon din mătase neagră şi o pereche de papuci din satin brodat cu fir auriu. Pe geam, sînt scrise două cuvinte: *Harris, lenjerie*. Înăuntru, seamănă mai mult a salon decît a magazin şi se simte că e ceva de mare lux.

— Ai văzut-o?

— Da. Vă spun imediat. Venise timpul să mă întorc la *Grands Magasins du Louvre*, unde am aşteptat în apropierea uşii personalului. La prînz, e o adevărată îmbrînceală, ca la ieşirea de la şcoală, şi toată lumea se repede spre restaurantele din împrejurimi. Marton a ieşit şi mai grăbit decît ceilalţi

şi a pornit cu pas iute pe strada Louvre. Se uita în jur şi a întors capul de două-trei ori, fără să-mi dea atenţie. La ora aceea, e multă circulaţie şi trotuarele sînt pline. A luat-o la stînga, pe strada Coquillière, a mers aşa vreo sută de metri şi a intrat la *Trou Normand*, un mic restaurant. Faţada e vopsită în maroniu, firma are litere galbene şi meniul e afişat în stînga uşii. Am ezitat. Pînă la urmă, m-am hotărît să intru după el. Înăuntru, era plin şi se vedea bine că aveau clienţi permanenţi; de altfel, pe un perete, într-un raft compartimentat, clienţii îşi ţineau servietele. M-am oprit la bar şi am comandat un aperitiv. „Se poate servi masa?” Patronul, cu şorţ albastru, s-a uitat în sală, unde nu erau decît vreo zece mese. „În cîteva minute veţi avea un loc liber, 3 e la brînză.” Marton se aşezase în fund, lîngă uşa de la bucătărie, în dreptul unui tacîm aşezat pe faţa de masă din hîrtie. Era un loc liber în faţa lui. A spus ceva uneia dintre cele două chelneriţe care părea să-l cunoască şi aceasta a mai adus un tacîm. Au trecut cîteva minute. Marton, care deschisese un ziar, privea des pe deasupra lui în direcţia uşii. Şi, într-adevăr, a intrat curînd o femeie, a găsit imediat cu privirea masa din fundul sălii şi s-a dus să se aşeze pe scaunul liber, ca şi cum ar fi fost obişnuită să facă asta. Nu s-au sărutat, n-au dat mîna. S-au mulţumit să-şi zîmbească şi mi s-a părut că zîmbetul lor era puţin cam trist, puţin melancolic, oricum.

— Nu era soţia lui? îl întrerupse Maigret.

— Nu. Pe soţie o zărisem în magazinul de pe strada Saint-Honoré şi o să ajung imediat la ea. Din ce mi-aţi spus, era cumnata. Vîrsta şi înfăţişarea se potriveau. Nu ştiu cum să vă explic…

Ia te uită! Janvier rostise cuvinte aproape identice despre această femeie.

— Pare o femeie adevărată, nu ştiu dacă înţelegeţi ce vreau să spun, o femeie făcută să iubească un bărbat. Nu să iubească în mod obişnuit, ci aşa cum toţi bărbaţii visează să fie iubiţi…

Maigret nu se putu abţine să nu surîdă cînd îl văzu pe Lapointe roşind.

— Parcă erai aproape logodit?

— Încercam să vă explic efectul pe care cred că îl produce asupra majorităţii bărbaţilor. Întîlneşti uneori, aşa, o femeie care te face imediat să te gîndeşti la…

Nu-şi mai găsea cuvintele.

— La ce?

— O vezi, fără să vrei, cuibărindu-se în braţele celui care o însoţeşte, aproape că îi simţi căldura… În acelaşi timp, ştii că este pentru unul singur, că este o îndrăgostită adevărată, o iubită fără nimic fals… Am obţinut curînd un loc, la două mese de ei, şi impresia asta m-a stăpînit tot timpul cît am stat acolo. N-au făcut nici cel mai mic gest echivoc. Nu s-au ţinut de mînă. Nu cred că s-au privit în ochi. Şi totuşi…

— Crezi că se iubesc?

— Nu cred. Sînt sigur. Chiar şi chelneriţa cu rochie neagră şi şorţ alb, o prăjină nepieptănată, nu-i servea ca pe ceilalţi şi părea să se considere complicea lor.

— Totuşi, ai spus la început că erau trişti.

— Să zicem, gravi… Nu ştiu, şefule… Sînt sigur că nu sînt nefericiţi, pentru că nu poţi fi cu adevărat nefericit cînd ai…

Maigret surîse iar, întrebîndu-se care ar fi fost raportul lui Lucas, de exemplu, care n-ar fi avut cu siguranţă aceleaşi reacţii ca tînărul Lapointe.

— Nu nefericiţi, dar trişti, aşadar, ca nişte îndrăgostiţi care nu sînt liberi să-şi arate deschis iubirea…

— Dacă vreţi. La un moment dat, el s-a ridicat să-i scoată pardesiul, pentru că ea aruncase o privire spre sobă. Era un pardesiu de lînă negru, cu puţină blăniţă la guler şi la mîneci. Purta o rochie tot neagră, din jerseu, şi m-a uimit că era aproape durdulie. Marton s-a uitat de mai multe ori la

ceasul de la mînă. Apoi i-a cerut chelneriţei să-i aducă desertul şi cafeaua, în timp ce tînăra femeie era încă la friptura de viţel. Cînd s-a ridicat, ea mînca încă şi, drept rămas-bun, i-a pus o mînă pe umăr, un gest simplu şi tandru totodată. La uşă, a întors capul. Ea i-a zîmbit şi el a clipit. Nu ştiu dacă am făcut bine rămînînd. Mi-am zis că se va întoarce la magazin. Am terminat de mîncat aproape în acelaşi timp cu femeia. Marton achitase nota de plată înainte să plece. Mi-am plătit consumaţia. Am ieşit în urma ei şi, fără să se grăbească, s-a dus să ia autobuzul de la Poarta Orléans. Am presupus că se ducea acasă şi n-am urmărit-o. Am făcut rău?

— Ai făcut bine. Pe urmă?

— M-am plimbat puţin înainte să ajung pe strada Saint-Honoré, pentru că magazinele de lux nu deschid înainte de ora două, unele abia la două şi jumătate. Nu intenţionam să ajung prea devreme. Recunosc că aveam şi puţin trac. În sfîrşit, voiam să-l zăresc şi pe patron şi mi-am zis că e un om care ia masa în marile restaurante şi care nu e presat de timp.

Maigret îl privea pe Lapointe cu o bunăvoinţă oarecum părintească, pentru că îl luase sub protecţia lui cînd, în urmă cu doi ani, intrase în Poliţia Judiciară, unde făcuse progrese surprinzătoare.

— O să vă mărturisesc un lucru, şefule. Eram atît de încurcat la gîndul că voi intra într-un astfel de magazin, că mai întîi am dat pe gît un calvados.

— Spune mai departe.

— Prima dată cînd am vrut să deschid uşa de la intrare, am zărit două doamne în vîrstă, cu mantouri de vizon, aşezate în fotolii, în faţa vînzătoarei, şi n-am îndrăznit. Am avut răbdare să iasă. Un Rolls cu şofer le aştepta puţin mai departe. Apoi, de teamă să nu vină altă clientă, m-am repezit înăuntru. La început, n-am văzut nimic în jur, atît eram de emoţionat. „Aş vrea o cămaşă de noapte pentru o tînără…”, am recitat eu. Presupun că în faţa mea era doamna Marton. De altfel, puţin mai tîrziu, cînd

am tras cu ochiul la ea, am observat unele trăsături comune cu tînăra femeie de la *Trou Normand*. Doamna Marton e puţin mai înaltă, tot bine făcută, dar corpul ei pare mai dur, ceea ce se numeşte un corp sculptural. Înţelegeţi ce vreau să zic? „Ce fel de cămaşă de noapte? Luaţi loc…”, m-a invitat ea. Ăla nu e un magazin în care clientul stă în picioare. V-am spus că seamănă cu un salon. În spate, nişte perdele ascund un fel de cabine spaţioase, care servesc probabil la probe, şi am zărit în una dintre ele o oglindă mare şi un taburet cu fundul din paie. „Ce talie are tînăra?” „E puţin mai scundă decît dumneavoastră şi puţin mai îngustă în umeri.” Nu cred că a avut vreo bănuială. M-a privit tot timpul cu un aer protector şi îmi dădeam seama că-şi zicea că sigur am greşit magazinul. „Avem asta, din mătase naturală, cu dantelă veritabilă. Presupun că vreţi s-o faceţi cadou?” Am bîiguit „da”. „E modelul pe care l-am creat pentru trusoul prinţesei Elena a Greciei.” Voiam să stau acolo cît mai mult posibil. Am întrebat cu o voce ezitantă: „Presupun că e foarte scump?”. „Patruzeci şi cinci de mii… E mărimea 40. Dacă tînăra are altă talie, va trebui să-i facem una pe măsură, pentru că nu o aveam decît pe aceasta în magazin.” „Nu aveţi nimic mai simplu? Din nailon, de exemplu…”

Maigret remarcă:

— S-ar părea că te pricepi, Lapointe! Parcă nu cumpărai lenjerie unei logodnice…

— Trebuia să fac jocul ăsta. Cînd a auzit cuvîntul „nailon”, a luat un aer dispreţuitor, înţepat. „Aici nu ţinem nimic din nailon. Numai din mătase naturală şi batist…” Uşa s-a deschis. Întîi în oglindă, am zărit un bărbat îmbrăcat într-o haină din păr de cămilă, căruia vînzătoarea i-a făcut imediat cu ochiul, şi sînt sigur, şefule, că asta voia să spună că era ocupată cu un client caraghios. Bărbatul şi-a scos haina, pălăria, a dat ocol tejghelei şi, trăgînd o perdea de mătase, a intrat într-un birou mic, unde şi-a pus hainele

în cuier. A lăsat în urmă o dîră de parfum. Am continuat să-l zăresc, aplecat peste nişte hîrtii, cărora abia dacă le-a aruncat o privire. Apoi a revenit în magazin, unde, privindu-şi unghiile, apoi privindu-ne pe noi, rînd pe rînd, ca unul care era la el acasă, părea să aştepte răbdător să mă hotărăsc. Am întrebat într-o doară: „Ce aveţi alb? Aş vrea un combinezon foarte simplu, fără dantelă…”. Au schimbat iar o privire şi femeia s-a aplecat să ia o cutie de carton dintr-un sertar. Domnul Harris, sau Schwob, este un bărbat cum întîlneşti mulţi prin Piaţa Vendôme şi pe bulevardul Champs-Elysées şi ar fi putut la fel de bine să se ocupe de cinema sau de exporturi, de tablouri sau de antichităţi. Mă înţelegeţi, nu-i aşa? Îşi petrece probabil toată dimineaţa la frizer şi să i se facă masaj facial. Are un costum cu o croială desăvîrşită, fără o cută în plus, şi poartă cu siguranţă pantofi de comandă. Are părul negru, puţin albit la tîmple, chip curat, bine bărbierit, şi o privire distantă şi ironică. „Uitaţi ce avem mai ieftin.” Era un combinezon fără nimic deosebit, doar cu cîteva puncte de broderie. „Cît costă?” „Optsprezece mii.” Altă privire între cei doi. „Presupun că nu asta căutaţi?” Şi deschidea deja cutia ca să pună la loc combinezonul. „Trebuie să mă gîndesc… Voi reveni…” „Foarte bine…” Era să-mi uit pălăria pe tejghea şi a trebuit să mă întorc. După ce am ieşit şi uşa s-a închis, am întors capul şi i-am văzut pe amîndoi rîzînd. Am mers vreo sută de metri, apoi am trecut pe celălalt trotuar. În magazin nu mai era nimeni. Perdeaua micului birou era trasă, femeia stătea jos, iar Harris se pieptăna în faţa unei oglinzi. Asta e tot, şefule. Nu pot să jur că se culcă împreună. Dar e sigur că se potrivesc de minune şi n-au nevoie să-şi vorbească pentru a se înţelege. Se simte asta imediat. Doamna Marton nu ia prînzul cu soţul ei, chiar dacă lucrează la cinci sute de metri unul de celălalt, dar s-a dus să se vadă cu el cumnata. În sfîrşit, cred că ăştia doi se ascund. Adevărul e că Marton are puţin timp la dispoziţie pentru prînz. Foarte aproape de *Grands Magasins du Louvre*

există o mulţime de restaurante ieftine, unde i-am văzut dînd năvală pe vînzători şi pe vînzătoare. El însă îşi dă osteneala să se ducă destul de departe, într-un bistrou cu o clientelă diferită şi unde nimănui nu i-ar trece prin cap să-l caute. Doamna Marton obişnuieşte să ia dejunul cu domnul Harris? Habar n-am. Faptul că a ajuns la magazin în urma ei nu dovedeşte nimic…

Maigret se ridică să mai reducă din puterea caloriferului care, ca în ajun, se înfierbîntase prea tare. Se aşteptaseră întreaga zi să ningă, pentru că aşa se anunţase şi zăpada acoperea deja nordul ţării şi Normandia.

Oare nu avusese dreptate comisarul să dea naibii tratatele de psihiatrie şi toate poveştile cu psihoze şi complexe?

Avea în sfîrşit impresia că se afla în faţa unor personaje în carne şi oase, bărbaţi şi femei cu pasiunile şi interesele lor.

Ieri, era vorba numai de un cuplu.

Azi, se părea că e vorba de două şi diferenţa era cît se poate de însemnată.

— Unde mă mai trimiteţi acum? întrebă Lapointe, care începuse să fie şi el pasionat de acest caz şi se temea să nu i se ceară să se ocupe de altceva.

— Acum, cînd te-au văzut amîndouă femeile, nu mai poţi să te duci nici la magazinul de pe strada Saint-Honoré, nici acasă la soţii Marton din Avenue de Châtillon…

De altfel, ce-ar mai fi făcut acolo? Procurorul general părea să aibă dreptate. Nu se petrecuse nimic şi probabil că nu avea să se întîmple nimic. Doar dacă nu cumva unul dintre cupluri, pierzîndu-şi brusc răbdarea…

Cînd telefonul sună, Maigret se uită la ceasul de marmură neagră de pe cămin, care era întotdeauna cu zece minute înainte. Arăta ora şase fără douăzeci.

— Da, comisarul Maigret…

De ce simţi un mic şoc recunoscînd vocea? Poate pentru că, de ieri dimineaţă şi pînă în acel moment, nu fusese preocupat decît de cel care vorbea la celălalt capăt al firului?

În fundal, se auzeau voci şi zgomote. Maigret ar fi putut să jure că interlocutorul lui, neliniştit, acoperea receptorul cu mîna făcută căuş. Vorbea pe şoptite:

— Mă scuzaţi pentru ziua de ieri, dar am fost obligat să plec. Vreau doar să ştiu dacă mai sînteţi la birou pe la şapte fără un sfert, poate şapte fără zece. Aici, închidem la şase şi jumătate…

— Azi?

— Dacă aţi putea…

— Vă aştept.

Marton închise imediat, după ce îngăimă un „mulţumesc”, iar Maigret îl privi pe Lapointe aproape la fel cum doamna Marton şi domnul Harris se priviseră în magazinul de lenjerie.

— El era?

— Da.

— Vine încoace?

— Peste o oră şi un sfert.

Maigret avea chef să se ia singur peste picior pentru toate ideile pe care şi le făcuse despre un caz care, peste o oră şi un sfert, îi va părea probabil foarte simplu.

— Avem timp de o bere la braseria *Dauphine*, mormăi el, deschizînd dulapul să-şi ia pardesiul şi pălăria.

V

O femeie pe chei

Cînd să coboare scara împreună cu Lapointe, lui Maigret îi veni o idee.

— Vin imediat. Aşteaptă-mă.

Şi se îndreptă, încă ezitînd, spre biroul inspectorilor. Ideea era ca unul dintre oamenii lui să-l urmărească pe Xavier Marton de cum ieşea din magazin. Nu-şi dădea seama sigur de ce. Sau, mai curînd, s-ar fi putut întîmpla mai multe lucruri. Întîi, Marton putea să se răzgîndească în ultimul moment, cum se întîmplase prima dată, cînd părăsise biroul lui Maigret în absenţa acestuia. Sau poate că soţia acestuia, care recunoscuse că îl urmărise în zilele dinainte, ar fi putut să facă şi azi la fel.

Dacă ea l-ar fi oprit pe stradă, n-ar fi urmat-o Marton acasă? Mai erau şi alte posibilităţi. Şi, chiar dacă nu se întîmpla nimic, Maigret ar fi vrut să ştie cum se comporta vînzătorul de trenuleţe electrice în momentul acestui demers important, dacă ezita, dacă se oprea în drum, de exemplu, ca să-şi facă puţin curaj bînd un păhărel sau două.

Janvier ar fi putut să fie recunoscut. Un alt inspector acţionînd singur – de exemplu, Lucas, care era disponibil, dar care nu-l văzuse niciodată pe Marton – ar fi putut să nu-l repereze după semnalmente, în mulţimea personalului care ieşea din magazin.

— Lucas şi Janvier! Daţi fuga amîndoi la *Grands Magasins du Louvre*! La ieşirea angajaţilor, tu, Janvier, stai ascuns şi doar i-l arăţi pe Xavier

Marton lui Lucas, care îl va urmări apoi singur.

Lucas, care nu prea ştia despre ce era vorba, întrebă:

— Credeţi că va dura mult, se va duce departe?

— Va veni probabil aici, răspunse Maigret.

Şi era cît pe ce să adauge: „Şi fără taxiuri, fără cheltuieli!”.

Exisă regulamente administrative necunoscute de public şi care, pentru cei de la Poliţia Judiciară, au uneori o mare importanţă. Cînd poliţia anchetează o crimă sau un delict, în virtutea delegaţiilor judiciare, cheltuielile profesionale ale comisarilor, inspectorilor şi tehnicienilor sînt în principiu suportate de făptaş. Dacă nu este arestat sau tribunalul îl declară mai tîrziu nevinovat, nota de plată e achitată de Ministerul Justiţiei.

Dacă este vorba de un caz în care Poliţia Judiciară se ocupă din proprie iniţiativă şi dacă, pînă la urmă, nu se descoperă nici crimă, nici vinovat, nota de plată revine Prefecturii, adică Ministerului de Interne.

Diferenţa era enormă pentru poliţişti. Justiţia, care crede întotdeauna că făptaşul va plăti, e mai generoasă şi nu se uită, în general, la cîte taxiuri au fost folosite. În schimb, Prefectura verifică fiecare notă şi cere socoteală pentru cele mai mici deplasări pe care trebuie să le plătească.

În împrejurarea de faţă, oare Maigret nu acţiona fără să existe nici crimă, nici vinovat?

Aşadar, asta însemna fără notă de plată sau cu una cît se poate de mică, ştiind că, dacă nu s-ar fi întîmplat nimic, n-ar fi avut cum să justifice faptul că îşi folosise oamenii.

— Să mergem!

Afară nu era zăpadă, după cum se anunţase la radio, ci o ceaţă gălbuie şi rece. Cei doi bărbaţi, în lumina şi căldura de la braseria *Dauphine*, nu băură bere, care nu părea potrivită cu anotimpul, ci aperitive. Cu coatele sprijinite

de bar, nu vorbiră despre Marton, ci schimbară cîteva vorbe cu patronul, după care, cu gulerele pardesielor ridicate, se întoarseră la Poliţia Judiciară.

Maigret hotărîse să lase întredeschisă uşa biroului inspectorilor şi să-l instaleze în spatele acestei uşi pe Lapointe, care stenografia destul de bine. Era o măsură de precauţie luată pentru orice eventualitate.

La şapte fără zece stătea la birou, aşteptîndu-l pe bătrînul Joseph să bată la uşă. La şapte fără cinci încă aştepta, iar Lapointe, cu un creion bine ascuţit în mînă, nu se mişcase nici el din spatele uşii.

Comisarul începuse să-şi piardă răbdarea cînd, la şapte fără un minut, auzi în sfîrşit paşi, uşoarele bătăi familiare în uşă şi văzu clanţa lăsîndu-se.

Era Joseph. Încunoştinţat, murmură doar atît:

— A venit domnul pe care îl aşteptaţi.

— Să intre.

— Vă rog să mă scuzaţi că am întîrziat puţin, zise Marton. Nu mi-ar fi folosit cu nimic să iau metroul la ora asta… Două autobuze erau pline şi am venit pe jos, zicîndu-mi că voi ajunge mai repede…

Gîfîia puţin şi părea să-i fie cald, pentru că mersese repede.

— Dacă vreţi să vă scoateţi pardesiul…

— Poate că ar fi mai bine. Cred că mă ia răceala…

Dură puţin timp pînă să se facă comod. Nu ştia unde să-şi pună pardesiul. Îl lăsă întîi pe un scaun, dar îşi dădu seama apoi că era cel pe care trebuia să se aşeze ca să stea în faţa comisarului, aşa că îl duse în celălalt capăt al încăperii.

În sfîrşit, se aşeză în faţa lui Maigret, care trăgea din pipă şi îşi examina vizitatorul cu mai mare atenţie decît în ajun. Era aproape dezamăgit. Timp de douăzeci şi patru de ore, se tot gîndise la Marton, care devenise în cele din urmă un personaj extraordinar; or, în faţa lui se afla un domn oarecare, aşa cum întîlneşti cu sutele în metrou sau pe stradă.

Îi era puţin ciudă că vînzătorul de trenuleţe electrice era atît de banal, că se comporta într-un mod atît de firesc.

— Mă scuzaţi şi că am plecat atunci fără să vă anunţ. Disciplina la magazin este foarte strictă. Primisem învoire pentru o oră ca să merg la dentist, care locuieşte pe strada Saint-Roch, la doi paşi de magazin. Aici, mi-am dat seama dintr-odată că timpul trecea şi trebuia să fiu prezent la unsprezece la raionul meu pentru o livrare de mărfuri. Am vrut să-i las un mesaj aprodului, bătrînul care m-a primit, dar nu era pe culoar. Ar fi trebuit să vă telefonez, dar nu avem voie să vorbim în interes personal şi cele mai multe aparate sînt legate la centrala magazinului.

— Cum aţi reuşit să telefonaţi după-amiază?

— Am profitat că nu era nimeni în biroul şefului de etaj, unde e un telefon direct. Aţi observat, desigur, că mă grăbeam să spun ce aveam de spus şi că am închis brusc.

Toate astea nu aveau nimic extraordinar.

— Totuşi, la ora prînzului, cînd v-aţi dus la masă…, obiectă comisarul.

— Întîi, mi-am zis că şi dumneavoastră sînteţi la masă. Pe urmă, mi s-a părut că n-aţi prea luat în serios demersul meu…

— Şi e serios?

— Bineînţeles. Doar dumneavoastră aţi trimis un om la raionul meu, nu-i aşa?

Maigret nu răspunse. Celălalt continuă:

— Nu vreţi să spuneţi, dar sînt sigur că era un inspector.

Pregătise probabil această discuţie aşa cum o pregătise şi pe prima. Avea totuşi momente de ezitare, ca nişte goluri. Şovăi cîteva clipe înainte să întrebe:

— Soţia mea a venit la dumneavoastră?

— Ce vă face să credeţi asta?

— Nu ştiu. O cunosc de mult timp. Sînt sigur că bănuieşte ceva. Femeile au antene. Şi, cu caracterul ei, dacă simte cel mai mic pericol, va ataca. Înţelegeţi ce vreau să spun?

Urmă un moment de tăcere, în care Marton se uită la Maigret cu un aer de reproş, ca şi cum i-ar fi purtat pică pentru că nu era sincer cu el.

— A venit?

Comisarul ezită şi el, dîndu-şi seama că îşi lua o mare responsabilitate. Dacă Marton era, într-o măsură oarecare, bolnav mintal, răspunsul ar fi putut să aibă o influenţă capitală asupra viitorului său comportament.

Mai devreme, singur în birou, Maigret fusese tentat să-i telefoneze prietenului său Pardon ca să-i ceară să fie de faţă la întîlnirea cu Marton. Dar oare medicul nu-i spusese deja că nu se pricepea aproape deloc la psihiatrie?

Xavier Marton se afla acolo, pe scaun, la un metru şi jumătate de comisar, vorbea şi gesticula ca orice vizitator. Poate că era un om normal care îşi simţea viaţa ameninţată şi venea în mod sincer să anunţe poliţia.

Dar ar fi putut să fie şi un obsedat, cineva cu mania persecuţiei, care simţea nevoia să fie asigurat că nu i se va întîmpla nimic.

Poate era un om nebun.

Sau poate un om chinuit de idei diabolice, dar şi o fiinţă cu mintea dezechilibrată, într-un sens, dar una lucidă, inteligentă, care pusese la cale un plan minuţios, pe care urma să-l pună în aplicare cu orice preţ.

Marton avea un chip obişnuit. Avea nas, ochi, gură, urechi, ca toată lumea. Se înroşise la faţă din cauza diferenţei de temperatură dintre frigul de afară şi căldura din birou, şi asta îi făcea ochii să lucească sau, poate, era un semn al răcelii de care se plînsese.

Chiar urma să-l ia răceala sau aluzia fusese făcută fiindcă ştia că o să-i lucească ochii?

Maigret era descumpănit. Începea să creadă că Marton revenise doar ca să pună întrebarea legată de soţia lui.

O urmărise şi el? Ştia că venise la Poliţia Judiciară şi spera să afle ce spusese?

— A fost aici, recunoscu în sfîrşit comisarul.

— Ce v-a spus?

— De obicei, cînd cineva vine aici, nu pune întrebări, ci răspunde la ele.

— Îmi cer scuze.

— Soţia dumneavoastră este foarte elegantă, domnule Marton.

Marton avu o răsfrîngere maşinală a buzelor, care ţinea loc de surîs, dar care nu era lipsită de ironie sau amărăciune.

— Ştiu. Întotdeauna a visat să fie elegantă. A hotărît să fie elegantă.

Rostise apăsat cuvintele *a hotărît*, ca şi cum le-ar fi subliniat într-o scrisoare, iar Maigret îşi aminti că interlocutorul lui mai procedase aşa cînd dorise să scoată în evidenţă un cuvînt.

Citise, în tratatul de psihiatrie, că sublinierea cuvintelor cu insistenţă era deseori un indiciu pentru…

Dar refuza să pună întrevederea în această perspectivă.

— Ieri dimineaţă, aţi venit să-mi spuneţi că vă temeţi pentru propria viaţă. Mi-aţi vorbit despre atitudinea pe care o are soţia de la o vreme, despre un produs toxic pe care l-aţi descoperit într-un dulap. Şi mi-aţi mai zis că de mai multe ori, după masă, aţi simţit o indispoziţie. După care am fost chemat la director şi discuţia noastră n-a mai continuat, pentru că aţi plecat. Presupun că voiaţi să-mi daţi şi alte detalii?

Marton avu zîmbetul trist al unui om bruscat pe nedrept.

— Există un mod de a pune întrebările care te face să-ţi vină greu să răspunzi, remarcă el.

Maigret aproape că se enervă; avea impresia că i se dădea o lecţie şi era conştient că o merita.

— Doar n-o să-mi spuneţi că aţi venit aici fără un scop anume! Vreţi să faceţi plîngere împotriva soţiei?

Marton scutură din cap.

— N-o acuzaţi?

— De ce? întrebă el.

— Dacă e adevărat ce mi-aţi spus, o puteţi acuza de tentativă de omor.

— Chiar credeţi că ar avea vreun rezultat? Ce dovadă am? Nici dumneavoastră nu mă credeţi. V-am lăsat o mostră de fosfură de zinc, dar aş fi putut foarte bine s-o pun eu însumi în dulapul cu mături. Din faptul că m-am dus de la mine putere să văd un neurolog se va trage concluzia că nu sînt chiar întreg la minte sau, mai mult decît atît, ceea ce ar fi la fel de plauzibil, că mă străduiesc să las impresia asta.

Era prima dată cînd Maigret avea în faţă un astfel de „client” şi nu putea să nu-l privească cu stupoare.

Fiecare răspuns, fiecare nouă atitudine îl derutau. Căuta zadarnic o fisură, un punct slab şi, mereu, el era cel pus la punct.

— Soţia mea v-a informat cu siguranţă că sufăr de neurastenie. Trebuie să vă fi spus şi că seara, cînd meşteresc, mi se întîmplă să dau din picioare şi să am adevărate crize de plîns pentru că nu reuşesc să realizez ce am în cap…

— I-aţi vorbit despre asta doctorului Steiner?

— I-am spus tot. Timp de o oră, mi-a pus întrebări care nu cred că v-ar trece prin minte.

— Şi?

Îl privi în ochi pe Maigret.

— Şi nu sînt nebun.

— Cu toate astea, sînteţi convins că soţia are intenţia să vă omoare?

— Da.

— Dar nu vreţi să facem o anchetă?

— N-ar folosi la nimic.

— Nici să vă protejăm?

— Cum?

— Atunci, încă odată, de ce-aţi venit aici?

— Ca să ştiţi. Pentru ca, în cazul în care mi s-ar întîmpla o nenorocire, să nu se creadă că a fost o moarte naturală, ceea ce s-ar petrece dacă n-aţi fi avertizat. Am citit mult despre otrăviri. Chiar experţii dumneavoastră spun că, din zece otrăviri criminale, numai una e dovedită şi autorul descoperit, restul rămînînd nepedepsite.

— Unde aţi citit asta?

— Într-o revistă de poliţie ştiinţifică.

— Sînteţi abonat?

— Nu. Am citit-o la o bibliotecă publică. Dar aş vrea să ştiţi că n-am de gînd să mă las.

Maigret tresări, cu impresia că ajungea în sfîrşit la esenţa cazului.

— Mai exact, ce vreţi să spuneţi?

— Întîi, că-mi iau măsuri de precauţie, v-am spus şi ieri. Apoi, tocmai din cauza statisticii de care am amintit, că n-am să las asta pe seama justiţiei şi că, dacă am timp, voi face justiţie eu însumi.

— Să înţeleg că vă veţi ucide *dinainte* soţia?

— Înainte să mor, bineînţeles, dar nu înainte să fi reuşit să mă otrăvească. Puţine otrăvuri provoacă o moarte fulgerătoare şi aproape toate sînt greu de procurat. Prin urmare, va trece un timp între momentul în care voi şti că a reuşit şi clipa în care nu voi mai fi în stare să acţionez. Am acasă un revolver încărcat. De altfel, e declarat legal, puteţi verifica la primărie.

Soţia mea ştie, pentru că îl am de ani de zile. Numai că, de la un timp, e ascuns într-un loc unde nu-l va găsi. A căutat. Şi continuă…

În unele momente, Maigret se întreba dacă n-ar fi fost mai bine să-l ducă imediat pe Marton la infirmeria specială de la arestul Prefecturii.

— Să presupunem că în seara asta, la o jumătate de oră după ce-aţi mîncat, simţiţi că vă doare stomacul…

— Nu vă temeţi, domnule Maigret. Sînt în stare să fac deosebirea între o otrăvire şi o simplă indigestie. În plus, am avut întotdeauna un stomac tare.

— Dar dac-o să vă credeţi otrăvit, o să acţionaţi?

— Dacă mă *simt* otrăvit, nu voi ezita.

— Veţi trage?

— Da.

Telefonul sună brusc şi comisarul avu impresia că făcea un vacarm neobişnuit în încăpere, unde se aşternuse o atmosferă apăsătoare, încordată, parcă nesănătoasă.

— Sînt Lucas, şefule…

— Da…

— N-am putut să vă sun mai devreme, pentru că n-am vrut s-o las singură pe chei…

— Pe cine?

— Pe femeie… O să vă explic… A trebuit să aştept să treacă un inspector pe lîngă mine ca să-l las în locul meu şi să urc să vă telefonez… Torrence m-a înlocuit…

— Grăbeşte-te. Nu vorbi prea tare, pentru că faci să vibreze receptorul…

Oare Marton îşi dăduse seama că era vorba indirect de el?

— Am înţeles, şefule… Aşa!… Janvier mi l-a arătat pe individ în momentul în care ieşea din magazin. Am început să-l urmăresc, singur, în

timp ce Janvier aştepta un autobuz…

— Pe urmă?

— Cît am mers prin mulţime, numeroasă la ora aceea, n-am remarcat nimic. Dar atunci cînd traversam curtea Luvrului şi am ajuns pe chei, am înţeles că nu eram singurul care-l urmărea…

— Continuă.

— Se ţinea după el o femeie. Cred că nu m-a observat, dar nu sînt sigur. L-a urmărit pînă la cheiul Orfèvres şi e şi acum acolo, la vreo sută de metri de intrare…

— Fă-mi o descriere…

— Nu e nevoie. După ce Torrence a trecut pe lîngă mine şi i-am dat-o în grijă, am urcat aici şi i-am cerut lui Janvier să se ducă să arunce o privire jos, dat fiind că s-a mai ocupat de caz… Vreţi să vi-l dau la telefon?

— Da.

— Alo, şefu’! E cumnata, Jenny…

— Eşti sigur?

— Sigur.

— Nu te-a recunoscut?

— Nu. Am fost precaut.

— Mulţumesc.

— Instrucţiuni?

— Torrence să continue supravegherea.

— Şi în privinţa lui? Să-l urmărească Lucas cînd va pleca de la noi?

— Da.

Închise şi întîlni privirea întrebătoare a lui Marton.

— E soţia mea? întrebă amatorul de trenuleţe electrice.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nimic. Ar fi trebuit să ştiu că nu-mi veţi spune adevărul.

— Aţi auzit?

— Nu. Dar nu era greu de înţeles, din puţinul pe care l-aţi spus. Dacă e soţia mea…

— Atunci?

— Nimic. Am greşit venind ieri la dumneavoastră şi cu atît mai mult revenind azi. Din moment ce nu mă credeţi…

— Sînt dispus să vă cred. Uitaţi! Dacă sînteţi atît de sigur de dumneavoastră, vă fac o propunere. Doctorul Steiner, constrîns de secretul profesional, nu vrea să-mi spună nimic.

— Vreţi să mă consulte alt medic?

— Specialistul de la infirmeria din arestul Prefecturii. E un om integru, un profesor cunoscut în lumea întreagă.

— Cînd? Imediat?

Să se fi înşelat Maigret sau interlocutorul lui chiar trecu printr-o clipă de panică?

— Nu. Mi-e imposibil să-l deranjez la ora asta. Va fi aici mîine dimineaţă.

Marton răspunse calm:

— Dacă nu e foarte de dimineaţă, voi avea timp să anunţ la magazin.

— Sînteţi de acord?

— De ce n-aş fi?

— Şi îmi semnaţi şi o hîrtie cum că, din proprie voinţă, vă supuneţi acestei examinări?

— Dacă ţineţi neapărat!

— Sînteţi un om ciudat, domnule Marton.

— Credeţi?

— Vă aflaţi aici din proprie iniţiativă, nu uit asta. Prin urmare, nu sînteţi obligat să-mi răspundeţi la întrebări. Totuşi, aş vrea să vă pun cîteva.

— Mă veţi crede?

— Voi încerca şi pot să vă asigur că n-am nici o prejudecată în ceea ce vă priveşte.

Aceste cuvinte provocară doar un zîmbet dezamăgit.

— Vă iubiţi soţia?

— Acum?

— Acum, bineînţeles.

— Atunci, răspunsul e nu.

— Ea vă iubeşte?

— Mă urăşte.

— Nu asta e imaginea pe care mi-o făcusem despre cuplul pe care îl formaţi, după ce aţi plecat de aici ieri-dimineaţă.

— N-am avut timp să aprofundăm lucrurile şi, de altfel, nici nu aveaţi chef.

— Cum doriţi. Să continui?

— Vă rog.

— Aţi iubit-o?

— Aşa am crezut.

— Explicaţi-mi ce înţelegeţi prin asta.

— Pînă atunci, trăisem singur, fără să-mi permit nici cea mai mică distracţie. Am muncit mult. Pornit de atît de jos, a fost nevoie de un efort enorm ca să ajung ce am ajuns.

— Nu avuseseraţi niciodată relaţii cu femei cînd v-aţi întîlnit soţia?

— Rar. Genul de aventuri pe care îl ghiciţi. Simţeam mai mult ruşine decît plăcere. Apoi, cînd am întîlnit-o pe Gisèle, am făcut din ea femeia ideală şi pe această femeie ideală am iubit-o. Cuvîntul „cuplu” era pentru mine unul însemnat. Visam la asta. Aveam să fim un cuplu. Aveam să devin

jumătatea unui cuplu. N-am să mai fiu singur în casa, în viaţa mea. Şi, într-o zi, vom avea copii…

— Nu aveţi?

— Gisèle nu vrea.

— V-a prevenit?

— Nu. Dar, şi dacă m-ar fi prevenit, tot m-aş fi căsătorit cu ea şi m-aş fi mulţumit să fim un cuplu…

— Vă iubea?

— Aşa am crezut.

— V-aţi dat seama într-o zi că v-aţi înşelat?

— Da.

— Cînd?

Marton nu răspunse imediat. Părea să se afle brusc în faţa unei grave probleme de conştiinţă şi reflecta. Maigret nu-l grăbea.

— Presupun că aţi făcut o investigaţie, murmură el în cele din urmă. Dacă aţi pus pe cineva să vină la raionul de jucării, trebuie să fi trimis un om şi la magazinul de pe Avenue de Châtillon.

— Întocmai.

— Atunci, e mai bine să vorbesc deschis. La întrebarea pe care mi-aţi pus-o, răspund: în urmă cu doi ani.

— Cu alte cuvinte, în perioada în care cumnata a venit să stea în casa dumneavoastră aţi înţeles că soţia nu vă iubea şi că nu v-a iubit niciodată?

— Da.

— Îmi puteţi explica de ce?

— E simplu. Înainte s-o cunosc pe cumnata mea, care locuia în America împreună cu soţul, nu eram întotdeauna fericit în căsnicie, dar îmi ziceam că doar atît era cu putinţă. Înţelegeţi? Altfel spus, credeam că deziluziile mele erau inevitabile, închipuindu-mi că toţi bărbaţii se aflau în aceeaşi

situaţie. Pe scurt, Gisèle era femeie şi ajunsesem să cred că defectele ei erau defectele inerente tuturor femeilor.

Îşi căuta mereu cuvintele şi pe unele le pronunţa mai apăsat decît pe celelalte.

— Ca toată lumea, presupun, visasem o anumită formă de iubire, de unire, de contopire, numiţi-o cum vreţi, şi, după cîţiva ani sau cîteva luni, ajunsesem la concluzia că aşa ceva nu există.

— Aşadar, că iubirea nu există.

— Cel puţin, iubirea aceea.

— Ce-i reproşaţi soţiei?

— Ceea ce mă puneţi să fac nu e probabil elegant, dar, dacă n-am să vă răspund sincer, veţi trage iar concluzii greşite. Ştiu azi, de exemplu, că Gisèle a plecat din Rouen numai mînată de ambiţie. Nu din iubire pentru bărbatul pe care l-a urmat la vremea aceea şi care a părăsit-o după cîteva luni, cum ar vrea ea să se creadă. Bărbatul acela însemna prima treaptă, Parisul. Chiar dacă n-ar fi părăsit-o, tot n-ar fi stat mult cu el.

Era ciudat să-l auzi spunînd lucrurile acelea fără surescitare, fără patimă, ca şi cum ar fi studiat un caz impersonal, străduindu-se să fie clar şi precis.

— Îşi închipuise că totul va merge foarte repede. Era tînără, drăguţă, atrăgătoare. Nu se aştepta să bată anticamerele şi să copieze ofertele de serviciu din vitrina unor sedii de ziare, ca să ajungă pînă la urmă la raionul de lenjerie al unui mare magazin.

— Nu sînteţi şi dumneavoastră un om ambiţios?

— Nu se compară. Daţi-mi voie să termin ce am de spus despre ea. A ieşit seara cu colegi, îndeosebi şefi de serviciu, dar ori erau căsătoriţi, ori n-au cerut-o de nevastă. Abia atunci cînd simţea că îmbătrînea am intrat eu în scenă. Cu trei-patru ani înainte, m-ar fi luat peste picior. Experienţa îi

arătase, totuşi, că eram o soluţie de rezervă acceptabilă şi a făcut tot ce trebuia.

— Adică?

— M-a lăsat să cred că mă iubea. Ani de zile, m-am gîndit numai la cuplul pe care îl formam, la ceea ce numeam cuibul nostru, viitorul nostru. Mi se părea rece, dar mă consolam zicîndu-mi că femeile care nu sînt aşa joacă teatru. O vedeam interesată, chiar zgîrcită, dar mă convingeam singur că toate femeile sînt la fel.

— Eraţi nefericit?

— Aveam munca mea. Ea o lua în rîs, mă făcea maniac, acum ştiu că-i era ruşine să fie căsătorită cu un bărbat care se ocupa de jucării pentru copii şi de trenuleţe electrice. Găsise ceva mai bun.

Maigret prevedea ce va urma.

— Ce vreţi să spuneţi?

— A cunoscut un bărbat care a lucrat un timp la magazin, un anume Maurice Schwob. Nu ştiu dacă îl iubeşte. Posibil. Acesta cel puţin i-a permis să facă un pas mai departe, şi încă unul mare. S-a căsătorit cu o fostă actriţă, care a fost mult timp întreţinută şi cu o mulţime de bani…

— Şi ăsta e motivul pentru care soţia dumneavoastră n-a cerut divorţul ca să se căsătorească apoi cu Schwob?

— Presupun. Fapt e că au pus pe picioare amîndoi un magazin cu banii bătrînei.

— Credeţi că sînt amanţi?

— Ştiu că sînt.

— I-aţi urmărit?

— Sînt la fel de curios ca oricare altul.

— Dar n-aţi cerut divorţul?

Marton nu răspunse. Păreau să fi ajuns într-un impas.

— Situaţia asta exista dinaintea sosirii cumnatei?

— Probabil, dar încă nu aveam ochii deschişi.

— Aţi spus adineaori că aţi înţeles de cînd cumnata s-a mutat în casa din Avenue de Châtillon. Ce aţi înţeles?

— Că există şi altfel de femei, femei ca acelea la care am visat întotdeauna.

— O iubiţi?

— Da.

— Vă e amantă?

— Nu.

— Totuşi, se întîmplă s-o întîlniţi pe ascuns, fără ştirea soţiei?

— Ştiţi şi asta?

— Cunosc micul restaurant *Trou Normand*.

— Adevărat, Jenny vine deseori acolo să luăm masa de prînz împreună. Soţia mea îl însoţeşte aproape întotdeauna pe Schwob, în localuri mai luxoase. Nu mai face parte din lumea noastră. Înţelegeţi?

Acest ultim cuvînt începea să revină, ca şi cum Marton s-ar fi temut că Maigret nu era în stare să-i urmărească firul ideilor.

— Cumnata vă iubeşte şi ea?

— Cred că începe.

— Doar începe?

— Îşi iubea cu adevărat soţul şi formau un cuplu ideal. Locuiau în New Jersey, nu departe de New York, într-o casă de ţară foarte frumoasă. Edgard a murit în urma unui accident şi Jenny a încercat să se sinucidă. A deschis gazul într-o seară şi a fost salvată în ultima clipă. Atunci, neştiind ce să mai facă, s-a întors în Europa şi am primit-o la noi. Este încă în doliu. Nu se mai poate obişnui să poarte altceva decît negru. Gisèle rîde de ea, o sfătuieşte să

iasă din casă, să se distreze, ca să-i vină şi alte gînduri. Eu, din contră, încerc să-i redau încet-încet pofta de viaţă…

— Şi aţi reuşit?

Marton roşi ca un adolescent.

— Cred că da. Înţelegeţi acum de ce nu e amanta mea? O iubesc şi o respect. N-aş vrea, dintr-o satisfacţie egoistă…

Oare Lapointe stenografia tot? Dacă acel interogatoriu şi-ar fi urmat calea administrativă, probabil că Maigret ar fi fost într-o postură ridicolă.

— Jenny ştie că sora ei vă doreşte moartea?

— Nu i-am spus nimic despre asta.

— Ştie că nu vă înţelegeţi cu soţia?

— Locuieşte cu noi. Să ştiţi că eu şi soţia mea nu ne certăm niciodată. În aparenţă, ducem viaţa tuturor cuplurilor căsătorite. Gisèle e prea inteligentă ca să provoace certuri. Există totuşi zece milioane, care i-ar permite să aibă parte egală în afacerea cu acel Schwob, care îşi zice Harris.

— Care zece milioane?

— Cele din asigurare.

— Cînd aţi făcut o asigurare? Înainte sau după venirea cumnatei?

— Înainte. Sînt vreo patru ani de atunci. Gisèle lucra deja cu Schwob. Ne-a vizitat un agent de asigurări, ca din întîmplare, dar mai tîrziu mi-am dat seama că soţia mea îi ceruse să se prezinte. Ştiţi cum e. „Nu se ştie cine trăieşte şi cine moare”, a zis el. „Este o consolare pentru cel care se duce să ştie că cel care rămîne…”

Marton rîse pentru prima dată – un rîs scurt şi neplăcut.

— Încă nu aveam habar de nimic. Pe scurt, am semnat amîndoi în cele din urmă o poliţă de zece milioane.

— „Amîndoi”?

— Da, pentru că e o asigurare „la două capete”, cum o numesc ei.

— Cu alte cuvinte, dacă soţia moare, puteţi încasa zece milioane.

— Bineînţeles.

— Astfel încît sînteţi amîndoi interesaţi de moartea celuilalt?

— Nu ascund asta.

— Şi vă urîţi unul pe altul?

— Ea mă urăşte.

— Sentimentul nu e reciproc?

— Eu n-o urăsc. Îmi iau doar măsuri de precauţie.

— Dar o iubiţi pe cumnată.

— Nici asta nu ascund.

— Iar soţia e amanta lui Schwob-Harris.

— Asta e realitatea.

— Mai aveţi ceva să-mi spuneţi?

— Nu văd ce. Am răspuns la întrebări. Ba cred că am venit chiar în întîmpinarea unora dintre ele. Sînt pregătit să mă supun, mîine dimineaţă, examinării despre care mi-aţi vorbit. La ce oră trebuie să fiu aici?

— Între zece şi douăsprezece. Cînd vă convine cel mai bine?

— O să dureze mult?

— Cam tot atît cît la doctorul Steiner.

— Asta înseamnă o oră. Să spunem, la unsprezece, dacă sînteţi de acord; aşa, nu va mai fi nevoie să mă întorc la magazin.

Se ridică şovăitor, aşteptîndu-se poate la alte întrebări. În timp ce-şi îmbrăca pardesiul, Maigret murmură:

— Cumnata vă aşteaptă pe chei.

Marton rămase o clipă cu un braţ în aer, băgat pe jumătate în mînecă.

— A!

— Vă miră? Nu ştia că veţi veni aici?

Marton avu o ezitare de o secundă, care nu-i scăpă însă lui Maigret.

— Sigur că ştia.

De data asta minţea, era evident. Brusc, se grăbea să plece. Nu mai era chiar atît de sigur pe el.

— Pe mîine…, bîigui.

Şi, pentru că începuse să întindă maşinal mîna, se văzu nevoit să ducă mişcarea pînă la capăt. Maigret i-o strînse, privi în urma lui cum se îndrepta spre scară, închise uşa şi rămase un moment nemişcat, respirînd profund.

— Uf! oftă comisarul, în timp ce Lapointe, pe care îl durea mîna de atîta scris, apărea în cadrul uşii.

Nu-şi amintea de un alt interogatoriu la fel de surprinzător.

VI

Seara de la cinematograf

— Lucas? întrebă Maigret, arătînd cu capul spre uşa dintre cele două birouri.

Lapointe înţelese nu numai sensul întrebării, ci şi că Maigret nu avea chef în acel moment de fraze lungi.

— S-a dus să-l schimbe pe Torrence pe chei. Cum Torrence nu era la curent cu întreaga poveste…

Comisarul trecu brusc de la o idee la alta şi inspectorul îi urmări şi de data asta şirul gîndurilor fără greutate.

— Tu ce părere ai?

În afară de discuţiile cu Janvier, pe care îl tutuise dintotdeauna, Maigret folosea „tu” – şi numai cu cîţiva – doar în focul acţiunii sau cînd era foarte preocupat. Asta îi făcea întotdeauna plăcere lui Lapointe, pentru că era ca şi cum îşi făceau confidenţe.

— Nu ştiu, şefule. Îl auzeam fără să-l văd, ceea ce e cu totul altceva…

Tocmai de asta îi cerea părerea comisarul. Auziseră amîndoi aceleaşi cuvinte. Dar tînărul, stînd în spatele uşii, nu fusese distras de un chip, de nişte ochi, de nişte mîni spre care să i se îndrepte atenţia. Într-un fel, se găsea în situaţia plasatoarelor de la teatru, care aud de pe culoar piesele şi pentru care tiradele rostite pe scenă au o rezonanţă diferită.

— Mi-a făcut impresia unui om sincer.

— Nu puţin nebun?

— E greu să te explici în faţa cuiva ca dumneavoastră…

Lapointe ezitase să spună asta, de teamă să nu fie greşit înţeles, în mintea lui fiind un compliment.

— Veţi înţelege mai bine ce am spus recitindu-vă replicile. Doar că la sfîrşit…

— Ce-a fost la sfîrşit?

— …probabil a minţit. Cel puţin asta e părerea mea. Cumnata trebuie să fi ştiut că venea aici. El ştia că ea ştia. Dar nu avea habar că-l urmărise şi că-l aştepta pe chei. Cred că asta l-a înfuriat. Vreţi să bat imediat textul la maşină?

Maigret clătină din cap şi adăugă:

— Sper să nu fie nevoie.

Începea să se îngrijoreze, întrebîndu-se de ce Lucas nu urca. Nu avea nici un motiv să-i urmărească pe cei doi pînă în Avenue de Châtillon. Comisarul era nerăbdător să afle cum se produsese şocul întîlnirii şi Lapointe era la fel de curios.

— Mă întreb de ce a pretins că nu ştia nimic cumnata, murmură inspectorul.

— Ar putea să existe un motiv.

— Care?

— Dorinţa să n-o compromită, să nu poată fi acuzată într-o zi de complicitate.

— N-ar putea să fie decît dacă…

Lapointe se întrerupse şi îi aruncă şefului o privire surprinsă. Cuvintele lui Maigret formulau presupunerea că urma să se întîmple ceva, ceva care îl va pune pe Xavier Marton într-o postură proastă. Nu avură timp să vorbească mai mult. Pe scară se auziră paşi repezi, care nu puteau fi decît ai

lui Lucas. Acesta trecu prin biroul inspectorilor şi apăru în cadrul uşii întredeschise.

— Pot să intru, şefule?

Nu-şi scosese pardesiul negru, dintr-un material pluşat, pe care încă se vedeau cîteva puncte albe.

— Ninge?

— A început. O zăpadă măruntă şi tare.

— Povesteşte.

— Mititica, pe chei, trebuie să fi suferit de frig la fel ca mine, mai ales că purta nişte pantofi uşori; o auzeam cum bocănea în pavaj să se încălzească. La început, a stat nemişcată lîngă parapetul de piatră, evitînd felinarele. După cum se aşezase, ghiceam, deşi îi vedeam doar silueta, că privea spre ferestrele luminate. Nu sînt multe în clădirea noastră. Le-am văzut şi eu întunecîndu-se una după alta. Din cînd în cînd, se auzeau voci sub boltă. Nu mi-am dat seama niciodată că, atunci cînd ieşim de aici, vocile noastre se aud pînă atît de departe. Inspectorii, în grupuri de doi sau trei, ieşeau, îşi urau seară bună şi se despărţeau. Ea se apropia încetul cu încetul, ca şi cum luminile de la biroul dumneavoastră o fascinau, şi devenea din ce în ce mai nervoasă. Sînt sigur că, de cîteva ori, a fost cît pe ce să traverseze drumul şi să intre.

— Şi-a închipuit probabil că îl arestasem?

— Nu ştiu. În sfîrşit, Marton a ieşit singur şi a trecut prin faţa agentului de pază. S-a uitat imediat în jur, ca şi cum ar fi căutat pe cineva.

— O căuta pe ea. Îi spusesem la plecare că îl aştepta pe chei.

— Acum, înţeleg. Nu prea avea cum s-o vadă acolo unde se afla. A căutat-o întîi spre Pont-Neuf, dar ea stătea în direcţia opusă. A făcut cale întoarsă. Am crezut că tînăra femeie va profita de timpul cît el era cu spatele ca să plece sau să coboare pe cheiul de descărcare, dar a dat de ea înainte să

fi făcut vreo mişcare. Nu puteam să aud ce ziceau. De la distanţă, părea că la început el i-a făcut reproşuri. Nu gesticula, dar avea atitudinea unui om înfuriat. Ea şi-a strecurat mîna pe sub braţul lui, arătîndu-i agentul de pază, apoi l-a tras spre podul Saint-Michel…

— O clipă, îl întrerupse Maigret. În ce fel şi-a trecut mîna pe sub braţul lui?

Lucas păru să nu înţeleagă sensul întrebării, dar Lapointe, care era îndrăgostit, pricepu imediat.

— Într-un mod firesc, ca toate femeile pe care le vedem pe stradă cu iubiţii sau cu soţii. Cred că i-a mai făcut cîteva reproşuri, dar mai blînde. Apoi, presupun că a băgat de seamă că-i era frig şi şi-a petrecut braţul după talia ei. Corpurile li s-au apropiat puţin. S-au îndepărtat mergînd amîndoi cu acelaşi pas, în aceeaşi cadenţă.

Lapointe şi Maigret se uitară unul la altul, gîndind acelaşi lucru.

— Ajunşi la podul Saint-Michel, au ezitat, apoi au traversat şirul de maşini, ţinîndu-se de mijloc, şi au intrat în barul din colţ. La tejghea era multă lume. E ora aperitivului. Îi vedeam prin geamurile aburite. N-am intrat. Stăteau amîndoi în picioare lîngă încasator. Chelnerul a preparat un grog şi l-a pus pe tejghea în faţa femeii, care a părut să protesteze. Marton a insistat. Pînă la urmă, l-a băut suflînd în pahar, în timp ce el s-a mulţumit cu o cafea.

— Apropo, ce-a băut la prînz la restaurant? îl întrebă Maigret pe Lapointe.

— Apă minerală.

Era ciudat. Dacă ar fi fost întrebat, Maigret ar fi putut să pună prinsoare că amatorul de trenuleţe electrice nu bea nici vin, nici alcool tare.

— Cînd au ieşit, sfîrşi Lucas, s-au îndreptat spre staţia de autobuz şi au aşteptat. I-am văzut urcînd în maşină. Mergeau în direcţia Porţii Orléans şi

am crezut că era mai nimerit că vin să vă raportez. Am făcut bine?

Maigret încuviinţă cu o mişcare a capului. Zăpada dispăruse de pe pardesiul lui Lucas care, în timpul discuţiei, îşi încălzise mîinile la calorifer.

Comisarul îl tutui şi pe el:

— Tu ai vreun program în seara asta?

— Nimic deosebit.

— Nici eu, se grăbi să spună Lapointe.

— Nu ştiu care dintre voi doi să zic să-şi petreacă noaptea afară. Pe vremea asta, n-o să fie deloc plăcut…

— Eu! sări tînărul inspector, ridicînd mîna ca la şcoală.

Iar Lucas:

— De ce să nu facem cu rîndul? Pot să-i telefonez soţiei că nu ajung în seara asta la masă. O să iau un sendviş dintr-un bar, din faţa bisericii de la Montrouge. Mai tîrziu, Lapointe va putea să vină să mă schimbe…

— O să fiu acolo pe la zece, decise Lapointe.

— Şi mai tîrziu, dacă vrei. De ce să nu împărţim noaptea în două şi să zicem la ora douăsprezece?

— O să vin mai devreme. Din moment ce nu mă culc, mai bine să fac ceva.

— Ce instrucţiuni ne daţi, şefule?

— Nici una, copii. Iar dacă mîine mi s-ar cere socoteală, mi-ar fi foarte greu să motivez această supraveghere. Soţul şi soţia au venit amîndoi aici. Amîndoi au ţinut să-mi aducă la cunoştinţă viaţa lor. În mod logic, n-ar trebui să se întîmple nimic. Dar tocmai pentru că…

Nu-şi duse gîndul pînă la capăt: nu era îndeajuns de clar ca să fie exprimat în cuvinte.

— Poate am greşit cînd i-am spus că soţia lui a venit, şi ea, la mine. Am ezitat. După care mi-am zis…

Ridică din umeri, exasperat de povestea asta, deschise dulapul unde îşi ţinea pardesiul şi pălăria şi mormăi:

— În fine! Om vedea… Noapte bună totuşi, copii…

— Noapte bună, şefule.

Lucas adăugă:

— Într-o oră, o să fiu acolo.

Afară, frigul devenise mai înţepător şi fulgii de zăpadă, mici şi tari, abia vizibili în haloul felinarelor, pişcau pielea în care parcă voiau să pătrundă, se aşezau pe gene, pe sprîncene, pe buze.

Maigret nu avu curajul să aştepte autobuzul, luă un taxi şi se ghemui pe bancheta din spate, bine înfofolit în pardesiul lui gros.

Toate anchetele pe care le făcuse i se păreau de o simplitate aproape copilărească, pe lîngă cea de care se ocupa acum, iar asta îl enerva. Niciodată nu se simţise atît de puţin sigur pe el, încît să-i telefoneze lui Pardon, să se ducă la şeful lui, la procuror şi, puţin mai devreme, să caute aprobarea lui Lapointe.

Avea impresia că bîjbîia. Apoi, în maşina care dădea ocol Pieţii Republicii, îi trecu prin minte un gînd, care îl însenină puţin.

Dacă această anchetă nu era ca celelalte şi dacă nu ştia cum să procedeze, nu se-ntîmpla asta pentru că acum era vorba nu de o crimă deja comisă, pe care trebuia doar s-o reconstituie, ci de una care putea fi comisă dintr-o clipă în alta?

Deşi, la fel de bine, se putea să nu se întîmple nimic! Cîte crime potenţiale, latente, unele puse la punct cu minuţiozitate în mintea criminalului, nu sînt săvîrşite niciodată? Cîţi oameni au intenţia să scape de cineva, gîndindu-se la toate mijloacele să-şi atingă scopul, şi, în ultimul moment, se dezumflă?

Îşi amintea cazuri de care se ocupase. Unele n-ar fi ajuns niciodată la deznodămînt fără o ocazie favorabilă, uneori fără o pură întîmplare. Alteori, dacă victima n-ar fi rostit anumite cuvinte, n-ar fi avut o anumită atitudine la un moment dat, nu s-ar fi întîmplat nimic.

De data asta, nu trebuia să reconstituie faptele unui om, ci să-i prevadă comportamentul, ceea ce era mult mai greu. Toate tratatele de psihologie, de psihanaliză şi psihiatrie nu-i erau de nici un folos.

Cunoscuse şi alte cupluri în care unul dintre parteneri, dintr-un motiv oarecare, dorea moartea celuilalt.

Nici precedentele nu-i foloseau la nimic. Te poţi servi de precedente numai cu profesionişti sau cu unii maniaci. Şi, în plus, numai cînd e vorba de maniaci care au ucis o dată sau de mai multe ori şi recidivează.

Nu-şi dădu seama că taxiul se oprise la marginea trotuarului. Şoferul îi zise:

— Am ajuns, şefule.

Uşa apartamentului se deschise ca de obicei şi Maigret regăsi lumina, mirosurile familiare, mobilele şi obiectele aflate la locul lor de atîţia ani.

Regăsea şi privirea doamnei Maigret care, ca întotdeauna, mai ales cînd îl ştia preocupat, îi transmitea o întrebare nerostită.

— Ce-ai zice dacă am merge la cinema? îi propuse el.

— Ninge!

— Ţi-e frică să nu răceşti?

— Nu. Mi-ar face plăcere să mergem la cinema.

Ea bănuia că Maigret nu avea chef să stea în fotoliu şi să întoarcă pe toate părţile o problemă pe care o avea în cap, aşa cum făcuse cu o zi înainte. O oră mai tîrziu, se îndreptau pe jos spre Piaţa Republicii şi spre bulevardul Bonne-Nouvelle, iar doamna Maigret îl luase de braţ pe soţul ei.

Cumnata lui Xavier Marton, Jenny, făcuse la fel cînd fuseseră pe chei. Maigret se întreba după cît timp de la prima lor întîlnire soţia lui adoptase şi ea gestul acesta.

Cînd mai aveau vreo sută de metri pînă la cinematograf, unde nu ştia nici măcar ce film rula, o întrebă.

— Eu ştiu, răspunse ea, zîmbind. Îmi amintesc exact. Erau trei luni de cînd ne cunoşteam. Cu o săptămînă înainte, mă sărutaseşi pe palier şi, de atunci, mă sărutai în fiecare seară în acelaşi loc. Într-o marţi, m-ai dus la Opera Comică, unde s-a jucat *Carmen*, şi purtam o rochie de tafta albastră. Pot să-ţi spun şi cu ce parfum îmi dădusem. Pînă la taxi, nu m-ai atins; doar atunci mi-ai întins mîna, să mă ajuţi să urc în maşină. După teatru, m-ai întrebat dacă nu mi-era foame. Ne-am îndreptat spre Marile Bulevarde şi am intrat la *Taverne Pousset*, care mai exista pe-atunci. M-am prefăcut că m-am împiedicat din cauza tocurilor înalte şi mi-am pus mîna pe braţul tău. Îndrăzneala asta m-a impresionat atît de mult, că tremuram, iar tu ai avut ideea bună să te prefaci că n-ai observat nimic. Cînd am ieşit din restaurant, am făcut acelaşi gest şi, de atunci, îl fac mereu.

Cu alte cuvinte, Jenny obişnuia şi ea să-l facă. Asta însemna şi că se întîmpla adesea să se plimbe cu cumnatul ei pe străzi.

Atunci, nu însemna oare că nu se ascundeau şi că, spre deosebire de ceea ce Marton lăsase să se înţeleagă, Gisèle Marton ştia despre legătura lor?

Se aplecă spre ghişeu, apoi se îndreptă spre intrare, cu două tichete roz în mînă.

Rula un film poliţist cu focuri de armă, încăierări, un erou bătăios, care sărea de la fereastră şi ateriza într-o maşină decapotabilă şi care, în plin oraş, ameninţîndu-l pe şofer, îi lua locul la volan, conducea cu viteză nebunească, scăpînd de maşinile poliţiei cu sirene care urlau.

Zîmbea fără să vrea. În fond, se amuza. Uita de soţii Marton şi de cumnată, de Harris care se numea Schwob şi de micile probleme mai mult sau mai puţin complicate ale celor două cupluri.

În pauză, cumpără bomboane pentru soţia lui, deoarece era o tradiţie aproape la fel de veche ca gestul doamnei Maigret de a-l lua de braţ. O altă tradiţie era ca, în timp ce ea mînca bomboanele, el să fumeze o jumătate de pipă în hol, unde privea distrat afişele viitoarelor filme.

Cînd ieşiră, ninsoarea devenise mai deasă, iar fulgii tremurau o clipă pe pavaj înainte să se topească.

Oamenii mergeau cu capul aplecat, ca să nu le intre zăpadă în ochi. A doua zi, fără îndoială ninsoarea va îmbrăca în alb acoperişurile şi automobilele staţionate.

— Taxi!

Nu voia ca soţia lui să răcească. I se părea că slăbise deja şi, chiar dacă ştia că aşa îi prescrisese Pardon, tot era îngrijorat. Avea impresia că va deveni mai fragilă, că îşi va pierde poate optimismul, buna dispoziţie.

Cînd maşina se opri în faţa locuinţei, pe bulevardul Richard-Lenoir, o întrebă:

— Te superi dacă mă întorc peste o oră?

În altă împrejurare, n-ar fi întrebat-o nimic; ar fi anunţat-o pur şi simplu că avea treabă. În seara aceea, însă, recurgea la un demers care nu era necesar, care nici măcar nu avea vreun motiv să fie făcut şi simţea nevoia să se scuze.

— Te aştept?

— Nu. Culcă-te. S-ar putea să fiu reţinut.

Şi o văzu traversînd trotuarul, căutînd în geantă cheia apartamentului.

— Biserica Saint-Pierre-de-Montrouge, îi spuse el şoferului.

Străzile erau aproape pustii, iar pavajul umed purta dîre imense lăsate de maşinile care trecuseră pe-acolo.

— Nu prea repede…

Îşi zicea: „Dacă într-adevăr se va întîmpla ceva…”.

De ce avea impresia că totul se va petrece într-un interval de timp foarte scurt? Xavier Marton venise la el la birou cu o zi înainte. Nu cu o săptămînă în urmă, cînd situaţia era aceeaşi, ci doar în ajun. Oare asta nu indica o evoluţie a dramei?

Gisèle venise şi ea la Poliţia Judiciară.

Iar soţul revenise chiar azi.

Încerca să-şi amintească ce scria în această privinţă în lucrarea de psihiatrie pe care o parcursese. La urma urmelor, poate greşise că nu se arătase mai interesat de carte. Erau acolo mai multe pagini despre felul în care evoluau crizele, dar trecuse peste ele.

Or, un motiv putea să grăbească drama, dacă avea să se petreacă o dramă. Xavier Marton acceptase să fie supus unui test a doua zi, la ora unsprezece dimineaţa, la infirmeria specială de la arestul Prefecturii.

Îi va spune cumnatei? Dar soţiei sale? Îi va transmite oare aceasta mai departe amantului ei din strada Saint-Honoré?

După examenul medical, indiferent de rezultat, părea prea tîrziu pentru un nou curs al evenimentelor.

Taxiul se opri în faţa bisericii. Maigret plăti cursa. În faţă, o cafenea-bar cu doi-trei clienţi era încă deschisă. Maigret deschise uşa, comandă un grog nu atît să se încălzească, cît pentru faptul că mai devreme i se vorbise despre grog. Pe cînd se îndrepta spre cabină, chelnerul îi zise:

— Vreţi o fisă?

— Doar arunc o privire în cartea de telefon.

De altfel, era mai mult un reflex. Gîndindu-se la domnul Harris, se întrebase dacă soţii Marton aveau telefon şi voia să verifice.

Nu aveau. Mulţi cu numele de Morton sau Martin, dar nici un Marton.

— Cît vă datorez?

O porni pe Avenue de Châtillon, care era pustie, cu numai două-trei ferestre luminate. Nu vedea nici urmă de Lucas sau Lapointe şi începu să se îngrijoreze. Dar pe la mijlocul arterei, cu puţin înainte de strada Antoine-Chantin, auzi lîngă el o voce:

— Aici, şefule…

Era tînărul Lapointe, ascuns într-un colţ, cu un fular acoperindu-i jumătate de faţă, cu mîinile înfundate bine în buzunarele pardesiului.

— V-am recunoscut pasul de cum aţi dat colţul străzii.

— Aici e? întrebă comisarul, arătînd cu capul un imobil din cărămidă galbenă, cu toate ferestrele întunecate.

— Da. Vedeţi gaura aia întunecată, la dreapta porţii?

Era un fel de fundătură, de gang, aşa cum sînt încă multe în Paris, chiar în mijlocul oraşului. Într-un gang de felul acesta, pe bulevardul Saint-Martin, fusese găsit odată un om asasinat, la ora cinci după-amiază, la cîţiva metri de mulţimea care trecea pe trotuar.

— Dă în curte?

— Da. Pot să intre şi să iasă fără să apeleze la portăreasă.

— Ai fost să vezi?

— Din zece în zece minute. Dacă vă duceţi, aveţi grijă! O pisică mare, roşcată, o să vină pe tăcute să vi se frece de picioare. Prima dată a mieunat şi mi-a fost teamă să nu mă dea de gol.

— S-au culcat?

— Pînă adineaori, nu.

— Ce fac?

— Nu ştiu. Cineva e probabil la etaj, pentru că e lumină, dar nu se poate vedea nimic din cauza storurilor. Am aşteptat degeaba să zăresc umbra unei siluete; ai zice că persoana sau persoanele din încăpere nu se mişcă ori stau în fundul ei. E lumină şi la parter. Îţi dai seama de asta numai după un timp, pentru că jaluzelele sînt lăsate aproape de tot.

Maigret traversă strada şi Lapointe îl urmă. Amîndoi se străduiau să nu facă zgomot. Gangul, boltit pe o lungime de trei-patru metri, era rece şi umed ca un beci. În curte, întunericul era complet şi, pe cînd stăteau nemişcaţi, o pisică veni într-adevăr să se frece de picioare, dar nu-l alese pe comisar, ci tot pe Lapointe, care părea s-o fi adoptat deja.

— S-au culcat, şopti inspectorul. Fereastra luminată era exact în faţa noastră.

Se apropie de oblon în vîrful picioarelor, se aplecă, apoi se întoarse la comisar. În momentul în care se pregăteau amîndoi să se retragă, se aprinse o lumină, dar nu în locuinţa soţilor Marton, ci la etajul al treilea al imobilului.

Rămaseră amîndoi nemişcaţi, în umbră, temîndu-se că fuseseră auziţi de vreun locatar şi aşteptîndu-se să vadă o faţă lipită de geam.

Dar nu se întîmplă nimic. O umbră trecu prin spatele perdelei. Auziră apa de la toaletă.

— Pipi…, şopti Lapointe, răsuflînd uşurat.

În clipa următoare, se aflau din nou pe trotuarul de vizavi. Lucru ciudat, amîndoi păreau dezamăgiţi. Lapointe murmură:

— S-au culcat.

Asta nu însemna oare că nu se va petrece nimic, că Maigret se îngrijorase degeaba?

— Mă întreb…, începu comisarul.

Doi agenţi pe bicicletă apărură dintr-odată, venind direct spre ei. Îi reperaseră de departe şi, la marginea trotuarului, unul dintre ei îi interpelă cu glas tare:

— Ce puneţi voi la cale aici?

Maigret se apropie. Fasciculul unei lanterne îi căută faţa. Agentul se încruntă.

— Nu sînteţi…? O, mă scuzaţi, domnule comisar-şef! Nu v-am recunoscut imediat…

Şi adăugă, după ce aruncă o privire spre casa de vizavi:

— Aveţi nevoie de ajutor?

— Deocamdată, nu.

— În orice caz, trecem pe aici din oră în oră.

Cei doi agenţi cu pelerină se îndepărtară, presăraţi cu măzăriche, iar Maigret se întoarse lîngă Lapointe, care nu se mişcase din loc.

— Ce ziceam?

— Vă întrebaţi…

— A, da! Mă întrebam dacă soţul şi soţia mai dorm în acelaşi pat…

— Nu ştiu. După cîte mi-a spus Janvier în după-amiaza asta, la parter se află un divan, ceea ce înseamnă că se doarme acolo. În mod logic, dacă doarme cineva pe el, ar trebui să fie cumnata, nu?

— Noapte bună, bătrîne! Cred că ai putea…

Ezita să-l trimită pe Lapointe la culcare. La ce bun să stai în faţa unei case unde nu se întîmplă nimic?

— Dacă vă gîndiţi la mine…

În fond, Lapointe s-ar fi simţit ofensat să nu-şi ducă pînă la capăt misiunea de supraveghere.

— Rămîi, dacă vrei. Noapte bună. Nu vrei să te duci să bei un păhărel?

— Am fost cu cîteva minute înainte să veniţi. De la barul din colţ puteam să văd ce se petrece pe stradă.

Cînd Maigret ajunse la Saint-Pierre-deMontrouge, porţile de fier ale metroului erau închise şi nu se vedea nici un taxi. Se gîndi dacă s-o ia spre statuia leului din Belfort sau să o apuce pe Avenue du Maine, în direcţia gării Montparnasse. Alese Avenue du Maine pentru că ducea la gară şi, într-adevăr, opri curînd un taxi care se întorcea gol.

— Bulevardul Richard-Lenoir.

Nu avea cheia apartamentului, dar ştia că o va găsi sub ştergătoarea de la uşă. Cu toate că era şeful Brigăzii Omucideri, nu se gîndise niciodată să-i spună soţiei că această ascunzătoare era cel puţin iluzorie.

Doamna Maigret dormea şi comisarul începu să se dezbrace în semiîntuneric, lăsînd aprins doar becul de pe coridor. După cîteva clipe, o voce venind dinspre pat întrebă:

— E tîrziu?

— Nu ştiu. Poate unu şi jumătate…

— N-ai răcit?

— Nu.

— Vrei să-ţi fac un ceai?

— Nu, mulţumesc. Am băut un grog mai adineaori.

— Şi pe urmă ai ieşit iar în frig?

Mici fraze banale pe care le auzise de sute de ori, dar care în noaptea aceasta îl frapau, pentru că se întreba dacă Gisèle Marton le rostise vreodată.

Oare nu tocmai din cauză că nu le auzise niciodată, soţul ei…

— Poţi să aprinzi lumina.

Maigret aprinse numai veioza din partea lui de pat şi se duse să stingă lumina pe coridor.

— Ai încuiat bine uşa de la intrare?

Nu s-ar fi mirat ca, peste cîteva minute, să-şi audă soţia sculîndu-se din pat şi ducîndu-se să verifice.

Şi asta făcea parte dintr-un tot, un tot pe care Xavier Marton probabil îl căutase, dar pe care nu-l găsise şi…

Se strecură în aşternutul cald, stinse veioza şi găsi în întuneric, fără să bîjbîie, buzele soţiei sale.

Credea că-l va lua greu somnul, dar în cîteva clipe dormea deja. Este adevărat că, dacă lumina s-ar fi aprins brusc, s-ar fi văzut că avea sprîncenele încruntate, o expresie încordată, ca şi cum ar fi căutat în continuare un adevăr care nu voia să i se arate.

De obicei, doamna Maigret se scula încetişor la şase şi jumătate şi se ducea la bucătărie fără ca el să-şi dea seama. Realiza că se făcuse ziuă abia cînd ajungea la el mirosul cafelei.

La ora aceea şi alte ferestre se luminau pe bulevardul Richard-Lenoir şi în toate cartierele din Paris, era ora la care pe trotuar răsunau paşii matinalilor.

În ziua aceea, nu-l trezi nici mirosul familiar al cafelei, nici mişcarea uşoară a soţiei, ci soneria telefonului, care îl smulse brusc din lumea întunericului şi, cînd deschise ochii, doamna Maigret se ridicase deja din pat şi-i scutura umărul.

— Cît e ceasul? întrebă el, somnoros.

Ea pipăi după ştecărul veiozei, apoi lumina se revărsă peste ceasul deşteptător, care arăta şase şi zece.

— Alo! zise Maigret în receptor, cu o voce groasă. Tu eşti, Lapointe?

— Comisarul Maigret?

Nu recunoscu vocea şi se încruntă.

— Cine e la telefon?

— Aici Police-Secours[1]. Inspectorul Joffre.

I se întîmplase uneori să le ceară celor de la Police-Secours să fie anunţat dacă se întîmpla un eveniment anume. Dar nu făcuse nimic de acest fel în ajun. Încă nu-şi limpezise gîndurile. Totuşi, era doar surprins.

— Ce s-a întîmplat, Joffre? Cumva Lapointe?

— Ce e cu Lapointe?

— Lapointe ţi-a cerut să mă suni?

— Nu ştiu nimic de Lapointe. Însă adineaori cineva a telefonat şi mi-a cerut să vă transmit un mesaj.

— Ce mesaj?

— Să vă duceţi imediat în Avenue de Châtillon. O clipă! Am notat numărul…

— Ştiu unde e. Cine a sunat?

— Nu ştiu. N-a spus numele.

— Bărbat? Femeie?

— O femeie. Zicea c-o să ştiţi ce înseamnă asta. Se pare că v-a căutat numărul în cartea de telefon, dar că… numele Maigret nu apărea în ea. Pot să vă ajut cu ceva?

Comisarul ezită. Vru să-i ceară lui Joffre să telefoneze din partea lui la comisariatul din arondismentul XIV, ca să fie trimis cineva în Avenue de Châtillon. Apoi, gîndindu-se mai bine, renunţă. Aşezat pe marginea patului, îşi căută papucii cu vîrful picioarelor. Soţia lui era deja în bucătărie şi auzi pufnitura ochiului de aragaz pe care punea apa la încălzit.

— Nu, mulţumesc…

Îl mira faptul că nu-i telefonase Lapointe, care se afla la faţa locului.

Care femeie anunţase? Gisèle Marton? Cumnata?

Dacă era una dintre ele, probabil că nu ieşise din casă, pentru că Lapointe ar fi observat-o şi l-ar fi sunat chiar el pe Maigret.

Numai că soţii Marton nu aveau telefon.

O chemă pe soţia lui şi îi spuse:

— Cît mă îmbrac, te rog să te uiţi în cartea de telefon, cea împărţită pe străzi, şi să-mi spui care sînt abonaţii de la adresa Avenue de Châtillon nr. 17.

Renunţă să se mai bărbierească, deşi nu-i plăcea să iasă aşa din casă, ca să cîştige timp.

— Numărul 17… Imobil…

— Bun. Asta înseamnă că există telefon în loja portarului.

— Văd şi o doamnă Boussard, moaşă. Asta e tot. Cafeaua e gata în două minute.

Ar fi trebuit să-i spună lui Joffre să-i trimită o maşină de la Poliţia Judiciară, dar dacă ar fi cerut acum, ar fi durat mai mult decît să cheme un taxi.

De asta se ocupă doamna Maigret. Cinci minute mai tîrziu, după ce se fripsese bînd cafea prea fierbinte, comisarul cobora scara.

— Mă suni? îl întrebă soţia, aplecată peste balustradă.

Rareori îl întreba lucrul acesta, dar acum îl simţise probabil mai preocupat decît de obicei.

Maigret promise:

— O să încerc.

Sosi şi taxiul. Urcă, abia dacă observă că nu mai ningea, că nici pe stradă, nici pe acoperişuri nu mai era zăpadă, ci o ploaie rece ca gheaţa, care înnegrea pavajul.

— Avenue de Châtillon.

Trase aer pe nas, pentru că taxiul mirosea încă a parfum. Dusese cumva un cuplu care îşi petrecuse noaptea dansînd într-un cabaret? Puţin mai

tîrziu, se aplecă să ia de jos o biluţă de vată roz, ca acelea aruncate la petreceri, după miezul nopţii, cînd se bea şampanie.

1 Structură a poliţiei avînd misiunea, în marile oraşe, să intervină în cazurile de urgenţă (n.tr.).

VII

Scara în spirală

Maigret coborîse la colţul străzii Châtillon şi, la fel ca în cartierul lui, trotuarele erau pustii în bătaia ploii; şi, tot ca pe bulevardul Richard-Lenoir, cîteva ferestre erau luminate, trei-patru în fiecare casă. În timp ce mergea, văzu altele două luminîndu-se şi auzi, la parterul unui imobil încă învăluit în întuneric, sunînd un ceas deşteptător.

Îl căută cu privirea pe Lapointe în colţul lui, nu-l găsi şi bombăni scurt cu jumătate de glas, posac, îngrijorat, somnoros.

Pe culoarul imobilului din cărămizi galbene, zări în sfîrşit o femeie foarte scundă, cu şoldurile la fel de late ca umerii, care era probabil portăreasa, un angajat de la metrou care avea în mînă o cutie de tablă unde-şi ţinea mîncarea şi altă femeie, o bătrînă, cu părul alb pus pe moaţe, care purta un capot albastru din lînă şi un şal de un violet ţipător.

Toţi trei îl priveau în tăcere şi abia mai tîrziu ştiu ce se petrecuse, înţelegînd motivul absenţei lui Lapointe de pe trotuar. Totuşi, cîteva clipe, simţi un gol în piept la gîndul că, în urma unor împrejurări pe care nu încerca să le ghicească, inspectorul lui putea să fie victima.

Lucrurile erau însă mai simple, ca întotdeauna. Cînd Gisèle Marton venise să telefoneze de la portăreasă, aceasta se trezise şi-şi făcea cafeaua, dar nu scosese încă pubelele. Auzise mesajul transmis celor de la Police-

Secours de locatara ei, care părăsise loja fără să-i dea cea mai mică informaţie.

Ca în fiecare dimineaţă, portăreasa deschisese unul dintre batantele uşii ca să tîrască pubelele pe trotuar. Lapointe tocmai traversa strada, vrînd să arunce o privire în curte, după cum făcuse de mai multe ori în cursul nopţii. Din cauza telefonului pe care tocmai îl auzise, femeia îl privise bănuitoare.

— Ce căutaţi?

— S-a întîmplat ceva neobişnuit în casă?

Îi arătase insigna.

— Sînteţi de la poliţie? Cineva din fundul curţii a sunat adineaori la poliţie. Ce înseamnă tertipurile astea?

Aşa ajunsese Lapointe să traverseze curtea, fără să se ascundă de data aceasta, şi să bată la uşă, pe sub care se vedea o dîră de lumină. Cele trei ferestre de la parter erau şi ele luminate.

Maigret n-a mai fost nevoit să bată. Îi auziseră paşii şi chiar Lapointe îi deschise uşa dinăuntru, un Lapointe palid de oboseală şi de ceea ce abia descoperise. N-a scos nici un cuvînt, spectacolul pe care îl putea vedea şeful lui vorbea de la sine.

Divanul din atelierul-salon se transforma noaptea în pat şi Xavier Marton dormea acolo. Se vedea aşternutul în dezordine, perna de-a curmezişul şi, jos, pe covorul de iută bej, la jumătatea distanţei dintre pat şi scara în spirală care ducea la etaj, corpul amatorului de trenuleţe electrice, în pijama, pe burtă, cu faţa lipită de podea.

Dungile roşii ale pijamalei îi scoteau în evidenţă şi mai tare răsucirea corpului. Ai fi zis că se prăbuşise în timp ce mergea în patru labe şi era contorsionat, cu braţul drept înainte, cu mîinile crispate ca şi cum, într-un ultim efort, ar fi încercat să ajungă la revolverul cu butoiaş care se afla tot pe podea, la vreo douăzeci de centimetri de degete.

Maigret nu întrebă dacă mai trăia. Era evident că murise. Trei persoane îl priveau în tăcere, căci cele două femei erau şi ele acolo, aproape la fel de nemişcate ca trupul neînsufleţit, în cămăşi de noapte peste care îmbrăcaseră capoate, cu picioarele goale în papuci. Părul lui Jenny, mai închis la culoare decît cel al surorii sale, îi acoperea o parte din chip.

Maşinal, fără să se gîndească la ce spune, Maigret murmură, adresîndu-i-se lui Lapointe:

— Ai atins ceva?

Lapointe făcu semn că nu. Avea cearcăne la ochi şi barba, la fel ca a mortului şi ca a lui Maigret, îi crescuse în timpul nopţii.

— Anunţă comisariatul cartierului. Telefonează la Identitatea Judiciară să ne trimită imediat fotografii şi experţii. Sună-l şi pe doctorul Paul…

— Şi Parchetul?

— O să fie destul timp mai tîrziu.

În partea aceea a Palatului de Justiţie, activitatea nu începea la fel de devreme ca la Poliţia Judiciară, iar Maigret nu avea chef să se împiedice prea curînd de domnii de acolo.

Trăgea cu ochiul la cele două femei. Nici una dintre ele nu se gîndise să stea jos. Sprijinită cu spatele de perete, lîngă masa pe care se afla un trenuleţ electric, cumnata, cu o batistă făcută ghemotoc în mînă, îşi ştergea uneori ochii şi îşi trăgea nasul ca şi cum ar fi avut guturai. Avea ochi mari, negri şi blînzi, temători, care aminteau de cei ai animalelor din pădure, de căprioară, iar dinspre ea venea un miros cald de aşternut.

Mai rece sau mai stăpînă pe ea, Gisèle Marton se uita la comisar şi mîinile îi erau cuprinse cînd şi cînd de o crispare involuntară.

Lapointe ieşise şi traversase curtea. Telefona probabil din loja portăresei. Cele două femei se aşteptau să fie interogate de Maigret. Şi

comisarul se gîndise un moment s-o facă, dar, pînă la urmă, zise aproape în şoaptă:

— Mergeţi să vă îmbrăcaţi.

Asta le derută. Pe Jenny mai mult decît pe Gisèle. Deschise gura să vorbească, dar nu spuse nimic şi, după o privire dură, plină de ură, aruncată surorii ei, se hotărî să urce prima scara. În timp ce urca, Maigret putea să-i vadă coapsele goale şi albe.

— Şi dumneata.

Cu vocea puţin răguşită, Gisèle răspunse:

— Ştiu.

Părea să-şi aştepte sora să intre în dormitor ca să urce.

Maigret rămase foarte puţin singur cu cadavrul lui Marton şi abia dacă avu timp să facă, din ochi, inventarul încăperii. Îl reţinu însă în cele mai mici detalii, ştiind că le va regăsi în memorie cînd va avea nevoie de ele.

Auzi o maşină oprindu-se, scrîşnet de frîne, o portieră trîntită. Apoi paşi în curte şi, aşa cum făcuse Lapointe pentru el mai devreme, se duse să deschidă uşa.

Îl cunoştea pe Boisset, inspectorul din arondismentul XIV, care era însoţit de un agent în uniformă şi de un bărbat scund şi grăsuţ, cu o trusă medicală.

— Intraţi toţi trei… Cred, domnule doctor, că nu aveţi altceva de făcut decît să constataţi decesul. Doctorul Paul urmează să sosească…

Boisset îl privea întrebător.

— Un caz de care mă ocupam de două zile, murmură Maigret. O să-ţi explic mai tîrziu. Deocamdată, nu e nimic de făcut…

Auzeau paşi la etaj, zgomotul unui robinet, apa de la toaletă.

Văzînd că Boisset ridicase ochii spre tavan, surprins, Maigret îi explică:

— Soţia şi cumnata…

Se simţea foarte obosit, ca şi cum el însuşi, iar nu Lapointe, stătuse toată noaptea afară, în frig şi ploaie. Inspectorul se întoarse. Medicul, după ce stătu un moment în genunchi lîngă cadavru, se ridică. Îndreptase fasciculul unei lanterne de buzunar spre pupilele fixe ale mortului, apoi îşi apropiase faţa de buzele acestuia şi mirosise.

— La prima vedere, pare otrăvire.

— Asta şi e.

Lapointe îi făcu semn lui Maigret că îşi îndeplinise misiunea. Din curte se auzeau şuşoteli. Cîteva persoane se apropiaseră de oblonul închis.

Maigret îi zise agentului în uniformă:

— Ai face bine să te duci afară şi să nu laşi lumea să se adune.

Medicul întrebă:

— Mai aveţi nevoie de mine?

— Nu. Veţi primi mai tîrziu informaţiile despre identitate pentru actul de deces.

— La revedere, domnilor. Boisset ştie unde să mă găsească.

Gisèle Marton coborî prima şi Maigret remarcă imediat că-şi pusese taior şi-şi ţinea haina de blană pe mînă. Avea şi o geantă, care arăta că se aştepta să fie ridicată. Avusese grijă să se machieze, discret totuşi. Expresia feţei era gravă, măsurată, dar păstra încă urme de stupoare.

Jenny îşi făcu şi ea apariţia, în rochie neagră. Observînd ţinuta surorii sale, întrebă, după ce-şi umezi buzele:

— Trebuie să-mi iau pardesiul?

Maigret încuviinţă clipind. Cel mai insistent îl privea Lapointe, care fusese rareori atît de impresionat de atitudinea şefului său. Intui că nu va fi o anchetă obişnuită, că Maigret nu avea de gînd să folosească metode obişnuite, dar nu avea nici cea mai mică idee despre ce voia să facă.

Nervii erau atît de încordaţi, încît simţiră cu toţii o adevărată uşurare cînd Boisset îşi aprinse o ţigară. Acesta îi întinse pachetul lui Lapointe, care refuză, apoi, văzînd-o pe Gisèle cum aştepta ca pe un peron de gară, evitînd să se uite la mort, o întrebă:

— Fumaţi?

Ea luă una. Boisset îşi apropie flacăra brichetei şi femeia începu să tragă cu sete din ţigară.

— Ai afară o maşină a poliţiei? îl întrebă Maigret pe inspectorul de la comisariatul din cartier.

— I-am cerut să aştepte pentru orice eventualitate.

— Pot s-o folosesc?

Se uita în continuare în jur, ca pentru a se convinge că nu uita nici un detaliu. Cînd să le dea femeilor semnalul de plecare, se răzgîndi.

— O clipă…

Şi urcă singur la etaj, unde luminile rămăseseră aprinse. Erau numai două camere, o baie şi o debara în care stăteau înghesuite valize, geamantane vechi, un manechin de croitoreasă şi, direct pe podea, două lămpi vechi cu petrol, precum şi cărţi pline de praf.

Intră în primul dormitor, cel mai mare. Înăuntru era un pat de două persoane şi, după miros, îşi dădu seama că acolo dormea doamna Marton. Şifonierul se dovedi încă o confirmare, deoarece găsi acolo haine de genul celor pe care i le cunoştea, simple, elegante, chiar luxoase. Pe un raft, puţin deasupra podelei, se alinia o duzină de perechi de pantofi.

Patul era în dezordine, ca şi cel de jos. Tînăra femeie îşi aruncase neglijent cămaşa de noapte şi capotul roz-somon. Pe măsuţa de toaletă, se înşirau creme, sticluţe, o trusă de manichiură din argint, un bol chinezesc cu agrafe.

Alt şifonier conţinea haine bărbăteşti, doar două costume simple, o haină sport, două perechi de pantofi, espadrile. Probabil că jos nu exista şifonier şi Marton continua să-şi ţină lucrurile în dormitorul conjugal.

Trase sertarele comodelor, deschise o uşă şi intră în baie. Pe policioara de sticlă, văzu trei pahare pentru spălat pe dinţi, cu cîte o periuţă în fiecare, ceea ce arăta că veneau acolo toţi trei. Ruj pe nişte şerveţele mototolite, dintre care unul fusese aruncat pe jos. Pe vasul de faianţă al toaletei şi pe pardoseala din jur, se vedeau pete mici uscate, ca şi cum cineva ar fi vomitat în cursul nopţii.

Celălalt dormitor nu avea uşă spre baie. Trebuia să treci prin coridor. Mai mică, încăperea avea un tapet de hîrtie albastră cu flori, iar patul era de o persoană.

Acolo găsi mai multă dezordine decît în primul dormitor. Uşa şifonierului rămăsese deschisă. Un pardesiu de tweed purta eticheta unei case de modă din New York. Era mai puţini pantofi, numai patru perechi, dintre care două din America. În sfîrşit, pe masa acoperită cu o pînză brodată, care folosea pentru toaletă, era un talmeş-balmeş de diferite obiecte: un creion cu vîrful rupt, un stilou, monede, piepteni, agrafe de păr, o perie de haine care-şi pierduse o parte din păr.

Maigret înregistră totul. Cînd coborî, era la fel de greoi, iar ochii abia dacă i se mişcau.

Descoperi că bucătăria se afla la parter, în spatele unui perete înălţat într-un colţ al fostului atelier de tîmplărie. Deschise uşa, în timp ce Gisèle Marton îl urmărea cu privirea. Bucătăria era foarte mică. Avea un aragaz, un dulap alb, o chiuvetă de bucătărie, o masă acoperită cu muşama.

Nu erau vase murdare. Chiuveta era uscată.

Se întoarse la ceilalţi, care stăteau încremeniţi ca într-un muzeu al figurilor de ceară.

— Îi aştepţi pe cei de la Parchet, îi zise Maigret lui Lapointe. Transmite-i scuze din partea mea doctorului Paul că n-am putut să mai rămîn. Spune-i să-mi telefoneze după ce va face examinările necesare. O să trimit pe cineva să te schimbe, încă nu ştiu pe cine…

Se întoarse spre cele două femei.

— Vă rog să mă urmaţi…

Dintre ele, cumnata era mai speriată şi ai fi zis că-i venea greu să părăsească locuinţa. Gisèle, dimpotrivă, deschisese uşa şi, ţinîndu-se dreaptă, aştepta în ploaie.

Agentul de poliţie îi îndepărtase pe curioşi din curte, dar nu-i putuse împiedica să formeze un cerc în faţa gangului, pe trotuar. Bătrîna era tot acolo, cu şalul violet pe cap, în chip de umbrelă. Angajatul de la metrou trebuise, cu regret, să plece la serviciu.

Priveau grupul care ieşea aşa cum priveşte publicul la aceste veniri şi plecări care i se par misterioase şi dramatice. Agentul îndepărtă mulţimea ca să permită accesul la maşină şi comisarul le lăsă pe cele două femei să urce înaintea lui.

— Le arestează…, rosti cineva

Maigret închise portiera în urma lor, ocoli maşina şi urcă lîngă şoferul în uniformă.

— La Poliţia Judiciară.

Se crăpa de ziuă. Ploaia devenea cenuşie, cerul, murdar. Depăşeau autobuze şi oameni somnoroşi care coborau scările la metrou.

Cînd ajunseră la cheiuri, felinarele aproape că nu mai aveau strălucire şi pe cer se puteau zări turnurile catedralei Notre-Dame.

Maşina intră în curte. Femeile nu scoseseră o vorbă tot drumul, doar una dintre ele, Jenny, îşi trăsese nasul de cîteva ori. O dată, şi-l ştersese

îndelung. Cînd coborî din maşină, avea nasul înroşit, la fel ca Marton la prima lui vizită.

— Pe aici, doamnelor.

O luă înainte pe scara mare, care tocmai era măturată, deschise uşa cu geam şi îl căută cu privirea pe Joseph, dar nu dădu de el. În cele din urmă, le pofti în biroul lui, aprinse lumina, apoi aruncă o privire în biroul inspectorilor, unde se aflau numai trei, dintre care nici unul nu ştia nimic despre caz.

Îl alese, la întîmplare, pe Janin.

— Stai, te rog, un moment în biroul meu cu aceste doamne.

Apoi, întorcîndu-se spre ele:

— Luaţi loc, vă rog. Presupun că încă nu v-aţi băut cafeaua.

Jenny nu răspunse. Doamna Marton clătină din cap.

Maigret se duse la uşă şi, fără să se ferească, o încuie din interior şi puse cheia în buzunar.

— Ar fi bine să vă aşezaţi, repetă el. O să dureze.

Apoi intră în celălalt birou.

— Baron! Sună la braseria *Dauphine*. Să ne aducă o cană mare cu cafea, fără zahăr… Trei ceşti şi nişte cornuri…

După care se trînti pe un scaun, lîngă fereastră, ridică receptorul altui telefon şi ceru numărul de acasă al procurorului general. Probabil că magistratul abia se trezise şi se îmbrăca sau lua micul dejun. Totuşi, răspunse chiar el, nu un servitor.

— Maigret la telefon, domnule procuror general… Marton a murit… Bărbatul despre care v-am vorbit ieri… Nu, sînt la Poliţia Judiciară… Am lăsat acolo un inspector, pe Lapointe… Doctorul Paul a fost anunţat… Da, şi Identitatea Judiciară… Nu ştiu… Cele două femei se află în biroul meu…

Vorbea aproape în şoaptă, chiar dacă uşa dintre cele două birouri era închisă.

— Nu cred că pot să mă duc acolo în dimineaţa asta… Voi trimite alt inspector să-l schimbe pe Lapointe…

Aproape că avea aerul unui vinovat. Puse receptorul în furcă, se uită la ceas şi se hotărî să-l aştepte pe Janvier, care urma să sosească dintr-o clipă în alta, preferînd să-l trimită pe el la faţa locului, pentru că inspectorul cunoştea bine cazul.

După ce-şi trecu mîna peste obraji, îi ceru celui de-al treilea inspector, Bonfils, care îşi scria raportul despre evenimentele diverse petrecute în cursul nopţii:

— Du-te, te rog, şi adu-mi din dulap maşina de ras, săpunul de bărbierit şi prosopul!

Evita să facă el însuşi asta în faţa celor două femei. Cu obiectele aduse în mînă, ieşi pe culoar şi intră la toaletă, unde îşi scoase haina şi se bărbieri. Nu se grăbi, vrînd parcă să întîrzie momentul în care urma să facă ce-i rămăsese de făcut. Îşi dădu cu apă rece pe faţă, apoi reveni în biroul inspectorilor; acolo, abia sosit, chelnerul de la braseria *Dauphine* nu ştia unde să aşeze tava.

— În biroul meu… Pe aici…

Ridică din nou receptorul telefonului şi, de data asta, îşi sună soţia.

— O să am o dimineaţă încărcată. Încă nu ştiu dacă voi putea să vin la prînz la masă.

Auzindu-i vocea obosită, ea îl întrebă:

— S-a întîmplat ceva rău?

Ce putea să-i răspundă?

— Nu-ţi face griji. Mă duc chiar acum să iau micul dejun.

Apoi îi adresă lui Bonfils:

— Cînd apare Janvier, spune-i să vină la mine.

Intră în birou, de unde ieşea chelnerul, şi îi spuse lui Janin că era liber. Apoi, tot cu încetinitorul sau ca într-un vis, turnă cafea în cele trei ceşti.

— Zahăr? o întrebă el întîi pe Gisèle Marton.

— Două bucăţele.

Maigret îi întinse ceaşca, apoi farfuria cu cornuri, dar ea făcu semn că nu dorea să mănînce.

— Zahăr?

Cumnata scutură din cap. Nici ea nu mîncă. Maigret ronţăi singur, fără tragere de inimă, un croasant călduţ.

Se făcuse ziuă, dar nu era încă destulă lumină ca să stingă becurile. Jenny deschisese gura de două ori ca să întrebe ceva, dar privirea comisarului o făcuse de fiecare dată să-i piară cheful de vorbă.

Sosise momentul. Maigret, care îşi turnase o a doua ceaşcă de cafea, îşi umplu fără grabă pipa aleasă dintre cele împrăştiate pe birou.

În picioare, îşi privi pe rînd interlocutoarele.

— Cred că o să încep cu dumneavoastră, murmură el, oprindu-se la doamna Marton.

Jenny tresări şi, încă o dată, vru să spună ceva.

— Dumneavoastră o să aşteptaţi în altă încăpere, împreună cu unul dintre inspectorii mei.

Îl chemă din nou pe Janin.

— O conduci pe doamna în biroul verde şi stai cu ea pînă te chem.

Nu se întîmpla prima dată. Erau obişnuiţi.

— Am înţeles, şefule.

— Janvier tot n-a apărut?

— Cred că i-am auzit vocea pe culoar.

— Spune-i să vină imediat la mine.

Janin se îndepărtă împreună cu cumnata. Janvier intră o clipă mai tîrziu şi se opri, uimit, cînd o recunoscu pe doamna Marton pe scaun, cu o ceaşcă de cafea în mînă.

— Marton a murit, îl anunţă Maigret. Lapointe e la el acasă. A stat acolo toată noaptea şi ar fi bine să te duci să-l schimbi.

— Instrucţiuni, şefule?

— Vorbeşti cu Lapointe. Dacă iei o maşină, ajungi înaintea celor de la Parchet.

— Nu veniţi?

— Nu cred.

În sfîrşit, cele două uşi se închiseră şi în birou rămaseră numai Maigret şi doamna Marton. S-ar fi zis că şi ea aşteptase momentul acesta şi, în timp ce el stătea tăcut în faţa tinerei femei, trăgînd din pipă, soţia se însufleţi încetul cu încetul, ieşind treptat din apatie sau, mai curînd, revenindu-şi din rigiditate.

Era ciudat să-i vezi faţa redevenind umană, chipul colorîndu-i-se uşor, ochii exprimînd altceva decît aşteptarea.

— Credeţi că eu l-am otrăvit, nu-i aşa?

El nu se grăbi să răspundă. Nu era prima dată cînd, la fel ca acum, evita să pună întrebări în momentul descoperirii unei crime. Deseori e de preferat să te fereşti să grăbeşti oamenii, suspecţi sau martori, să vorbească, pentru că, dacă se pronunţă într-un fel la început, se întîmplă s-o ţină apoi tot aşa, de teamă să nu fie acuzaţi de minciună.

Cu bună ştiinţă, comisarul le dăduse timp amîndurora să reflecteze, să-şi hotărască atitudinea şi declaraţiile pe care le vor face.

— Nu cred nimic, răspunse el. După cum observaţi, n-am chemat stenograful. Nu voi nota ce-mi veţi spune. Povestiţi-mi pur şi simplu ce s-a întîmplat.

Ştia că felul lui calm şi simplu în care îi vorbea o deruta.

— Începeţi, de exemplu, cu seara de ieri.

— Ce vreţi să ştiţi?

— Tot.

Era dificil. Se întreba cu ce să înceapă, aşa că el o ajută totuşi puţin.

— Aţi venit acasă…

— Evident, ca în fiecare seară.

— La ce oră?

— La opt. După închiderea magazinului, am băut aperitivul la un bar de pe strada Castiglione.

— Cu domnul Harris?

— Da.

— Pe urmă?

— Soţul meu ajunsese acasă înaintea mea. Era acolo şi sora mea. Ne-am aşezat la masă.

— Sora preparase cina?

— Ca întotdeauna.

— Mîncaţi jos, în living-room, care era şi atelier, şi dormitor pentru Marton?

— Luase hotărîrea să doarmă acolo de cîteva luni.

— De cîte?

Ea numără în gînd. Buzele i se mişcau uşor.

— Opt luni, răspunse ea.

— Ce-aţi mîncat?

— Întîi, supă… Aceeaşi ca în ajun… Jenny pregăteşte întotdeauna supe pentru două zile. Apoi, jambon şi salată, brînză şi pere.

— Cafea?

— Nu bem niciodată cafea seara.

— N-aţi remarcat nimic neobişnuit?

Ea ezită, privindu-l fix în ochi.

— Asta depinde de ce numiţi neobişnuit. Nu prea ştiu ce să vă spun, bănuiesc că unele lucruri le cunoaşteţi mai bine decît mine. Dovadă, prezenţa unui inspector la uşa noastră. Înainte să ne aşezăm la masă, am urcat să-mi scot haina de blană şi să-mi pun papucii. Mi-am dat astfel seama că sora mea fusese plecată şi abia sosise.

— Cum v-aţi dat seama?

— Am deschis uşa de la camera ei şi am văzut pantofii încă uzi. Şi pardesiul era ud.

— De ce v-aţi dus în camera ei?

— Ca să mă conving că fusese plecată.

— De ce?

Ea răspunse fără să-şi ferească privirea:

— Ca să ştiu.

— Jenny a strîns masa?

— Da.

— Ea o strînge întotdeauna?

— Vrea să se ocupe de treburile casei, în contul faptului că am primit-o la noi.

— Tot ea spală şi vasele?

— Uneori, o ajuta şi soţul meu.

— Dumneavoastră nu?

— Nu.

— Continuaţi.

— A pregătit ceaiul, ca în fiecare seară. Ea ne-a obişnuit cu ceai, seara.

— De tei? De muşeţel?

— Nu. De anason stelat. Sora mea are ficatul leneş. Încă din Statele Unite a căpătat obiceiul să bea o ceaşcă în fiecare seară şi soţul meu a vrut să încerce şi el, apoi şi eu. Ştiţi cum se întîmplă…

— A adus ceştile pe o tavă?

— Da.

— Cu ceainicul?

— Nu. Umple ceştile în bucătărie şi pe urmă aduce tava pe masă.

— Ce făcea soţul în acel moment?

— Căuta un post la radio.

— Aşa încît, dacă-mi amintesc bine încăperea, era întors cu spatele.

— Da.

— Dumneavoastră ce făceaţi?

— Tocmai deschisesem o revistă.

— Lîngă masă?

— Da.

— Şi sora?

— S-a întors în bucătărie să spele vasele. Ştiu unde vreţi să ajungeţi, dar am să vă spun totuşi adevărul. N-am turnat nimic în ceşti, nici în a soţului meu, nici în celelalte. M-am limitat la o măsură de precauţie pe care o iau de la un timp de fiecare dată cînd e posibil.

— Care?

— Să învîrt discret tava, astfel încît ceaşca pentru mine să devină a soţului meu sau a surorii mele.

— Şi ieri-seară ceaşca dumneavoastră a devenit…?

— Cea a soţului.

— A luat-o?

— Da. A luat-o şi a pus-o lîngă radio.

— N-aţi părăsit nici o clipă încăperea? Nu s-ar fi putut face nici o altă înlocuire?

— Mă gîndesc la asta de aproape două ore.

— Şi la ce concluzie aţi ajuns?

— Înainte ca sora mea să aducă tava, soţul meu s-a dus la bucătărie. Probabil că Jenny nu va recunoaşte, dar ăsta este adevărul.

— Ce să facă acolo?

— Să-şi caute ochelarii. Poartă ochelari cînd citeşte. Are nevoie de ei şi cînd se uită la scala radioului. Din studiou, se aude tot ce se vorbeşte în bucătărie. Nu i-a spus nimic surorii mele, a revenit aproape imediat şi şi-a găsit ochelarii lîngă trenul electric.

— Din cauza acestei vizite la bucătărie aţi schimbat locul ceştilor?

— Poate. Nu neapărat. V-am spus că făceam asta frecvent.

— Pentru că vă temeaţi să nu vă otrăvească?

Ea îl privi fără să răspundă.

— Ce s-a întîmplat pe urmă?

— Nimic diferit de celelalte seri. Sora mea a venit să-şi bea ceaiul şi s-a întors în bucătărie. Xavier a ascultat un program, reparînd un motoraş electric pentru Dumnezeu ştie cine.

— Dumneavoastră aţi citit?

— Cam o oră-două. Am urcat pe la zece.

— Prima?

— Da.

— Ce făcea sora în acel moment?

— Îi făcea patul soţului meu.

— Obişnuiţi să-i lăsaţi singuri?

— De ce nu? Ce-ar fi schimbat asta?

— Credeţi că profitau ca să se sărute?

— Mi-e indiferent.

— Aveţi motive să credeţi că sora era amanta soţului dumneavoastră?

— Nu ştiu dacă erau amanţi. Mă îndoiesc. Se comporta cu ea ca un îndrăgostit de şaptesprezece ani.

— De ce aţi spus „mă îndoiesc”?

Ea nu răspunse imediat. Maigret o privea cu insistenţă. În cele din urmă, femeia răspunse cu o întrebare:

— De ce credeţi că nu avem copii?

— Pentru că nu voiaţi.

— Asta v-a spus el, nu-i aşa? Şi asta le spunea probabil şi colegilor de serviciu. Unui bărbat nu-i place să recunoască că e practic impotent.

— Şi aşa era?

Ea dădu afirmativ din cap, cu oarecare lehamite.

— Să ştiţi, domnule comisar, că sînt multe lucruri de care n-aveţi habar. Xavier v-a povestit versiunea lui despre viaţa noastră. Cînd am venit la dumneavoastră, nu mi-am dat osteneala să intru în detalii. Noaptea trecută, s-au produs nişte evenimente pe care nu le înţeleg şi ştiu că, atunci cînd am să vi le spun, n-o să mă credeţi.

Maigret n-o zorea. Dimpotrivă, ţinea să-i dea tot timpul necesar ca să vorbească şi chiar să-şi cîntărească bine cuvintele.

— L-am auzit mai devreme pe medic spunînd că Xavier a fost otrăvit. Poate că e adevărat. Dar şi eu am fost.

Comisarul tresări fără să vrea şi o privi mai cu atenţie.

— Aţi fost otrăvită?

În minte îi veni ceva ce-l îndemna s-o creadă: petele, deja uscate, de pe vasul de toaletă şi de pe pardoseală.

— Pe la miezul nopţii, m-am trezit cu arsuri cumplite la stomac. Cînd m-am ridicat din pat, am constatat uimită că abia mă ţineam pe picioare şi

aveam un gol în minte. M-am repezit la baie şi mi-am băgat două degete pe gît ca să vomit. Îmi cer scuze că vă spun asta. Era ca un foc, şi în gură mi-a rămas un gust pe care l-aş recunoaşte dintr-o mie.

— V-aţi trezit sora, soţul?

— Nu. Poate m-au auzit, pentru că am tras de mai multe ori apa. Am vomitat de două ori şi lichidul pe care l-am dat afară mi-a lăsat în gură acelaşi gust.

— Nu v-a trecut prin minte să chemaţi un medic?

— La ce bun? Din moment ce am acţionat la timp…

— V-aţi culcat la loc?

— Da.

— N-aţi fost tentată să coborîţi?

— Doar am tras cu urechea. L-am auzit pe Xavier întorcîndu-se în pat, ca şi cum ar fi avut un somn agitat.

— Vă daţi seama că aţi băut ceaşca lui?

— Da.

— Susţineţi în continuare că aţi schimbat locul ceştilor pe tavă?

— Da.

— Şi, pe urmă, nu v-aţi mai luat ochii de la tava aceea? Soţul sau sora n-au putut să facă o nouă înlocuire?

— Sora mea a stat în bucătărie.

— Aşadar soţul a luat ceaşca dumneavoastră?

— Aşa s-ar părea.

— Ceea ce înseamnă că sora a încercat să vă otrăvească soţul?

— Nu ştiu.

— Sau, pentru că şi soţul a fost otrăvit, că a vrut să vă otrăvească pe amîndoi?

Ea repetă:

— Nu ştiu.

Se priviră îndelung, în tăcere. Într-un final, Maigret se ridică şi se aşeză în faţa ferestrei unde, privind cum Sena curgea bătută de ploaie, îşi umplu din nou pipa.

VIII

Un semn pe tavă

Cu fruntea lipită de geamul rece, ca atunci cînd era mic şi stătea aşa pînă cînd pielea devenea albă şi simţea ace în cap, Maigret, fără să-şi dea seama, urmărea cu privirea doi muncitori aflaţi de cealaltă parte a Senei, care lucrau pe o schelă.

Se întoarse cu o expresie resemnată şi, îndreptîndu-se spre birou să-şi reia locul, zise fără s-o privească pe Gisèle Marton:

— Mai aveţi ceva să-mi spuneţi?

Ea nu ezită mult şi, cînd vorbi, Maigret nu putu să nu-şi ridice capul, fiindcă femeia rosti cu voce calmă, măsurată, fără sfidare sau deznădejde:

— L-am văzut pe Xavier murind.

Ştia oare ce impresie producea astfel asupra comisarului? Îşi dădea seama că îi inspira o admiraţie involuntară, tehnică, într-un fel? Nu-şi amintea să mai fi văzut, în acel birou prin care trecuseră atîţia indivizi, o fiinţă înzestrată cu atîta luciditate şi sînge rece. Nu-şi amintea nici de cineva atît de *detaşat*.

Nu se simţea la ea nici o vibraţie omenească. Totul era fără fisură.

Cu coatele sprijinite pe birou, el oftă şi zise:

— Povestiţi.

— Mă culcasem la loc şi nu puteam să adorm. Încercam să înţeleg ce se-ntîmplase, fără să reuşesc. Nu-mi dau seama cît timp a trecut aşa. Ştiţi

cum e. Ai impresia că urmăreşti un gînd continuu, dar, în realitate, există goluri. Am aţipit probabil de cîteva ori. O dată sau de două ori, mi s-a părut că aud zgomot de jos, zgomotul făcut de soţul meu zvîrcolindu-se în pat. Cel puţin aşa am crezut. O dată, sînt sigură, am surprins un geamăt şi mi-am zis că avea coşmaruri. Nu era prima dată cînd vorbea şi se agita în somn. Mi-a povestit că în copilărie fusese somnambul, dar asta i se întîmplase de cîteva ori şi cu mine.

Tînăra femeie continua să-şi aleagă cuvintele, fără mai multă emoţie decît dacă ar fi istorisit o poveste oarecare.

— La un moment dat, am auzit un zgomot mai puternic, ca şi cum ceva greu ar fi căzut pe podea. Mi-a fost teamă să mă scol din pat. Am tras cu urechea şi am crezut că auzeam un horcăit. Atunci m-am ridicat, mi-am pus capotul şi, uşor, m-am îndreptat spre scară.

— N-aţi văzut-o pe sora dumneavoastră?

— Nu.

— Nici n-aţi auzit zgomot în camera ei? N-aţi văzut lumină sub uşă?

— Nu. Ca să văd ce se petrecea jos, trebuia neapărat să cobor cîteva trepte şi ezitam, conştientă că era un pericol. Am făcut-o totuşi, cu regret. M-am aplecat.

— Cîte trepte aţi coborît?

— Şase sau şapte. Nu le-am numărat. În atelier era aprinsă numai veioza. Xavier zăcea pe podea, cam pe la jumătatea distanţei dintre pat şi scara în spirală. S-ar fi zis că se tîrîse, că încerca încă să se tîrască. Se ridicase într-un cot, cotul stîng, şi avea braţul drept întins în faţă ca să apuce revolverul aflat la vreo treizeci de centimetri de mîna lui.

— V-a văzut?

— Da. Cu capul ridicat, mă fixa cu ură, desfigurat, cu un fel de spumă sau bale la gură. Am înţeles că în timp ce mergea spre scară, deja slăbit, cu

arma în mînă, ca să mă omoare, forţele l-au părăsit, a căzut şi revolverul s-a rostogolit departe de mîna lui.

Cu ochii pe jumătate închişi, Maigret revedea atelierul, scara ce urca spre tavan, cadavrul lui Marton aşa cum fusese descoperit.

— Aţi continuat să coborîţi?

— Nu. Am rămas acolo, neputînd să-mi iau ochii de la el. N-aveam de unde să ştiu cîtă energie mai avea. Eram ca hipnotizată.

— În cît timp a murit?

— Nu ştiu. Încerca în acelaşi timp să apuce arma şi să vorbească, să-mi strige ura lui sau ameninţări. Dar îi era şi teamă să nu cobor, să nu iau revolverul aflat în faţa lui şi să trag. Pentru asta nici n-am coborît, în parte. Nu ştiu exact. Nu mai gîndeam. Gîfîia. Era zdruncinat de spasme. Am crezut c-o să vomite şi el. Apoi a scos un răcnet, corpul i s-a scuturat de cîteva ori, mîinile i s-au crispat şi, dintr-odată, n-a mai mişcat.

Şi adăugă, fără să-şi ascundă privirea:

— Am înţeles că se sfîrşise.

— Atunci aţi coborît să vă convingeţi că murise?

— Nu. O ştiam. Nu-mi dau seama de ce, dar eram sigură. Am urcat înapoi în dormitor şi m-am aşezat pe marginea patului. Îmi era frig. Mi-am pus cuvertura pe umeri.

— Sora tot n-a ieşit din cameră?

— Nu.

— Totuşi, mi-aţi spus că a scos un răcnet.

— Într-adevăr. Cu siguranţă că l-a auzit. Nu putea să nu-l audă, dar nu s-a dat jos din pat.

— Nu v-a trecut prin minte să chemaţi un medic? Nici să telefonaţi la poliţie?

— Dacă am fi avut telefon în casă, poate aş fi făcut-o. Nu sînt sigură.

— Ce oră era?

— Nu ştiu. Nu m-am gîndit să mă uit la ceas. Încă încercam să înţeleg.

— Dacă aţi fi avut telefon, l-aţi fi sunat pe prietenul dumneavoastră, Harris?

— Bineînţeles că nu. E căsătorit.

— N-aţi putea spune, măcar aproximativ, cît timp a trecut de cînd v-aţi văzut soţul murind pînă cînd, pe la şase dimineaţa, v-aţi dus să telefonaţi de la portăreasă? O oră? Două ore? Trei ore?

— Mai mult de o oră, aş putea să jur. Dar mai puţin de trei.

— V-aţi gîndit că o să fiţi acuzată?

— Nu-mi făceam iluzii.

— Şi v-aţi întrebat ce veţi răspunde la întrebările care vi se vor pune?

— Posibil. Fără să-mi dau seama. M-am gîndit mult. La un moment dat, am auzit un zgomot familiar de pubele tîrîte într-o curte vecină şi am coborît.

— Tot fără să daţi cu ochii de soră?

— Fără. În trecere, am atins mîna soţului meu. Era deja rece. V-am căutat numărul în cartea de telefon şi, negăsindu-l, am sunat la Police-Secours, cerînd să vă anunţe.

— După care v-aţi întors acasă?

— Din curte, am văzut lumină în camera surorii mele. Cînd am deschis uşa, Jenny cobora scara.

— Văzuse deja cadavrul?

— Da.

— N-a zis nimic?

— Poate că ar fi vorbit dacă cineva n-ar fi bătut aproape imediat la uşă. Era inspectorul dumneavoastră.

Adăugă, după o pauză:

— A mai rămas puţină cafea?

— E rece.

— Nu face nimic.

Comisarul îi turnă în ceaşcă şi apoi se servi şi el.

Dincolo de uşă şi de fereastră, viaţa de toate zilele continua, aşa cum oamenii au organizat-o ca să se simtă în siguranţă.

Acolo, între cei patru pereţi, simţeai o altă lume palpitînd în spatele frazelor, al cuvintelor, o lume obscură şi ameninţătoare, în care tînăra femeie părea să se simtă în largul ei.

— L-aţi iubit pe Marton? întrebă Maigret, cu jumătate de glas, aproape fără să vrea.

— Nu. Nu cred.

— Totuşi, v-aţi căsătorit cu el.

— Aveam douăzeci şi opt de ani. Eram scîrbită de toate încercările pe care le făcusem.

— Doreaţi respectabilitate?

Ea nu se arătă ofensată.

— Linişte, în orice caz.

— L-aţi ales pe Marton, preferîndu-l altora, pentru că era mai maleabil?

— Poate, dar fără să realizez.

— Ştiaţi deja că era aproape impotent?

— Da. Nu asta căutam.

— La început, aţi fost fericită cu el?

— E mult spus. Ne înţelegeam destul de bine.

— Pentru că făcea ce doreaţi?

Ea se prefăcu a nu observa agresivitatea care vibra în vocea comisarului, nici felul în care o privea.

— Nu mi-am pus întrebarea asta.

Nimic n-o descumpănea; totuşi, începea să pară abătută.

— Cînd l-aţi întîlnit pe Harris sau, dacă preferaţi, pe Maurice Schwob, l-aţi iubit?

Ea se gîndi, cu un fel de onestitate, ca şi cum ar fi vrut să fie foarte precisă.

— Folosiţi din nou cuvîntul ăsta. Maurice putea să-mi schimbe situaţia; în plus, niciodată n-am considerat că locul meu era la tejgheaua unui mare magazin.

— V-a devenit imediat amant?

— Depinde de ce înţelegeţi prin imediat. În cîteva zile, dacă-mi amintesc bine. A fost un lucru căruia nu i-am dat importanţă nici unul dintre noi.

— Relaţiile erau stabilite mai curînd pe planul afacerilor?

— Dacă vreţi. Ştiu că, dintre două ipoteze, o veţi alege pe cea mai degradantă. Aş zice mai curînd că eu şi Maurice am simţit că sîntem de acelaşi soi…

— Pentru că aveaţi aceleaşi ambiţii. Nu v-a trecut niciodată prin minte să divorţaţi ca să vă căsătoriţi cu el?

— La ce bun? E însurat cu o femeie mai în vîrstă decît el, care e bogată. Datorită ei a putut să pună pe picioare afacerea cu magazinul de pe strada Saint-Honoré. Pentru restul…

Dădea de înţeles că restul avea aşa puţină importanţă!

— Cînd aţi început să bănuiţi că soţul nu mai judecă normal? Pentru că aţi avut această impresie, nu-i aşa?

— Nu e vorba de o impresie, ci de certitudine. Am ştiut de la început că nu era ca toţi ceilalţi. Avea perioade de exaltare, în care vorbea despre munca lui ca un om de geniu, şi altele în care se plîngea că era doar un ratat de care rîdeau toţi.

— Inclusiv dumneavoastră?

— Bineînţeles. Cred că întotdeauna se întîmplă aşa. În perioadele de cădere, era posomorît, temător, mă privea bănuitor, ca apoi, brusc, cînd mă aşteptam mai puţin, să izbucnească în reproşuri. Alteori, din contră, folosea insinuări.

— Nu v-aţi gîndit să-l părăsiţi din cauza asta?

— Cred că mi-a fost milă de el. Era nefericit. Cînd sora mea a venit din Statele Unite, îndoliată, făcînd pe văduva neconsolată, la început el a tot făcut mutre. Îi erau deranjate obiceiurile şi nu putea s-o ierte pentru asta; treceau zile întregi fără să-i adreseze vreo vorbă. Mă întreb şi acum prin ce l-a îmbunat. Cred că a reuşit făcînd pe fiinţa nenorocită. În felul ăsta, avea la degetul mic pe cineva mai slab decît el. Cel puţin aşa credea. Înţelegeţi? Cu sora mea, avea impresia că era bărbat adevărat, o fiinţă puternică, superioară…

— Şi nici atunci nu v-a venit ideea să divorţaţi, ca să le lăsaţi terenul liber?

— Ar fi fost nefericiţi împreună, pentru că sora mea, în realitate, nu e deloc o marionetă, dimpotrivă.

— O detestaţi?

— N-am ţinut niciodată una la alta.

— Atunci, de ce aţi mai primit-o în casă?

— Pentru că aşa era firesc.

Maigret simţea o greutate pe umeri şi un gust amar în gură – intuia că toate acestea erau adevărate.

Viaţa în locuinţa din Avenue de Châtillon se petrecea într-adevăr în atmosfera descrisă în cîteva fraze de doamna Marton şi-şi putea imagina serile petrecute de cei trei acolo, aproape fără să schimbe o vorbă, fiecare rămînînd izolat în ura lui.

— Ce aţi sperat? Că nu va dura mult?

— Am fost la un medic.

— La Steiner?

— Nu, la altul. I-am povestit tot.

— Şi nu v-a sfătuit să cereţi internarea soţului?

— M-a sfătuit să aştept, spunîndu-mi că simptomele nu erau încă destul de precise, că o criză mai violentă se va produce în curînd…

— Astfel încît, tocmai pentru că vă aşteptaţi la această criză, eraţi foarte atentă?

Femeia ridică uşor din umeri.

— Am răspuns la toate întrebările? rosti ea, după o clipă de tăcere.

Maigret căuta, nu găsea ce s-o mai întrebe, pentru că nu mai rămăseseră puncte nelămurite.

— Cînd v-aţi oprit pe scară şi v-aţi văzut soţul jos, n-aţi fost tentată să-i veniţi în ajutor?

— Nu ştiam dacă mai avea destulă energie ca să apuce revolverul…

— Sînteţi convinsă că sora ştia tot ce mi-aţi spus?

Ea îl privi fără să răspundă.

La ce bun să continue? I-ar fi plăcut s-o facă să se contrazică, i-ar fi plăcut s-o acuze. Însă nu putea s-o prindă cu nimic. Dar nici nu părea că ascunde ceva.

— Presupun, murmură el, lansînd o ultimă săgeată, că n-aţi avut niciodată intenţia să scăpaţi de soţul dumneavoastră?

— Omorîndu-l?

Tînăra femeie marca deosebirea între a omorî un om şi a-l interna la spitalul de nebuni.

El încuviinţă, iar ea răspunse cu simplitate:

— Dacă ar fi trebuit să-l ucid, n-aş fi lăsat nimic la voia întîmplării şi n-aş mai fi fost aici.

Şi asta era adevărat. Femeia din faţa lui era în stare să comită o crimă perfectă.

Din păcate, nu-l omorîse pe Marton şi, după ce îşi aprinse din nou pipa, privind-o cu ranchiună, Maigret se ridică greoi, cu corpul şi mintea neputincioase, şi se îndreptă spre uşa care dădea spre biroul inspectorilor.

— Cereţi legătura cu numărul 17, Avenue de Châtillon. Loja portăresei… Janvier e în casa din fundul curţii. Vreau să vorbesc cu el la telefon…

Se întoarse la locul lui şi, în timp ce comisarul aştepta, ea îşi dădu cu puţină pudră pe faţă, aşa cum ar fi făcut în pauza de la teatru. În sfîrşit, sună telefonul.

— Janvier?… Aş vrea să te întorci în casă, fără să închizi, şi să examinezi atent o tavă care se găseşte probabil în bucătărie…

Se întoarse spre Gisèle Marton.

— O tavă rotundă sau pătrată?

— O tavă dreptunghiulară din lemn.

— O tavă dreptunghiulară din lemn, destul de mare pentru trei ceşti şi trei farfurioare… Vreau să ştiu dacă are vreo urmă oarecare, o zgîrietură, orice semn care să-ţi permită să ştii dacă aşezi tava într-un sens sau în altul… Înţelegi ce vreau să spun?… O clipă… Experţii mai sînt acolo?… Bun!… Cere-le să se ocupe de un flacon cu praf albicios din dulapul cu mături… Să ia amprentele…

Janvier putu să răspundă imediat la a doua întrebare.

— Nu prezintă amprente. L-au studiat deja. Flaconul a fost şters cu o cîrpă umedă, puţin unsuroasă, probabil o cîrpă de spălat vase.

— Au sosit cei de la Parchet?

— Da. Judecătorul de instrucţie e cam supărat.

— Pentru că nu l-am aşteptat?

— Mai ales pentru că le-aţi ridicat pe cele două femei.

— Spune-i că, atunci cînd voi ajunge în biroul lui, cazul va fi probabil rezolvat. Ce judecător e?

— Coméliau.

Cei doi bărbaţi nu se puteau suferi.

— Du-te repede să vezi tava. Aştept la telefon.

Auzi însă vocea lui Gisèle Marton, căreia nu-i mai acorda atenţie.

— Dacă m-aţi fi întrebat, v-aş fi spus eu. Există un semn. N-a fost făcut intenţionat. Lacul de pe tavă a format o băşică pe o latură mică a dreptunghiului.

Într-adevăr, după cîteva clipe, Janvier îi spunea, gîfîind puţin:

— E o umflătură în lac.

— Mulţumesc. Altceva?

— În buzunarul lui Marton s-a găsit o bucată de hîrtie mototolită, în care a fost fosfură de zinc.

— Ştiu.

Nu ştia că hîrtia ar fi fost în buzunarul mortului, ci că va fi găsită undeva în încăpere.

Închise.

— Cînd v-aţi văzut soţul ducîndu-se în bucătărie, aţi bănuit ce va face, nu-i aşa? Pentru asta aţi schimbat locul ceştilor?

— Le schimbam de fiecare dată cînd aveam ocazia.

— I se întîmpla şi lui să le schimbe?

— Exact. Numai că ieri-seară n-a putut, pentru că nu mi-am luat ochii de la tavă.

Şi el avea acasă o tavă din lemn, dar placată cu argint, un cadou de nuntă. Ceaşca lui Maigret şi cea a soţiei erau la fel, numai că a comisarului avea o fisură foarte fină.

Aşa, nu se înşelau niciodată. Cînd doamna Maigret punea tava pe măsuţă, lîngă fotoliul soţului, acesta era sigur că ceaşca lui era aşezată spre el, la îndemînă.

Se ridică din nou. Doamna Marton îl urmări cu privirea, curioasă, dar fără urmă de teamă.

— Lucas, vino, te rog, o clipă! Găseşte un birou gol, oricare, şi du-te acolo cu ea. Stai pînă te chem. Şi anunţă să-mi fie adusă cumnata.

Doamna Marton îl urmă pe inspector fără să-i pună vreo întrebare comisarului. Acesta, după ce rămase singur, deschise dulapul, luă sticla de coniac pe care o ţinea acolo mai puţin pentru el şi mai mult pentru unii „clienţi” care aveau uneori nevoie de un întăritor, şi-şi turnă puţin pe fundul paharului de apă.

Cînd auzi bătăi în uşă, tocmai închidea dulapul şi avu timp doar să-şi şteargă buzele.

— Intră!

În birou păşi Jenny, care avea faţa palidă, umflată, cu ochii înroşiţi de plîns.

— Luaţi loc.

Scaunul ocupat de sora ei era cald încă. Jenny se uita în jur, derutată că se afla singură cu comisarul.

El rămase în picioare, plimbîndu-se prin birou, neştiind cum să înceapă. Într-un final, se opri în faţa ei şi întrebă:

— Ce avocat alegeţi?

Ea ridică brusc capul, cu ochii măriţi şi umezi. Buzele i se mişcau, dar nu reuşea să vorbească.

— Prefer să vă interoghez în prezenţa avocatului, ca să nu aveţi impresia că am procedat neloial.

Ea reuşi să bîiguie, cu lacrimi pe obraji:

— Nu cunosc nici un avocat.

Comisarul luă din bibliotecă un anuar al Baroului şi i-l întinse.

— Alegeţi din această listă.

Ea clătină din cap.

— La ce bun?

Ar fi preferat tare mult să fie cealaltă!

— Recunoaşteţi?

Ea făcu semn că da, îşi căută batista în geantă, îşi şterse nasul fără cochetărie, făcîndu-l şi mai roşu decît era.

— Recunoaşteţi că aţi vrut să vă otrăviţi sora?

Atunci ea izbucni în hohote.

— Nu mai ştiu… Nu mă torturaţi… Vreau să se termine totul cît mai repede…

Scuturată de suspine, femeia nu se gîndea să-şi ascundă faţa udă de lacrimi.

— Vă iubeaţi cumnatul?

— Nu ştiu. Nu mai ştiu. Presupun că da…

Ochii ei implorau.

— Grăbiţi formalităţile, domnule comisar!… Nu mai suport…

Şi acum, că ştia, el n-o mai luă pe ocolite. Ba chiar i se întîmplă, în treacăt, să-i atingă cu mîna umărul tinerei femei, ca şi cum ar fi înţeles că avea nevoie de cineva aproape.

— V-aţi dat seama că Xavier nu era un om ca toţi ceilalţi?

Aprobă din cap, apoi clătină. Se lupta cu probleme prea complicate. În sfîrşit, izbucni:

— *Ea* nu-l înţelegea şi-l înnebunea!

— Intenţionat?

— Nu ştiu. El avea nevoie…

Cuvintele îi veneau cu greu.

— Am încercat…

— Să-i aduceţi liniştea?

— Nu vă puteţi închipui în ce atmosferă trăiam… Doar cînd eram singuri, el şi cu mine… Pentru că se simţea bine cu mine, încrezător…

— Cînd v-aţi întîlnit ieri-seară pe chei, v-a spus că trebuia să fie examinat de un medic în dimineaţa asta?

Surprinsă că Maigret ştia, rămase un moment să-l privească, buimăcită.

— Răspundeţi… Şi încerc să vă eliberez cît mai repede posibil.

Jenny înţelese foarte bine cuvîntul. Nu-şi închipuia că Maigret se referea la punerea ei în libertate, ci voia s-o elibereze de ea însăşi, într-un fel.

— Mi-a spus, recunoscu ea cu regret.

— Era speriat?

Ea consimţi şi-şi suflă nasul, apoi adăugă, gata din nou să plîngă:

— Îşi închipuia că Gisèle cîştigase…

Felul în care-şi alegea cuvintele trăda dezordinea din mintea ei.

— Pentru că ea l-a împins la toate astea… A prevăzut că el va găsi otrava, că va intra la idei…

— O ura?

Femeia îl fixă cu teamă, fără să îndrăznească să răspundă.

— Şi aţi început şi dumneavoastră să vă urîţi sora?

Dădu din cap. O mişcare ce nu spunea nici da, nici nu. Mai curînd, încerca în felul acesta să alunge coşmarul.

— Ieri-seară, plecînd de aici, continuă Maigret, Marton şi-a dat seama că, după examenul medical, nu va mai fi lăsat în libertate… Aşadar, nu-i mai rămînea decît o seară… Era ultima lui şansă…

Comportamentul vînzătorului de jucării putea să pară incoerent, dar avea o anumită logică, iar Maigret începea să înţeleagă unele pasaje din tratatul de psihiatrie. Însă ceea ce autorul cărţii prezenta în termeni greoi, cu fraze complicate, nu era pînă la urmă decît ceva cît se poate de omenesc.

— Cînd a venit la bucătărie, pe cînd vă aflaţi acolo…

Ea se înfioră, vrînd să-l facă să tacă.

— Ceaiul era deja în ceşti?

Era sigur de asta, nu era nevoie să aştepte răspunsul.

— Nu l-aţi văzut turnînd praful?

— Eram întoarsă cu spatele. A deschis sertarul cu tacîmuri şi a luat un cuţit. Am auzit zgomotul cuţitelor.

— Şi aţi crezut că nu avea curaj să toarne otrava?

Maigret revedea cuţitul cu mîner negru de lemn pus lîngă aparatul de radio, care fusese acoperit cu un catalog.

Sub privirea insistentă a comisarului, Jenny se zbătu încă puţin, apoi spuse aproape gemînd:

— Mi-a fost milă…

El ar fi putut să-i replice: „Nu şi de sora dumitale!”.

— Eram sigură că va fi internat, că Gisèle cîştigase partida… Atunci…

— Atunci, aţi luat flaconul cu fosfură şi aţi turnat o doză zdravănă în ceaşca surorii. Aţi avut prezenţa de spirit să ştergeţi flaconul…

— Aveam în mînă o cîrpă udă.

— Aţi avut grijă să aşezaţi ceaşca surorii în partea de tavă destinată ei.

— Vă implor, domnule comisar!… Dacă aţi şti prin ce noapte am trecut…

— Aţi auzit tot?

Cum ar fi putut să nu audă!

— Şi n-aţi coborît?

— Mi-era prea teamă.

Tremura şi acum gîndindu-se la tot ce se întîmplase, şi de data aceasta comisarul deschise dulapul pentru ea.

— Beţi.

Jenny se supuse, se înecă, puţin lipsi să nu dea afară coniacul care-i ardea gîtul.

Maigret intuia că ajunsese într-un punct în care era tentată să se aşeze pe podea şi să stea nemişcată, fără să mai vrea să audă nimic.

— Dacă el v-ar fi spus totul…

Ghemuită pe scaun, tînăra femeie se întreba ce avea să mai afle. Şi Maigret, care îşi amintea cuvintele rostite de Xavier Marton în acel birou, îi explică:

— Nu cu otravă voia să scape de soţia lui sau să se răzbune pe ea, ci cu revolverul.

Nu fusese cît pe ce să reuşească? Nu vorbesc psihiatrii de logica riguroasă a unor demenţi?

În ceaşca *lui* turnase fosfură, cît umblase la cuţite, dar atît de repede, încît cumnata, care stătea cu spatele, a putut să creadă că, în ultima clipă, îi pierise curajul.

Măsurase bine doza, să fie destul de bolnav ca să explice gestul pe care avea să-l facă pe urmă, dar nu îndeajuns ca să moară din asta. Nu degeaba bătea bibliotecile publice de luni de zile, citind tratate de medicină şi de chimie.

Schimbînd locul ceştilor pe tavă, această doză fusese băută de Gisèle Marton, făcînd-o doar să se simtă puţin rău.

Înţelesese oare Jenny toate astea în interminabila noapte pe care o petrecuse în camera ei, trăgînd cu urechea la zgomotele din casă?

Dovada era că se ghemuia şi mai mult pe scaun, cu capul plecat, şi bîiguia, ca şi cum n-ar fi avut putere să articuleze cuvintele:

— Eu l-am omorît…

O lăsă în chinul ei, evitînd să facă zgomot, temîndu-se doar să n-o vadă rostogolindu-se pe podea, şi intră cît putu de uşor în biroul inspectorilor.

— Să fie dusă jos. Încetişor… Întîi, la infirmerie…

Prefera să nu facă el asta. Rămas în faţa ferestrei, nici măcar nu vru să ştie ce inspector s-a îndreptat spre biroul celălalt.

Nu era vina lui. Nu putuse, prima dată cînd îl vizitase Marton, să-l ducă la psihiatru. Iar doctorul, fără îndoială, nu şi-ar fi asumat responsabilitatea unei internări.

Între responsabilitate şi iresponsabilitate există o zonă vagă, un domeniu de umbre în care e periculos să te aventurezi.

Cel puţin două personaje se zbătuseră acolo, în timp ce al treilea…

— Ce facem cu cealaltă, şefule?

Tresări, se întoarse, privind ca un om care venea de departe biroul mare al inspectorilor.

— Să plece.

Fusese gata să spună „Daţi-o afară!”.

Aşteptă să i se elibereze biroul şi cînd se reîntoarse, găsind un rest de mirosuri străine, deschise fereastra.

Inspira aerul umed de afară cînd îl auzi pe Lucas în spatele lui:

— Nu ştiu dacă am făcut bine. Înainte să plece, doamna Marton mi-a cerut voie să dea un telefon. Am lăsat-o, gîndindu-mă că s-ar putea să mai aflăm ceva.

— Ce i-a spus?

— Ştiţi cui i-a telefonat?

— Lui Harris.

— Îi zice Maurice. S-a scuzat că n-a fost acolo cînd s-a deschis magazinul. N-a dat nici un detaliu. A spus doar atît: „Îţi explic puţin mai tîrziu…”.

Maigret închise fereastra, se întoarse spre Lucas, care, văzîndu-l, îl întrebă îngrijorat:

— Ce e, şefule?

— Nimic. Ce să fie? A spus-o chiar ea şi nu-i o femeie care să se înşele. Acum, e într-un taxi, se uită într-o oglinjoară şi se pudrează…

Îşi goli pipa în scrumieră.

— Sună la Parchet şi, dacă s-a întors Coméliau, anunţă că mă duc imediat la el.

Partea lui se sfîrşise. Restul îi privea pe judecători şi n-ar fi vrut deloc să fie în locul lor.

Noland (Vaud), 16 decembrie 1957